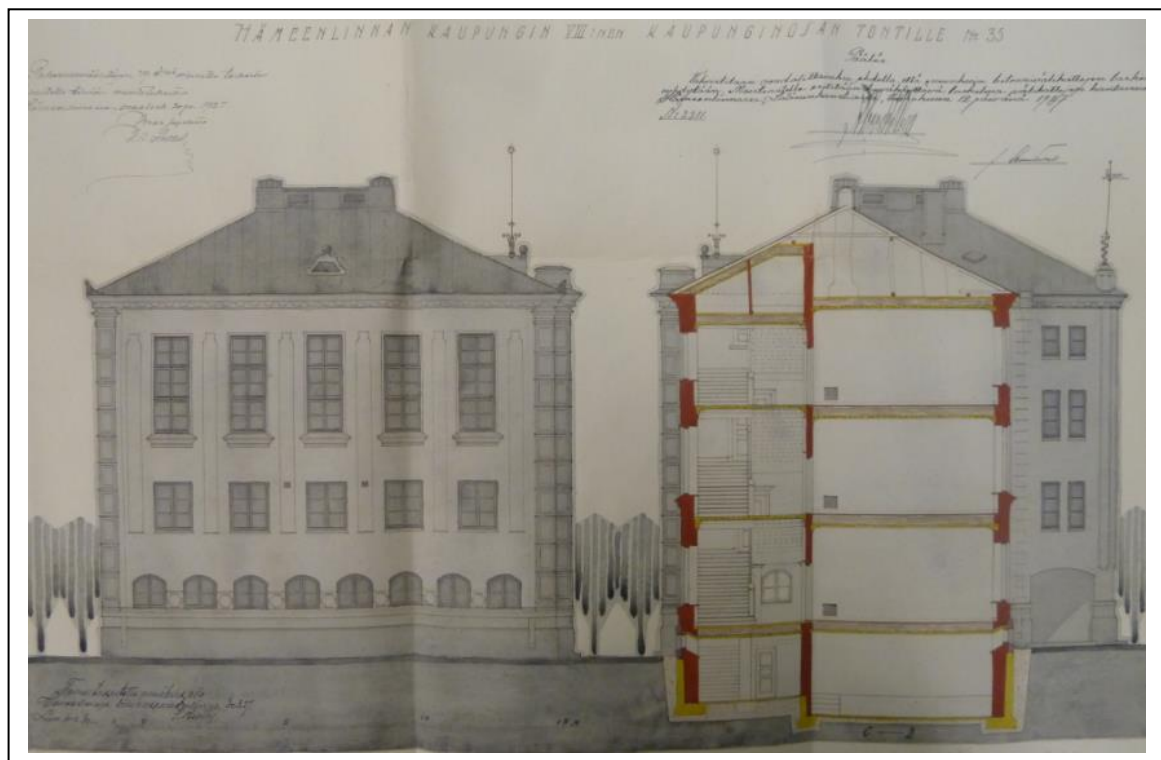

30. TAMMIKUUTA 2019

HÄMEENLINNAN KOULUT

INVENTOINTITIEDOT

Tark. 07.02.2019 ja 24.2.2020

METTÄLÄ JARI
HÄMEENLINNAN KAUPUNKI

Sisällysluettelo:

Sisällysluettelo:.....	1
Selvityksen tavoite ja lähtökohdat	2
Koulurakennukset 1800 -1940	4
Hämeenlinnan koulut 1800-luvun lopulta 1950-luvulle	6
Saaristen koulu	6
Lyseon lukio.....	11
Ruununmyllyn koulu.....	15
Ortelan koulu	19
Myllymäen koulu	23
Kaurialan lukio.....	28
Seminaarin koulu.....	33
Keskuskoulu	39
1950-luvun koulut	45
Hämeenlinnassa 1950-luvulla valmistuneet koulut	46
Luolajan koulu	46
Miemalan koulu.....	50
Hämeenlinnan Yhteiskoulu – HYK	53
Tuomelan ala-asteen koulu.....	57
Kirkonkulman koulu.....	61
Vuorentaan koulu.....	64
Koulurakennukset 1950-luvun lopulta 2000-luvulle	69
Hämeenlinnassa valmistuneet koulut 1960-2010-luvulla	70
Ahveniston koulu.....	70
Kaurialan koulu (purettu).....	73
Jukolan koulu.....	78
Nummen yhtenäiskoulu.....	81
Pitäjien koulut	84
Iittalan yhtenäiskoulu	84
Alvettulan koulu	87
Eteläisten koulu	91
Hauhon Yhtenäiskoulu.....	94
Hakkalan koulukeskus.....	96
Konnarin koulu	100

Tuuloksen koulu	103
Rengon koulu	105
Esimerkkejä vanhan ja uuden rakentamisen yhteensovittamisen ongelmista:	109
Koulujen sisätiloista:	112
Yhteenveto	114

Liite 1: Kouluverkon tilanne helmikuussa 2020

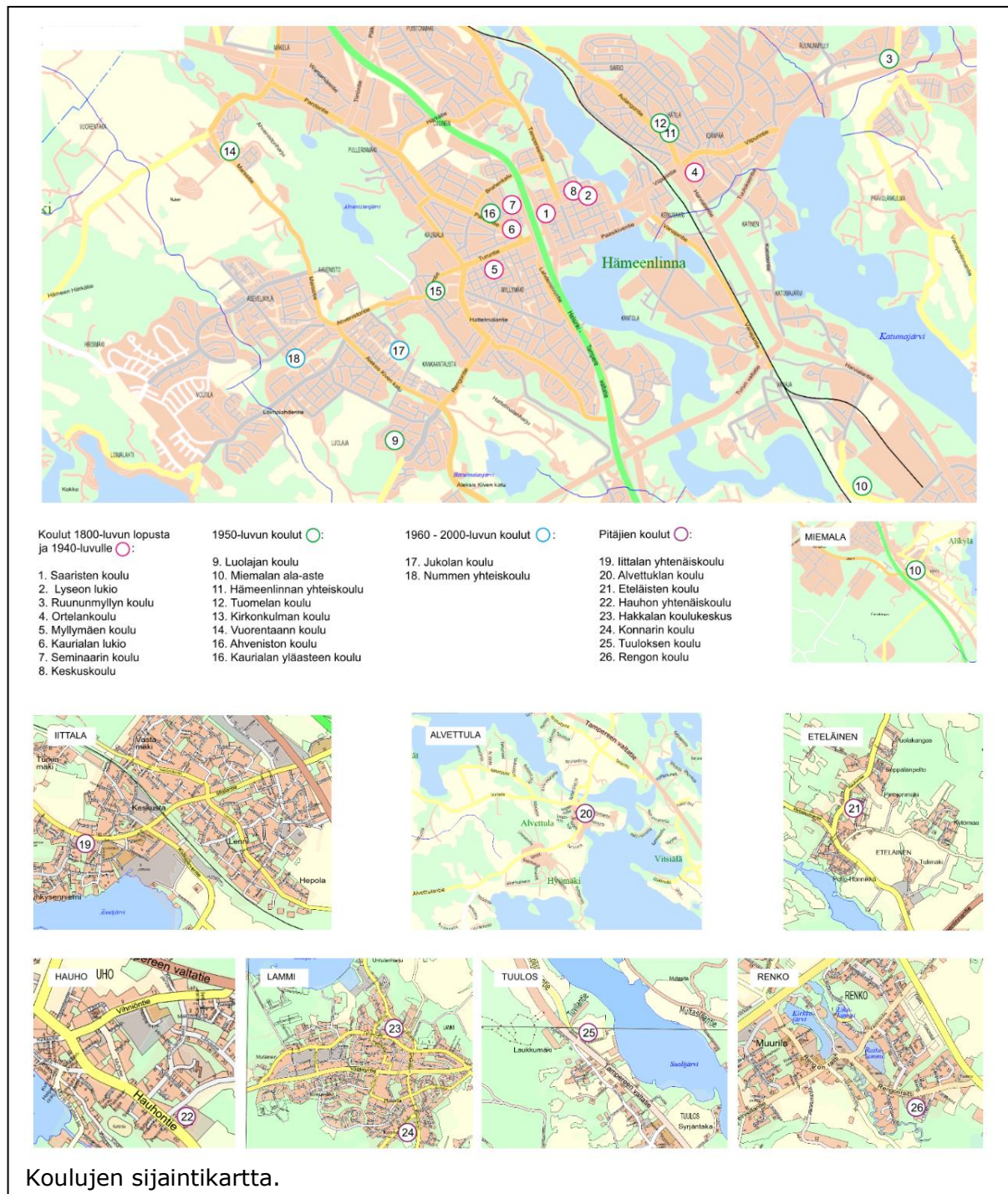
Selvityksen tavoite ja lähtökohdat

Tämän Hämeenlinnan kouluja koskevan kouluinventoinnin tarkoitus on selvittää yleispiirteisesti koulurakennusten arvoja rakennetun kulttuuriympäristön näkökulmasta. Tarkoitus on arvioida rakennusten ominaispiirteitä ja niiden ympäristöä täydennysrakentamisen kannalta. Tarkastelun kohteena on 26 koulua ja sen lisäksi kiinteistöllä olevat muut rakennukset ympäristöineen. Hämeenlinnassa on muitakin rakennuksia, jotka on alun perin suunniteltu koulutoimintaa varten, mutta ovat nykyisin muussa käytössä. Tässä selvityksessä ei ole huomioitu entisiä koulurakennuksia, kuten Kankaantaustan koulua tai yläalkeiskoulua (Entinen postitalo). Mukana ovat kuitenkin koulurakennukset, jotka ovat tämän selvityksen aikana olleet jo poissa koulukäytöstä ja, joita uhkaa purkaminen tai ne on purettu selvityksen laatimisen aikana. Muita koululaitoksia, kuten ammatillisia oppilaitoksia, ei ole myöskään käsitelty tässä selvityksessä.

Taustalla on sivistys- ja hyvinvointitoimialan sekä lukiokoulutuksen palveluverkon suunnitelma, jonka tavoitteita on mm. löytää kokonaiskäsitys kaupungin palveluverkosta ja kehittämistarpeista sekä saada suunnittelun pohjaksi pitkän aikavälin investointiohjelma. Kyseisessä palveluverkossa on huomioitu kaupungin taloudellinen tilanne, toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset, kaupungin kasvusuunnat, liikenneverkko ja olemassa olevien kiinteistöjen kunto. Kouluinventointia koskevassa selvityksessä ei ole huomioita kyseisessä palveluverkossa esitettyjä suunnitelmia koulujen käytöstä, vaan siinä on puhtaasti arvioitu rakennuksia em. rakennetun kulttuuriympäristön kannalta. Selvityksen laatimista on esittänyt Museovirasto, koska Hämeenlinnan kouluihin on kohdistunut viime vuosina muutos- ja purkupaineita, jotka ovat johtaneet esimerkiksi Tuomelan koulun mittavaan peruskorjaukseen ja Kaurialan koulurakennusten purkamiseen. Kouluista laadittu inventointiselvitys on perusselvitys, joka voidaan ottaa huomioon kouluja koskevassa päätöksenteossa.

Selvityksellä on tarkoitus saada kokonaiskuva Hämeenlinnan koulujen arvoista: mm. koulun piirteiden harvinaisuudesta, tyypillisyydestä, edustavuudesta, alkuperäisyydestä, historiallisesta kerroksellisuudesta ja rakennustaiteellisista arvoista. Monet selvityksen koulut ovat kunnostuksen tarpeessa ja joihinkin on toteutettu vaihtelevan laajuinen peruskorjaus (mm. Tuomelan koulu on uutta koulua vastaavassa kunnossa) tai koulua on laajennettu uudisosalla. Korjausten kohteena ovat olleet tämän selvityksen laatimisen aikana mm. Jukolan ja Konnarin koulu.

Tässä selvityksessä alkuperäisyydellä tarkoitetaan rakennusten ulkoisten piirteiden säilymistä mahdollisimman autenttisenä. Lähes kaikissa kouluissa on tehty jonkinlaisia peruskorjauksia ja rakennusten laajentamista sekä toteutettu esimerkiksi erilaisia huonetilojen muutoksia, kuten tilojen jakamista ja yhdistämistä sekä käyttötarkoitusten muutoksia.

Tällaisten muutosten toteuttaminen pitää olla mahdollista, kunhan se ei johda koko rakennuksen luonteen menettämiseen. Rakennusten ulkoisiin piirteisiin tehdyt muutokset ja lisäykset ovat rakennuksen alkuperäisyyttä heikentäviä ominaisuuksia, joita selvityksessä on tarkoitus arvioida. Tarkoitus ei ole selittää koulurakennusten ulkoisia piirteitä puhki, vaan kartoittaa vain esim. rakennusten tunnusomaiset yksityiskohdat ja suunnitteluaikajakoitansa tyypilliset seikat sekä kaupunkikuvan kannalta keskeisiä asioita.

Toinen merkittävä ominaisuus on ajallinen kerroksellisuus, jossa tavoitteena on säilyttää koulurakennus eri vuosikymmeniltä. Tällöin vähän vaatimatonkin rakennus voi olla säilyttämisen arvoinen.

Aikataulusta ja käytettävissä olevasta ajasta johtuen kouluinventoinnissa on keskitytty pääasiassa rakennusten ulkoisen ilmeen analysointiin. Sisätiloja on tutkittu vain vähän. Julkisten rakennusten, kuten koulujen, sisätiloissa säilyttämisen kannalta oleellimmat ja usein säilyneimmät tilat ovat yleensä aulatilat, porraskäytävät, juhlasalit. Joissakin koulussa voi olla jäljellä vielä alkuperäistä kiinteää sisustusta, mm. sisäverhous tai valaisimet esimerkiksi toimistohuoneissa. Tämän tyyppiset seikat tulisi huomioida muutostöiden suunnittelussa. Selvityksessä on esitetty lyhyesti koulurakennusten perustietoja kuten kaavatiedot, historiallista taustaa ja nykytilannetta. Inventoinnissa olevien koulujen rakentamisajankohdat sijoittuvat ajallisesti 1800-luvun lopusta aina tähän päivään asti. Työ sisältää koulun tontin koko rakennuskannan, jolloin mukana voi olla myös päiväkoiteja, urheiluhalleja ja asuinrakennuksia sekä talousrakennuksia.

Erityistä painoarvoa selvityksessä on annettu Hämeenlinnan 1950-luvun kouluille, koska niihin kohdistuu mittavia korjaus- ja purkuaikeita. Hämeenlinnassa on kymmenkunta alun perin 1950-luvulla rakennettua koulurakennusta. Selvityksessä on pyritty arvotamaan tämän vuosikymmenen koulut ajankohdan kouluarkkitehtuurin ominaispiirteiden ja säilyneisyyden perusteella arvojärjestykseen.

Koulurakennusten inventointi on tehty maastokäynneillä, jossa rakennuksia on tarkasteltu erityisesti ulkopuolelta. Osassa kouluista on myös käyty tutustumassa sisätiloihin. Kouluja ja sen ympäristöä on valokuvattu, jolloin kiinteistöistä tallentui kokonaiskuva. Koulujen alkuperäiset suunnitelmapiirustukset ja muutospiiirustukset on käyty läpi. Ne on osin myös valokuvattu. Työssä on lisäksi käytetty apuna vanhoja valokuvia ja jo tehtyjä inventointeja: niin Hämeenlinnassa kuin muissa kaupungeissa laadittuja. Lisäksi on hyödynnetty Hämeenlinnan kaupunginkirjaston digitaalisen aineistopankin, Lydian, ja Googlen apua selvityksen nopeuttamiseksi.

Koulurakennukset 1800 -1940

Kansakoulut toimivat 1800-luvulla pitkään rakennuksissa, joita ei ollut suunniteltu opetustarkoituksiin. 1870-luvulta lähtien kouluille sekä maaseudulla että kaupungeissa alettiin kuitenkin rakentaa omia rakennuksia. 1800-luvun lopulla valtio perusti suurimpiin kaupunkeihin oppikouluja. Ne olivat poika- tai tyttölyseoita. Pienemmissä kaupungeissa perustettiin yksityisiä oppikouluja, joita kutsuttiin yhteiskouluiksi. Näissä koulua kävivät tytöt ja pojat. Vuonna 1892 ilmestyi ensimmäinen kokoelma mallipiirustuksia maalaiskansakouluja varten. Mallit olivat yksikerroksisia puurakennuksia, joiden ulkoseinät oli vuorattu pysty- ja vaakalaudoilla. Kaupungeissa oppikoulut erottuivat kansakouluista, koska ne rakennettiin usein tiilestä. 1800-luvun lopun kivikoulujen pohjaratkaisut perustuivat leveään keskuskäytävään ja tiukasti jonoon järjestettyihin samanlaisiin luokkahuoneisiin. Pääportaikko oli monumentaalinen ja aulat portaitaan juhlayd.

Maalaiskoulut olivat oman aikansa monitoimitaloja, joissa opettajat järjestivät muun muassa nuorisoseura- ja partiotoimintaa sekä vetivät taide- ja raatiuskouluja. Koulujen yhteydessä oli yleensä opettajan asunto sekä usein myös ulkorakennuksia ja puutarha. 1900-luvun alussa kouluissa ei vielä järjestetty ruokailua. 1900-luvun alkupuolella kansallisromantikot alkoivat arvostella 1892 julkaistuja maalaishuonekoulujen mallipiirustuksia. Heidän mielestään koulut tuli suunnitella yksilöllisemmin. Vuonna 1910 julkaistiinkin arkkitehti Yrjö Sadeniemen piirtämät uudet mallit, joissa tilat oli sommiteltu vapaammin. Julkisivuissa oli yksinkertaisia kansallisromanttisia koristeita, jotka arkkitehti oli keskittänyt ikkunoiden ja ovien ympärille. Sadeniemen malleista tuli suosittuja, ja niitä käytettiin aina 1920-luvulle asti. Kaupunkihuonekouluja ei rakennettu mallipiirustusten mukaan, vaan ne saatettiin rakentaa kivistä. Suurimmissa kouluissa sisätilat suunniteltiin niin, että ne muodostivat monimuotoisia sarjoja. Sivukäytävät ja niihin liittyvät aula- ja aulatilat yleistyivät. Ulkoasultaan rakennukset muuttuivat epäsymmetrisiksi ja julkisivujen ornamenttiikka rikastui. Rakennuksista tuli kansallisromanttisen tyylin mukaisia kokonais- taideteoksia, sillä arkkitehdit suunnittelivat myös koulujen sisätilat huonekaluineen.

Epäsymmetriaa korostava jugendkausi ei kestänyt kovin kauan, sillä jo ennen vuotta 1910 siirryttiin arkkitehtuurissa eleettömämpään ilmaisuun. Symmetria ja suorat ikkunat palasivat julkisivuihin. 1910-luvulla vaikutteita omaksuttiin historiallisista tyyleistä, lähinnä ruotsalaisesta linna- ja kartanoarkkitehtuurista. Tämä suuntaus liittyi ensimmäiseen maailmansotaan, Suomen itsenäistymiseen Venäjästä ja läntisen vaikutuksen tietoisuuteen vahvistamiseen. 1910-luvulla koulurakennuksista pidettiin useita arkkitehtuurikilpailuja, mikä oli osoitus siitä, että niiden suunnittelua pidettiin tärkeänä yhteiskunnallisenä tehtävänä.

Vaikka monet yksityiset oppikoulut siirtyivät 1920-luvulla valtion omistukseen ja muutettiin lyseoiksi, rakennettiin edelleenkin myös yksityisiä oppikouluja. Yksityisissä kouluissa järjestettiin maksullinen ruokailu, mistä syystä rakennusten tilaohjelmiin lisättiin ”keittolat”. Samana vuonna kun oppivelvollisuuslaki vahvistettiin, julistettiin uusi kilpailu maalaishuonekoulujen tyyppi- ja mallipiirustuksista. Ohjelmassa todettiin, että rakennusten tuli edustaa kansanomaista vaatimattomuutta. Maaseutukoulut rakennettiin edelleen hirsistä ja lämmitettiin puu-uuneilla. Aikaisemmista mallikouluista poiketen rakennukset olivat kaksikerroksisia ja niissä oli mansardi-, auma- tai harjakatto. Ikkunat olivat moniruutuiset, ja julkisivut oli jaoteltu symmetrisesti erilevyisin listoin. Kaupunkikoulujen pääasiallinen rakennusmateriaali oli 1920-luvulla tiili. Ne saattoivat olla 4–5-kerroksisia. Rakennusten julkisivut rapattiin sileiksi ja koristeltiin kipsiornamentein. Koristelu edusti ajalle tyyppillistä hienostunutta klassismia. Pohjaratkaisut olivat selkeitä ja perustuivat useimmiten sivu- tai keskikäytäväjärjestelmälle. Käytävät olivat leveitä ja pääportaat auloihin johtavia.

1930-luvulta lähtien yleistyi koulutyyppi, jossa tilat oli sijoitettu eri siipiin. Erikorkuisilla osilla oli kullakin oma funktionsa. Voimistelusalit olivat yhdessä siivessä, juhlasalit toisessa ja luokat kolmannessa. Funktionalistinen tyyli-ilmaisu ilmeni selkeytenä, tarkoituksenmukaisuutena ja linjakkuutena. Sisätiloihin pyrittiin saamaan mahdollisimman paljon päivänvaloa. Tämä näkyi ikkunakoon kasvuna. Julkisivuja hallitsivat suuret, suorissa riveissä olevat ikkunat. Käytävillä saatiin luonnonvaloa niiden päätyihin sijoitetuista suurista ikkunaseinistä. 1930-luvulla yleistyi ikkunamalli, jonka alaosaan oli sisään- ja ulos- keava matala tuuletusikkuna. Se, että valaistukseen kiinnitettiin aikaisempaa enemmän huomiota, näkyi myös siinä, että arkkitehdit suunnittelivat kouluihin valaisimia.

Lähde: Museovirasto: Koulurakennus.fi

Hämeenlinnan koulut 1800-luvun lopulta 1950-luvulle

Saaristen koulu

Saaristenkatu 13-15 A, 13100 Hämeenlinna

Perustietoja:

Kiinteistötunnus: 109-1-21-1

Tontin pinta-ala: 3 554

Rakennusoikeus: 2 488 k-m² (e=0,7)

Rakennusten käytetty rakennusoikeus:

Koulu 1 906 k-m²,

Käyttämätön rakennusoikeus: 580 k-m²

Saaristen koulu 1910-luvulla.

(Kuva postikortista: Lydia)

Saaristen koulu on valmistunut 1881, lisärakennus 1884 ja entinen Etelä-Hämeen ammattikoulun työpajarakennus 1946

Saaristen koulu on Hämeenlinnan kaupungin erityiskoulu, jossa toimii neljä opetusryhmää. Oppilaspaikkoja on 24. Oppilaat kuuluvat erityisen tuen ja pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin. Henkilökuntaa on 20, neljä erityisluokanopettajaa ja 16 kouluohjaajaa. Aamu- ja iltapäivähoito on järjestetty omalla koululla. Iltapäivätoiminta niveltyy joustavasti oppilaan koulupäivän jatkoksi ja ne yhdessä luovat kiinteän kokonaisuuden.

Saaristen koulu eli Vanha koulu on ensimmäinen kaupungin itse rakennuttama talo ja Hämeenlinnan vanhin varsinainen kansakoulurakennus. Kaikki 1880-luvulla syntyneet kansakoulutalot olivat suuria puurakennuksia, joiden pohjakaava perustui sivukäytäväjärjestelmään ja julkisivut edustivat usein uusrenessanssia. Hämeenlinnan kansakoulutalo, yksikerroksinen puutalo, valmistui vuonna 1881 arkkitehti Alfred Caweenin piirustusten mukaan. Vuonna 1882 koulun tontille valmistui myös tiilinen ulkohuonerakennus, jossa olivat halkovaja ja käymälät. Uusi koulurakennus kävi kuitenkin pian pieneksi. Vierailella tontilla toiminut Florinin talo purettiin ja koululle tehtiin yksikerroksinen lisärakennus, joka sovitettiin koulun julkisivuun. Vuonna 1884 valmistuneeseen uuteen rakennukseen, joka myös oli Caweenin käsialaa, sijoitettiin viisi luokkaa, voimistelusalit ja työväen lukusali. Molemmat puurakennukset ovat tyyliltään uusrenessanssia ja muodostavat osan Saaristenkadun länsisivun puurakennusrivistöä. (Lähde: Häme-Wiki, Lydia)

Pihan kivinen rapattu työpajarakennus on rakennettu 1946 Etelä-Hämeen ammattikoulun käyttöön Olavi Sahlbergin suunnitelmien mukaan. Sen tieltä purettiin em. tiilinen ulkorakennus. Työpajarakennuksen sisätiloja on muutettu useaan otteeseen ja siinä on toiminut 1990-luvulla mm. disko ja selviämisasema. Päiväkotitoiminta on alkanut vuonna 2012, jolloin rakennus peruskorjattiin sisältä ja ulkopinnoiltaan (Lähde: kaupunginarkisto, pääpiirustukset).

Saaristen koulu on rakennettua kulttuuriympäristöä koskeva inventointikohde:

Rakennettu Häme – Maakunnallisesti arvokas rakennusperintö (2003).
Maakunnallisesti arvokas rakennettu ympäristö tai rakennus, kohde 39:

Kyliä ja kortteleita: Hämeenlinnan ja Hattulan rakennuskulttuuriselvitys, 2003.
kohde 15.

Kaavatilanne:

Yleiskaavassa 2035 käyttötarkoituksmerkintä:

CA/CP = CA-merkintä tarkoittaa asumispainotteista aluetta. **CP-merkintä** tarkoittaa palvelu- ja hallintopainotteista keskustatoimintojen aluetta. Korttelikohtainen pääkäyttö-tarkoitus ratkaistaan asemakaavoituksen yhteydessä.

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 koulu sijoittuu arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön.

Alueen suunnittelun lähtökohdaksi on otettava kulttuurihistoriallisesti merkittävä ympäristö, jonka arvot säilytetään. Asemakaavoitettavilla alueilla suojelu ratkaistaan tarkemmin asemakaavoituksen yhteydessä. Alueella tapahtuva uudis- ja korjausrakentaminen sekä muut suoritettavat toimenpiteet on sopeutettava rakennetun kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin, taajamakuvallesiin, kulttuurihistoriallisiin ja/tai maisemallisiin arvoihin. Erityistä huomiota tulee kiinnittää rakennusten sijoitteluun, mittakaavaan, mittasuhteisiin ja materiaalivalintoihin.

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 erillismerkintänä koulu on suojeltava rakennus. koulurakennuksessa ja muut alueella tehtävät toimenpiteet, korjaus- ja muutostyöt sekä täydennysrakentaminen, tulee olla sellaisia, että alueen rakennushistoriallisesti, kulttuurihistoriallisesti ja/tai maisemakuvalleisesti arvokas luonne säilyy.

Asemakaava 1.3.1982

Y

Yleisten rakennusten korttelialue.

srj-merkintä: rakennustaiteellisesti arvokas tai kaupunkikuvan kannalta tärkeä rakennus. Rakennuksen katuun sijoittuvat julkisivut on säilytettävä sellaisina kuin ne olivat ennen tämän asemakaavamuutoksen vahvistamista tai ennen aiemmin tehtyjä julkisivumuutoksia.

Ote ajantasa-asemakaavasta.

Nykytilanteen kuvaus

Saaristen koulun korttelin itäpää muodostuu matalista yksikerroksisista puurakennuksista, joiden rivi jatkuu Saaristenkadua pitkin etelän suuntaan. Muuten koulukiinteistön ympäristö muodostuu pääasiassa nelikerroksisista kerrostaloista. Koulun kiinteistön vanhimmat rakennukset rajaavat katualueen: Lukio-, Saariston- ja Birger Jaarlin kadun. L-muotoiset yksikerroksiset koulurakennukset ja puiset umpiaidat muodostavat suljetun sisäpihan. Vuonna 1946 rakennettu kolmen kerroksen korkuinen rapattu entinen työparakennus rajaa tontin lounaisrajaa. Osittain kivituhkapintaisesta ja osittain valetusta turva-alustasta koostuvat peruskorjatut piha-alueet on jaettu aitaamalla pienempiin osiin. Saaristen koulun vanhimman rakennuksen korkea graniittisokkeli Lukionkadun puolella luo jyhkeyttä ja julkisen rakennuksen ilmettä. Katujen kulmia rajaavat uusrenessanssia edustavat puurakennukset tuovat perinnerikasta ja kaupunkimaista tunnelmaa.

Saaristen koulun vanha kansakoulurakennus:

Entinen Etelä-Hämeen ammattikoulun työpajarakennus:

Rakennuskannan säilyttämisen tarve:

Saaristen koulun kiinteistön rakennuskanta on hyvin säilyttänyt alkuperäiset piirteensä. Uusrenessanssia edustavissa puurakennuksissa on säilynyt koristeaiheet ikkunoissa, ovissa ja räystäsrakenteissa. Pieniä muutoksia on tehty pihapuolella, mm. katos 1995, ja sisätiloissa. Myös 1940-luvun kivirakennus on ulkoisilta piirteiltään hyvin säilynyt ja siihen liitetyt uudisrakenteet, mm. poistumistie portaat ja tikkaat, eivät ole häiritsevästi sijoitettu tai väriykseltään silmään pistäviä. Sisätiloja on muutettu runsaasti. Edellä mainittujen puurakennusten julkisivut on huomioitu asemakaavassa suojelumerkinnällä.

Lyseon lukio

Linnankatu 12-14, 13200 Hämeenlinna

Perustietoja:

Kiinteistötunnus: 109-2-4-17

Tontin pinta-ala: 9 471 m²

Rakennusoikeus: 14 207 k-m² (e=1,5)

Rakennusten käytetty rakennusoikeus:

Lyseon lukio 1920-luvulla (valokuva: Lydia).

Lyseo 4 550 k-m² + 1960-luvun rakennus 3 000 k-m² + Janne -sali 900 k-m² = yht. 8 450 k-m²

Käyttämätön rakennusoikeus: n. 5 750 k-m²

Lyseon lukio on valmistunut 1888 ja sen laajennukset 1936. Uusi itäinen osa on valmistunut 1961 ja sen yhteyteen on rakennettu 1980-luvun lopussa ns. Janne-sali.

Hämeenlinnan suomalainen Normaalilyseo oli aloittanut toimintansa vuonna 1873 entisessä yläalkeiskoulussa, joka sittemmin tunnettiin entisenä postitalona. Normaalilyseo siirrettiin vuonna 1887 Helsinkiin ja sen tilalle perustettiin Suomalainen Lyseo. Uuden koulun rakentamisesta kaupungin lahjoittamalle tontille tehtiin esitys kouluhallitukselle vuonna 1883. Koulutalo valmistui vuonna 1888 Itäisen Linnankadun varrelle Tähtipuiston itäpuolelle.

Uusrenessanssirakennuksen on suunnitellut yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehti Magnus Schjerfbeck yliarkkitehti Georg Wileniuksen johdolla. Lyseo ylitti valmistuttuaan silloiset vaatimukset: mm. korkeat luokkahuoneet ja näyttävä iso juhlasali. Rakennus täytti tilantarpeet 1930-luvulle asti. 'Oppisaleja' oli alun perin kahdeksan, lisätiloja koulu sai vuonna 1936 (Yleisten rakennusten ylihallitus, Y. Sadeniemi - G. Wigström). Molempien päiden siipirakennuksiin sijoittui yksitoista uutta luokkahuonetta. Peruskoulun uudistuksessa normaalilyseo muuttui keskustan yläasteeksi ja myöhemmin lyseon lukioksi.

Vuonna 1960 rakennettiin pihan itälaidan uudisrakennus (Rakennushallitus/ Toimi Hämläinen, G.T.H. Biese). Peruskorjaus ja seuraava lisärakennus toteutettiin vuosina 1987-91 (Arno Savela). Vanhaa päärakennusta koskevissa muutoksissa ei ole koskettu julkisivuihin, ne ovat vuoden 1936 asussa. Myös juhlasali kasettikattoineen ja päällysteineen on säästynyt muutoksilta. Sitä on sanottu kaupungin kauneimmaksi huonetilaksi. Hämeenlinnan lyseolla on erityisasema maamme koululaitoksen historiassa paitsi ensimmäisenä normaalilyseona myös monen kansallisen suurmiehemme (Sibelius, Paasikivi) opinahjona.

(Lähteet: Kyliä ja kortteleita, Häme-Wiki, Lydia).

Lyseon lukio on rakennettua kulttuuriympäristöä koskeva inventointikohde:

Lyseon lukio kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY, 2009): Koilliskulman puutalokorttelit ja koulut

Rakennettu Häme – Maakunnallisesti arvokas rakennusperintö (2003).

Maakunnallisesti arvokas rakennettu ympäristö tai rakennus, kohde 22.

Kyliä ja kortteleita: Hämeenlinnan ja Hattulan rakennuskulttuuriselvitys, 2003. kohde 32.

Koulun kiinteistö on osa kansallista kaupunkipuistoa.

Kaavatilanne:

Yleiskaavassa 2035 käyttötarkoituksmerkintä:

CP = Palvelu- ja hallintopainotteinen keskustatoimintojen alue.

Tontin kautta on kevyen liikenteen yhteystarve välillä Koulukatu – Lukiokatu.

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 koulu sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön.

Aluetta koskevista merkittävistä suunnitelmista ja toimenpiteistä on varattava museoviranomaiselle tilaisuus lausunnon antamiseen.

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 koulu sijoittuu arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön.

Alueen suunnittelun lähtökohdaksi on otettava kulttuurihistoriallisesti merkittävä ympäristö, jonka arvot säilytetään. Asemakaavoitettavilla alueilla suojelu ratkaistaan tarkemmin asemakaavoituksen yhteydessä. Alueella tapahtuva uudis- ja korjausrakentaminen sekä muut suoritettavat toimenpiteet on sopeutettava rakennetun kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin, taajamakuvallesiin, kulttuurihistoriallisiin ja/tai maisemallisiin arvoihin. Erityistä huomiota tulee kiinnittää rakennusten sijoitteluun, mittakaavaan, mittasuhteisiin ja materiaalivalintoihin.

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 erillismerkintänä koulu on suojeltava rakennus. Koulussa ja muut alueella tehtävät toimenpiteet, korjaus- ja muutostyöt sekä täydennysrakentaminen, tulee olla sellaisia, että alueen rakennushistoriallisesti, kulttuurihistoriallisesti ja/tai maisemakuvallesi arvokas luonne säilyy.

Asemakaava 31.7.1985

YO

Opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue.

sru-merkintä: rakennustaiteellisesti arvokas tai kaupunkikuvan kannalta tärkeä rakennus. Rakennuksen julkisivut on säilytettävä sellaisina kuin ne olivat ennen tämän asemakaavamuutoksen vahvistamista tai aiemmin tehtyjä julkisivumuutoksia.

Ote ajantasa-asemakaavasta.

Nykytilanteen kuvaus

Lyseon lukio on osa Hämeenlinnan keskustan tuntumassa olevaa edustavaa ryhmää, johon kuuluu kivirakenteisia julkisia rakennuksia ja puurakenteisia asuinrakennuksia 1800-luvun lopulta lähtien. Alueen julkisiin rakennuksiin liittyy kiinteästi Itsenäisyydenpuisto ja Sibeliuksenpuisto muistomerkkeineen. Lyseon lukion vanha osa sijoittuu Linnankadun varrelle, jossa se on hallitseva elementti pohjoisen suuntaan. Vastapäätä oleva Sibeliuksenpuisto korostaa sen juhlavaa ja näyttävää asemaa ympäristössä. Aumakattoinen koulu on pääosin tiiliverhoiltu rakennus, jonka keskiosa on kolmikerroksinen ja siihen liittyvät siipiosat kaksikerroksisia. Rauhankadun varteen on rakennettu 1960-luvun alussa loiva harjakattoinen kolmikerroksinen punatiilinen lisärakennus, joka on istutettu rinteeseen varsin hyvin niin, että se jää vanhalle päärakennukselle alisteiseksi. Kyseistä lisärakennusta on laajennettu vuonna 1989 ns. Janne-salilla, joka sijoittuu Lyseon vanhan päärakennuksen ja em. 60-luvun osan väliin. Se on em. rakennuksiin nähden pieni punatiilinen ja aumakattoinen rakennus.

Lyseon lukio:

Rakennuskannan säilyttämisen tarve:

Lyseon lukion vanha osa on edustava koulurakennus. Sen julkisivut on suojeltu asema-kaavassa. Rakennuksen keskiosa on säilyttänyt hyvin 1800-luvun lopun tyylin ja sen laajennukset 30-luvun piirteet. Rakennukseen on liitetty pienempiä uudempia osia, kuten katoksia 80-luvun lopussa, jotka eroavat arkkitehtuuriltaan alkuperäisestä. Katosten selkeä erottuminen on hyvä asia, mutta ne ovat kömpelön ja raskaan oloisia. Ne voisi tulevaisuudessa vaihtaa paremmin suunniteltuihin ratkaisuihin. Rakennuksen julkisivujen säilyttämisen lisäksi, tulee kiinnittää huomiota rakennuksen sisätiloihin tulevan peruskorjauksen yhteydessä. Rakennuksen alkuperäinen sisätilojen kiinteä sisustus tulisi säilyttää. Erillinen 60-luvun lisärakennus on ilmeeltään arkinen 60-luvun tuote. Rakennus on Rauhankadun puolella varsin muurimainen ja piirteiltään monotoninen. Sen 80-luvun lopun laajennuksessa on piirteitä oman ajankohtansa suunnittelusta, mm ikkuna-aukot, torniaihe ja erkkeriratkaisu. 60-luvun lisärakennus laajennuksineen on todettu huonokuntoisiksi. Todennäköisesti molemmat osat puretaan ja tilalle rakennetaan uudisrakennus, jossa on liikuntasali oheistoimintoihin.

Täydennysrakentaminen:

Kiinteistöllä on käyttämätöntä rakennusoikeutta noin 5 500 k-m². Tontilla sitä ei ole mahdollista käyttää kokonaan ilman purkamista. Koulun vanha osa tarvitsee nykyistä väljyyttä ympärilleen, kun huomioidaan lisäksi piha- ja pysäköintialueiden tilatarpeet. Mikäli 60-luvun osa ja mahdollisesti sen laajennus, Janne-sali, puretaan, on mahdollista rakentaa niiden tilalle uusi koulua palveleva rakennus kadun suuntaisesti Rauhankadun varrelle.

Ruununmyllyn koulu

Ruununmyllyntie 32, 13270 Hämeenlinna

Kiinteistötunnus: 109-32-70-1

Perustietoja:

Tontin pinta-ala: 27 590 m²

Rakennusoikeus: 5 518 k-m² (e=0,2)

Rakennusten käytetty rakennusoikeus:

Kivikoulu 641 k-m² + laajennusosa 1 690 k-m² + puukoulu 494 k-m² päiväkotia 1 253 k-m² = 3 978 k-m²

Käyttämätön rakennusoikeus: noin 1 540 k-m²

Rakennukset valm.: puukoulu 1907, kivikoulu 1952 ja sen laajennus 1991, päiväkotia 2016.

Koulurakennukset ja päiväkotia sijaitsevat Hämeenlinnan itäpuolella, Lahteen vievän tien varrella. Sen ympäristössä on runsaasti pientaloasutusta. Ruununmyllyn koulu toimii neljässä rakennuksessa ja oppilaita on noin 330.

Suurella pihalla on yli satavuotias puukoulu ja sen vieressä uudempi 50-luvun koulurakennus, johon on rakennettu 90-luvun alussa laajennus sekä kesällä 2016 käyttöön otettu rakennus "Runskila", johon aluksi oli sijoitettu koululuokkia, eskarit ja neuvola. Puukoulu on vuodelta 1907 ja se rakennettiin Kansakoululehdessä julkaistujen Yrjö Sadeniemen tyyppipiirustusten mukaan Otto Lönnholtzin lahjoittamalle tontille.

Vanha kivikoulu rakennettiin vuonna 1952 arkkitehtina Jaakko Ilveskoski. Koulurakennuksessa on kaksi siipeä, joista toinen on 2-kerroksinen asuntosiipi ja toinen matalampi koulutilojen siipi. Kummassakin siivessä on osittain maanalainen kellari ja ullakko. Julkisivujen pintamateriaalina on rappaus ja kattomuotona on harjakatto. Asuntosiiven kolme asuntoa oli otettu opetuksen ja kouluterveydenhoidon käyttöön 1980-luvun alkupuolella. Kivikoulua laajennettiin isohkolla lisärakennuksella vuonna 1991. Laajennuksesta vastasi Arkkitehtuuritoimisto Rantanen & Janhunen Ky. Vuonna 1999 rakennettiin koulun viereen Ruununmyllyn päiväkotia (Hämeenlinnan kaupungin arkkitehtitoimisto / rak.arkk. Erja Kokko), jossa koululla oli aluksi kaksi luokkaa. Myöhemmin ne siirtyivät päiväkodin käyttöön. Koulun pihalla on ollut myös Riihi, joka tuhopoltettiin vuonna 2008. Ruununmyllyn koulurakennusten vieressä sijaitsee Äijälän talon vanha pihapiiri (Lähteet: Häme-Wiki ja Kyliä ja kortteleita).

Ruununmyllyn koulu on rakennettua kulttuuriympäristöä koskeva inventointikohde:

Rakennettu Häme – Maakunnallisesti arvokas rakennusperintö (2003).

Maakunnallisesti arvokas rakennettu ympäristö tai rakennus, kohde 99.

Kyliä ja kortteleita: Hämeenlinnan ja Hattulan rakennuskulttuuriselvitys, 2003. kohde 196.

Kaavatilanne:

Yleiskaavassa 2035 käyttötarkoituksmerkintä:

P = Palveluiden ja hallinnonalue. Merkintä osoittaa julkisten ja yksityisten palveluiden ja hallinnon alueita. Alueelle ei saa sijoittaa kaupan suuryksikköä.

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 erillismerkintänä on suojeltava rakennus tai rakennusryhmä. Rakennuksissa tehtävät toimenpiteet, korjaus- ja muutostyöt sekä täydennysrakentaminen, tulee olla sellaisia, että alueen rakennushistoriallisesti, kulttuurihistoriallisesti ja/tai maisemakuvallisesti arvokas luonne säilyy.

Asemakaava 30.9.1994

YO

Opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue.

Ote ajantasa-asetusta.

Nykytilanteen kuvaus

Tontti on laaja ja avara pihan puolelta. Liikuntahallin viereisestä tonttiliittymästä pihaan tultaessa hiekkakenttä hallitsee näkymää. Pihan keskellä on lasten liikuntatelineitä. Päiväkodin piha-alue on aidattu, jolloin se muodostaa selkeästi rajatun oman alueensa. Pysäköinnin ja saattoliikenteen tarvitsemat tilat ovat tontin Ruununmyllyntien puoleisella osalla. Tontin eteläreunassa on sekametsää, jonka on suurimmaksi osaksi nuorta koivua tai kuusta.

Tontin rakennukset sijoittuvat Ruununmyllyntien varrelle, tontin pohjoispuolelle, lukuun ottamatta vanhaa puukoulua ja pientä varistorakennusta, jotka ovat kiinteistön länsireunalla. Tontin näyttävin rakennus on vanha puukoulu, joka sijaitsee pihalla keskeisellä paikalla ja on vähän irrallaan muusta rakennuskannasta. Se myös rajaa piha-alueita.

Vanha koulu on 11/2-kerroksinen harjakattoinen puurakennus. Se on julkisivultaan symmetrinen: poikkipääty sijaitsee rakennuksen keskellä ja ikkuna-aukotus on tasajakoinen. Rakennus on edelleen koulun käytössä.

1950-luvulla rakennettu kaksikerroksinen rapattu rakennus on muodoltaan, materiaaleiltaan, väreiltään sekä ikkuna-aukotuksiltaan rakentamisajankohdalleen tyypillinen koulu-rakennus. L-muotoinen koulurakennus on kooltaan varsin pieni ja yleisilmeeltään vaatimaton. Ikkuna-aukotus on tasarivinen talon molemmin puolin. Rakennuksen lounaispuolelta, pihalta, katsottuna koulu on parhaimmillaan sen jakautuessa pohjoiseen ja itään. Kokonaisuudessaan tontin reunalla sijaitseva kivikoulu jää laajennusosan varjoon, vaikka se on vähän laajennusosaa, lukuun ottamatta liikuntahallia, korkeampi. Ruununmyllyntietä pitkin länsisuunnasta lähestyessä kivikoulun korkein osa näyttää enemmän asuinrakennukselta kuin koululta. Rakennus on säilyttänyt hyvin alkuperäiset piirteensä, lukuun ottamatta liittymistä laajennusosaan.

Koulun 1990-luvun alun laajennus edustaa vaatimatonta postmodernismia, joka piirteiltään jäi Suomessa varsin vähäeleiseksi. Laajennuksen torni- ja pilasteriaiheet viittaavat em. tyyliin. Hallitsevassa asemassa on liikuntahalli, joka sijoittuu keskeiselle paikalle tonttiliittymän viereen. Pääsisäänkäynti, tornimaisesta ilmeestään huolimatta, jää piiloon. Pitkä profiilipeltinen katos vie huomion laajennuksen muusta julkisivusta.

Vuonna 2016 käyttöön otettu päiväkotijoukko sijaitsee Ruununmyllyntien varrella kiinteistön itäpuolella. Päiväkotijoukko on yksikerroksinen ja julkisivujäsentelyltään vaihtelevan moni-ilmeinen puurakennus. Julkisivuissa korostuvat suuret lasipinnat ja Ruununmyllyntien puolella katolla olevat suuret ilmanvaihtolaitteet. Rakennus edustaa 2000-luvun taitteen päiväkotiarkkitehtuutta.

Puukoulu:

50-luvun kivikoulu:

Kivikoulun 90 alun laajennusosa:

Päiväkoti:

Rakennuskannan säilyttämisen tarve:

Puukoulun katto ja ainakin osa ikkunoista on uusittu. Mahdollisesti toinen pääty on myöhemmin rakennettu, jolloin rakennuksen muodosta on tullut symmetrinen. Ikkunatyypit eivät vastaa suunnitteluajankohtansa malleja, vaan ne ovat 50-luvun tyylin mukaisia. Ylipäätään rakennus ei ole piirteiltään 1900-alun puurakennus, jolloin kansallisromanttiset yksityiskohdat olivat tyypillisiä rakennuksissa. Pienehkö 1950-luvun kivikoulu edustaa tavanomaista aikakautensa arkkitehtuuria ilman mitään erityisiä yksityiskohtia tai muita erityispiirteitä. Sisäpihalta katsottuna kivikoulu jää nykyisellään niin 90-luvun laajennuksen kuin puukoulun varjoon. Hämeenlinnan muihin 1950-luvun koulurakennuksiin

verrattuna, kuten Luolajan, Miemalan tai Hätilän kouluihin, Ruununmyllyn kivi koulu on vaatimaton, vaikkakin edustaa hyvin 50-luvun rakentamista. Irrallisesti tarkasteltuna rakennus ei välttämättä näyttäisi koulurakennukselta, mikä johtuu kaksikerroksisesta alun perin asumiselle tarkoitettua osasta. Myllytieltä katsottuna rakennuksen korkeampi osa muistuttaakin enemmän asuinrakennusta kuin koulua. Ruununmyllyn 50-luvun kivi koululle on **myönnetty purkulupa**.

Täydennysrakentaminen

Tontti on varsin suuri nykyiseen rakennuskantaan nähden. Täydennysrakentaminen on mahdollista esimerkiksi tontin etelä- ja itälaitaan, jolloin se muodostaa meluesteen Tuuloksenteen suuntaan. Täydennysrakentaminen vaatii kaavamuutoksen, ellei nykyisestä rakennuskannasta jotain pureta, koska tontin rakennusoikeus on lähes käytetty. Koulun tontin itäreunaan on suunniteltu uutta lisärakennusta koululle, joka korvaa vanhan kivi koulun tilat.

Ortelan koulu

Ortelantie 1, 13210 Hämeenlinna

Perustietoja:

Kiinteistötunnus: 10915-79-4

Tontin pinta-ala: 12 701 m²

Rakennusoikeus: 4 828 k-m² (e=0,4)

Rakennusten käytetty rakennusoikeus:

Ortelantien varren rakennus 373 k-m² + puukoulu ja kivinen lisärakennus 800 k-m² + teknisen työn rakennus 248 k-m² = 1 421 k-m²

Käyttämätön rakennusoikeus: n. 3 400 k-m²

Rakennukset ovat valmistuneet: Ortelantie varren rakennus 1908, toinen puukoulu 1924, kivi koulu 1933 ja teknisen työn rakennus 2004.

Ortelan koulu, entinen Hätilän kansakoulu, aloitti toimintansa 1908. Koulun vanhin osa on tältä ajalta. Pihan toinen koulurakennus on tehty 1924 Hilpi Kummilan suunnitelmien mukaan. Vuonna 1933 arkkitehti Toivo Salervo suunnitteli vanhan koulurakennuksen kivisen lisäosan (Lähde: Kyliä ja kortteleita).

Tontin itäpuolelle valmistui uusi teknisen työn rakennus vuonna 2004. Sen on suunnitellut Arkkitehtuuri Oy Lehtinen & Miettunen. Koulussa on noin 130 oppilasta.

Ortelan koulu on rakennettua kulttuuriympäristöä koskeva inventointikohde:

Rakennettu Häme – Maakunnallisesti arvokas rakennusperintö (2003).

Maakunnallisesti arvokas rakennettu ympäristö tai rakennus, kohde 97.

Kyliä ja kortteleita: Hämeenlinnan ja Hattulan rakennuskulttuuriselvitys, 2003.
kohde 151.

Kaavatilanne

Yleiskaavassa 2035 käyttötarkoituksmerkintä:

P/A = Palveluiden ja hallinnonalue tai asuinalue. P -merkintä osoittaa julkisten ja yksityisten palveluiden ja hallinnon alueita. Alueelle ei saa sijoittaa kaupan suuryksikköä. **A -merkintä** tarkoittaa asuinalueita. Korttelikohtainen pääkäyttötarkoitus ratkaistaan asemakaavoituksen yhteydessä.

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 erillismerkintänä koulu on suojeltava rakennus. Koulurakennuksessa ja muut alueella tehtävät toimenpiteet, korjaus- ja muutostyöt sekä täydennysrakentaminen, tulee olla sellaisia, että alueen rakennushistoriallisesti, kulttuurihistoriallisesti ja/tai maisemakuvallisesti arvokas luonne säilyy.

Asemakaava 2.11.1988

YO

Opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue.

Ote ajantasa-asemakaavasta.

Nykytilanteen kuvaus

Ortelan koulun 1900-luvun alun rakennus sijoittuu pienen mäen päälle Ortelantie varseen. Koulun ympäristössä, erityisesti Ortelantien varrella, on pääosin kerrostaloja. Lounaispuolella mäen alla on liikerakennuksia. Rakennuskanta rajaa piha-alueen rakennusten keskelle. Luoteispuolella on hiekkapintainen kenttä. Rakennus edustaa ko. vuosisadan alun kansallisromanttista puuarkkitehtuuria. Pihan lounaispuolella on vastaavan tyylinen puurakennus, johon liitetty 1930-luvun alussa rapattu kaksikerroksinen tiilirakennus. Rapattu rakennus edustaa 1900-luvun alkupuolen pelkistettyä klassismia. Tosin sisäänkäynti on poikkeavasti rakennuksen kulmassa eikä sen keskellä. Pihan kaakkoislaitaan on sijoitettu 2000-luvulla rakennettu yksikerroksinen puurakennus. Rakennusten välissä on laaja kivituhkapintainen piha ja tontin reunoilla jonkin verran puustoa. Vanhat puurakennukset ovat 1½-kerroksisia ja niiden julkisivuja hallitsevat suuret pieniruutuiset ikkunat.

Ortelan koulu, rakennus vuodelta 1908:

Ortelan koulu, rakennukset vuodelta 1924 ja 1930:

Ortelan koulu, rakennus (1924) ja teknisen työn rakennus (2004):

Rakennuskannan säilyttämisen tarve:

Uusinta rakennusta lukuun ottamatta kivi- ja puurakennukset ovat julkisivuremontin tarpeessa. Kyseiset rakennukset ovat säilyttäneet alkuperäiset piirteensä ja tämä tulisi huomioida rakennusten kunnostusten yhteydessä. 1930-luvulla rakennetussa koulurakennuksessa on poistumistietikkaat sijoitettu häiritsevästi poikittain keskelle pääjulkisivua.

Myös tämä rakennus on julkisivuremontin tarpeessa. Vanha rakennuskanta on säilyttämisen arvoinen kokonaisuus.

Täydennysrakentaminen:

Tontilla on käyttämätöntä rakennusoikeutta noin 3 500 k-m². Tontille on mahdollista sijoittaa ympäristöön sopivaa lisärakentamista, mikäli esimerkiksi ei tarvita luoteispuolella olevaa kenttää. Tulevaisuudessa kiinteistön käyttötarkoitus ja mahdollinen lisärakentaminen voisi olla lähialuetta täydentävää asuntorakentamista.

Myllymäen koulu

(Ahokatu 20, 13100 Hämeenlinna)

Perustietoja:

Kiinteistötunnus: 109-7-19-9

Tontin pinta-ala: 5 782 m²

Rakennusoikeus: 2 891 k-m² (e=0,5)

Rakennusten käytetty rakennusoikeus:

Puukoulu 435 k-m² + kivikoulu 1026 k-m² + tiilinen var. n. 107 k-m² + puinen tal.var. n. 90 k-m² ja valk. puurakennus 160 k-m² = yht. noin 1 818 k-m²

Käyttämätön rakennusoikeus: n. 1 050 k-m².

Myllymäen koulun alue koostuu neljästä rakennuksesta. Puukoulu on valmistunut vuonna 1913, kivikoulu vuonna 1950, punatiilinen rakennus (entinen vahtimestarin asunto) samoihin aikoihin kuin puukoulu. Ns. Tapolan talo on rakennettu 1875. Puinen piharakennus on vanhempaa rakennuskantaa. Myllymäen koulussa on oppilaita noin 220.

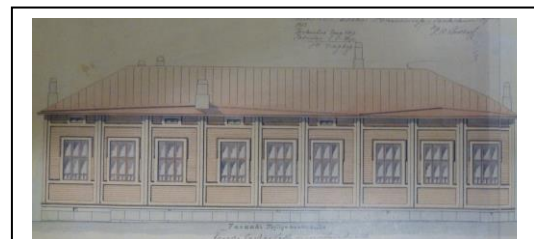
Myllymäen kansakoulun suunnittelusta järjestettiin 1907 arkkitehtikilpailu, jonka voitti Walter Jung. Koulun rakennutti kilpailuun omilla piirustuksilla osallistunut rakennusmestari V.F. Alanen ostamalleen tontille vuosina 1912-13. Hän myi koulutalon tontteineen kaupungille 1914. Luokkahuoneita oli kolme. Uusi, kivinen osa rakennettiin 1949-50 ja suunnitelmat laati vuonna 1947 Olavi Sahlberg (lähde: Kyliä ja kortteleita).

Tontilla on valkoinen asuinrakennus, ns. Tapolan talo, joka on rakennettu 1875. Se on vanhimpia asuintaloja Myllymäen alueella. Rakennus on toiminut puutyökouluna ja asuinrakennuksena useampaan kertaan. Nykyisin se toimii monitoimiovetustila.

Myllymäen koulu on rakennettua kulttuuriympäristöä koskeva inventointikohde:

Rakennettu Häme – Maakunnallisesti arvokas rakennusperintö (2003).

Maakunnallisesti arvokas rakennettu ympäristö tai rakennus, kohde 75.

Myllymäen puukoulun piirustus (kaupunginarkisto).

Kyliä ja kortteleita: Hämeenlinnan ja Hattulan rakennuskulttuuriselvitys, 2003.
kohde 104.

Kaavatilanne:

Yleiskaavassa 2035 käyttötarkoituserkintä:

AL = Asuin- ja liikerakennusten alue. Alueelle voidaan osoittaa myös tarpeellisia yksityisiä tai julkisia palveluja, alueen sisäisiä liikenneyhteyksiä, pysäköinti- ja virkistys- sekä yhdyskuntateknisen huollon alueita.

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 koulu sijoittuu arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön.

Alueen suunnittelun lähtökohdaksi on otettava kulttuurihistoriallisesti merkittävä ympäristö, jonka arvot säilytetään. Asemakaavoitettavilla alueilla suojelu ratkaistaan tarkemmin asemakaavoituksen yhteydessä. Alueella tapahtuva uudis- ja korjausrakentaminen sekä muut suoritettavat toimenpiteet on sopeutettava rakennetun kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin, taajamakuvalisiin, kulttuurihistoriallisiin ja/tai maisemallisiin arvoihin. Erityistä huomiota tulee kiinnittää rakennusten sijoitteluun, mittakaavaan, mittasuhteisiin ja materiaalivalintoihin.

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 erilliserkintänä koulu on suojeltava rakennus. Koulurakennuksessa ja muut alueella tehtävät toimenpiteet, korjaus- ja muutostyöt sekä täydennysrakentaminen, tulee olla sellaisia, että alueen rakennushistoriallisesti, kulttuurihistoriallisesti ja/tai maisemakuvalisesti arvokas luonne säilyy.

Asemakaava 26.03.1987

YO

Opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue.

Asemakaavassa on seuraava määräys:

Tontilla sijaitsee rakennustaiteellisesti arvokkaita tai kaupunkikuvan säilymisen kannalta tärkeitä rakennuksia. Rakennusten säilyminen on suotavaa, mutta niiden laajentaminen ja korvaaminen ympäristöön sopeutuvilla uudisrakennuksilla on mahdollista. Korjaus- ja muutostöiden tulee olla rakennuksiin ja ympäristöön soveltuvia.

Ote ajantasa-asemakaavasta.

Nykytilanteen kuvaus

Myllymäen koulun tontilla on useita eri-ikäisiä rakennuksia. Ahokadun ja Myllymäenkadun kulmauksessa oleva yksikerroksinen puurakenteinen koulurakennus 1900-luvun alkupuolelta. Rakennuksessa on piirteitä 1900-luvun alkupuolen tyylistä. Rakennuksen julkisivuissa on voimakkaat vertikaaliset jaot ikkunoittain. Suurikokoiset ikkunat on jaettu pieniin suorakaiteenmuotoisiin ja vaihtelevan kokosiin ikkunaruutuihin. Toisaalta klassisempaa ovat aumakatto ja monotoninen toistuvuus julkisivuissa. Rakennus on peruskorjattu vuonna 1996 kuitenkin niin, että talon ominaispiirteet ovat säilyneet. Puu- ja kivikoulua yhdistävä matala katos on rakennettu em. kivikoulun rakentamisen yhteydessä. Pihalla on punatiilinen lisärakennus, jossa on sijainnut mm. koulun oppilaiden käymälät. Tontin keskivaiheilla on vanha pitkämallinen puurakenteinen piharakennus. Punamullalla maalatun rakennuksen kattorakenteet ovat antaneet periksi ajan kuluessa, mutta se on oleellinen osa pihamiljöötä. Myllymäentien itäkulmassa on yksikerroksinen puutalo, ns. Tapolan talo. Se on myös säilyttänyt ulkoiset piirteensä suhteellisen hyvin. Sisätiloja on muutettu runsaasti. Maaston korkeuseroista johtuen koulun rakennukset ja piha-alueet ovat useassa tasossa. Turuntieltä noustaessa Ahonkadun suuntaan ko. tontilla ko. hoaa näyttävästi Myllymäen koulun 50-luvun loppupuolella rakennettu kaksikerroksinen L-muotoinen osa. Sen korkeammassa osassa, toisessa kerroksessa, on juhla-/jumpasali, mistä syystä se on normaalia kerroskorkeutta korkeampi. Ahonkadun suuntaan rakennettu osa on matalampi ja se on osittainen yksikerroksinen. Pihan puolelta se on kaksikerroksinen. Kooltaan koulun 50-luvun osa on kokonaisuutena pienehkö ja siten sopii ympäristöönsä, joka on pääosin matalaa pientalomaista rakentamista. 50-luvun piirteet on rakennuksessa helposti tunnistettavissa: mm. harjakatto, vaalea rappaus, pääikkunoiden vaakasuuntainen aukotus, ikkunatyypit sekä ulokkeet ja parveke. Rakennukseen on tehty pieniä korjaus- ja muutostöitä vuosien varrella.

50-luvun koulun korkean osan edustalla on verkkoaidalla rajattu koulun pysäköintialue ja sen itäpuolella on koulun kenttä. Varsinainen oppilaiden oleskelualueita on kaksi, joista toinen on Myllymäenkadun puolella. Kyseistä sepelipintaista pihaa rajaavat vanhat rakennukset ja kadun suunnalla puuaita. Siellä on pääosa koulun leikkivälineistä. Toinen asfalttipintainen oleskelualue on 50-luvun koulun pihan puolella.

Myllymäen puukoulu, 1914:

Myllymäen 50-luvun koulu:

Myllymäen 50-luvun koulu:

Vanha piharakennus ja ns. Tapolan talo:

Rakennuskannan säilyttämisen tarve:

Myllymäen koulukokonaisuus muodostaa kaupunkikuvallisesti merkittävän korttelin

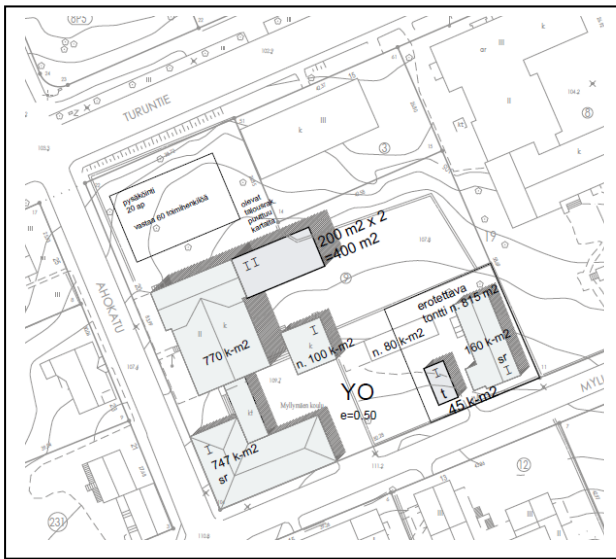
osan Myllymäen suuntaan. Myllymäen kiinteistö rakennuksineen muodostaa varsin kodikkaan tunnelman Myllymäenkadun puoleisella piha-alueella. Kiinteistön rakennuskanta on vanhaa ja eri-ikäistä sekä ne ovat hyvin säilyttäneet alkuperäiset piirteensä. Vanha puukoulu on edustava esimerkki omasta ajastaan ja se on Myllymäen alueella tärkeä julkinen rakennus. Jälleenrakennuskauden kivikoulu tuo laadukkaan lisän kokonaisuuteen. 50-luvun kouluun osaan on kohdistunut joitakin pieniä muutoksia, mm. pohjoispuolen katos ja parvekkeen kaide. Koulurakennus edustaa tavanomaista 1950-luvun arkkitehtuuria. Kiinteistön rakennuskanta muodostaa kerroksellisen kokonaisuuden, jonka säilyminen olisi suotavaa.

Täydennysrakentaminen:

Tontin täydennysrakentaminen on hankalaa. Tontilla on jäljellä noin 1 000 k-m² rakennusoikeutta. Parhaiten lisärakentamista sopii nykyisen kentän alueelle nykyisen 50-luvun

rakennuksen jatkoksi. Muussa tapauksessa alueelta joutuu purkamaan rakennuksia pienenkin lisärakennuksen vuoksi ja samalla voidaan menettää ainakin osa yläpihan nykyisestä pienipiirteisestä miljööstä ja sen ”vanhahtavasta” tunnelmasta. Nykyiset rakennukset ja maaston korkeuserot jakavat piha-alueet osiin, joka tekee niistä miellyttävät. Lisärakentamista vaikeuttavat pysäköinnin järjestämistä ja koulukäytössä mahdollisesti saattoliikenteen aiheuttamat ongelmat.

Viereisessä kuvassa on tutkittu Myllymäen koulun tontin täydennysrakentamisen mahdollisuutta (suunnitelmaluonnos: arkkitehti Johanna Närhi, 2018).

Kaurialan lukio

Parolantie 4

Perustietoja:

Kiinteistötunnus: 109-8-9-4

Tontin pinta-ala: 6 046 m²

Rakennusoikeus: 6 200 k-m² (e=1,0)

Rakennusten käytetty rakennusoikeus:

Koulurakennus 4 116 k-m² ja laajennus
1 600 k-m² = yht. 5 716

Käyttämätön rakennusoikeus: n. 480
k-m²

Vuonna 1924 perustettu Hämeenlinnan kuusiluokkainen tyttökoulu muutettiin yhdeksäluokkaiseksi tyttölyseoksi vuonna 1933. Valtion kouluksi tyttölyseo pääsi 1.9.1955 alkaen. Tyttölyseon nimi muuttui yhteislyseoksi vuonna 1974 ja Kaurialan lukioksi vuonna 1976. Kuva peräisin todennäköisesti 1930-luvun alusta (Valokuva: Lydia)

Kaurialan lukio on valmistunut vuonna 1928, laajennus 1936, korotus 1954 ja peruskorjaus sekä laajennus 2003.

Vuonna 1928 käyttöön otetun koulutalon piirustukset olivat arkkitehti Toivo Salervon työtä. Rakennuksen paikka Erottajakadulla Vanhan hautausmaan puiston laidassa oli tuolloin rauhallinen. Parolantie tehtiin vasta paljon myöhemmin.

Koulun vanha osa on tyyliltään 1920-luvun klassismia, josta tuli muutenkin ympäröivän alueen yleisilme. Se sopii myös luontevasti yhteen Hämeenlinnan varhaisemman päätyylin, uusklassisen empiren kanssa. Antiikin piirteet näkyvät koulutalon ulkoasussa mm. selkeinä mittasuhteina, ehjinä pintoina ja hammaslistoina. Pylväsmäiset muodot jäsentävät nurkkauksia ja lehväaiheiset koristeet kohoavat katon kulmista. Sisätilojen 20-lukulaista klassisuutta ovat niin ikään hillityt värit, pelkistetyt seinäpinnat sekä niiden hienostunut yhdistäminen kattoihin. Käytävien katot on profiloitu neliöin. Ovien ja ovenpielien viimeistelty muotoilu ja portaiden taidokkaat metallikoristelut, puupylväät sekä astujalle ystävällinen nousukorkeus ovat osa harkittua kokonaissuunnittelua. Tähän kuuluvat myös monimuotoiset ikkunat.

Koulun 1936 valmistuneen jatko-osan suunnitteli myös Toivo Salervo aiempaan soveltuvaksi. Tilan tarve kasvoi edelleen ja 1950-luvulla rakennusta korotettiin neljännellä kerroksella. Samaan aikaan rakennettiin uusi osa, jonka suunnittelija on arkkitehti Helena Vainio. Uuteen osaan tulivat mm. juhlasali, opettajainhuone ja ruokala (1954). Tämänkään ei riittänyt suurten ikäluokkien tarpeeseen ja niin uudisosaakin korotettiin. Tämän 50-luvun rakennuksen tyyli on funktionalismia, jonka periaatteina ovat selkeät, pelkistetyt muodot ja tarkoituksenmukaisuus. 20-luvun klassismia ja funktionalismia on onnistuttu varsin usein yhdistämään ehjällä tavalla, etenkin jos kehitys on ollut hallittu ja asteittainen. Kaurialan lukion kokonaisuus on tästä hyvä esimerkki.

2000-luvun alussa arkkitehti Aarne von Boehm suunnitteli vanhan osan saneerauksen sekä kolmikerroksisen uudissiiven liittämään eri aikoina rakennetut osat yhdeksi kokonaisuudeksi. Uudisosaan valmistui uuden ruokalan lisäksi mm. hallinto- ja luokkatiloja sekä ajanmukainen laboratorio. Samalla vanha osa saneerattiin kokonaan ja tiloihin saatiin koneellinen ilmanvaihto. Myös kellaritilat otettiin tehokkaaseen käyttöön, sinne on sijoitettu mm. kuntosali ja grafiikka- ja savityöpaja. Uuden ja vanhan yhteen liittäminen

onnistui erityisen hyvin, mistä osoituksena mm. Hyvän rakentamisen palkinto v. 2005. (Lähde: Häme-Wiki).

Kaurialan lukio on rakennettua kulttuuriympäristöä koskeva inventointikohde:

Rakennettu Häme – Maakunnallisesti arvokas rakennusperintö (2003).

Maakunnallisesti arvokas rakennettu ympäristö tai rakennus, kohde 76.

Kyliä ja kortteleita: Hämeenlinnan ja Hattulan rakennuskulttuuriselvitys, 2003. kohde 113.

Kaavatilanne:

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 käyttötarkoituksmerkintä:

CP = Palvelu- ja hallintopainotteinen keskustatoimintojen alue.

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 koulu sijoittuu arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön.

Alueen suunnittelun lähtökohdaksi on otettava kulttuurihistoriallisesti merkittävä ympäristö, jonka arvot säilytetään. Asemakaavoitettavilla alueilla suojelu ratkaistaan tarkemmin asemakaavoituksen yhteydessä. Alueella tapahtuva uudis- ja korjausrakentaminen sekä muut suoritettavat toimenpiteet on sopeutettava rakennetun kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin, taajamakuvalisiin, kulttuurihistoriallisiin ja/tai maisemallisiin arvoihin. Erityistä huomiota tulee kiinnittää rakennusten sijoitteluun, mittakaavaan, mittasuhteisiin ja materiaalivalintoihin.

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 erillismerkintänä koulu on suojeltava rakennus. Koulurakennuksessa ja muut alueella tehtävät toimenpiteet, korjaus- ja muutostyöt sekä täydennysrakentaminen, tulee olla sellaisia, että alueen rakennushistoriallisesti, kulttuurihistoriallisesti ja/tai maisemakuvallisesti arvokas luonne säilyy.

Asemakaava 7.8.2003

YO

Opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue.

Ote ajantasa-asemakaavasta.

Nykytilanteen kuvaus

Kaurialan lukion vanha osa korostuu katukuvassa Turuntien suunnasta Parolantien kaartuessa luoteeseen. 20-luvun koulun ja sen eriaikoina rakentuneen laajennusosat sijoittuvat Erottajantien varteen. Lounaispuolella oleva piha on pääosin asfalttipäällysteinen. Laajoja asfalttipintoja rikkoo pensas- ja puuistutukset, joilla on pyritty jakamaan piha-aluetta osiin. Klassismia edustavan nelikerroksisen ja keltaiseksi rapatun koulun taakse jäävät laajennusosat ovat mittakaavaltaan samaa luokkaa kuin vanha osa. Eri aikakautena rakennetut laajennusosat erottuvat selkeästi toisistaan mm. värityksen ja ikkuna-aukoituksen suhteen, lukuun ottamatta 30-luvun laajennusta. Se eroaa vanhasta lähinnä karsitulla koristeellisuudella: rakennuksen kulmat ja osin ikkunat. 50-luvun koulun ilme ikkuna-aukoituksineen ja -sommittelmineen eivät ole aivan perinteisimmästä päästä. Pitkä katos pilareineen on ajalle tyypillinen ratkaisu. Koulun 2000-luvun alun laajennus eroaa muusta koulukompleksista erityisesti Erottajankadun puolelta suurten vertikaalisten ikkunoidensa ja lasi-teräs painotteisen uuden ja vanhan rakennuksen yhdistävän liitososan kautta. Uudisosa yhdistyy 50-luvun laajennukseen pihan puolella ja siinä on huomioitu 50-luvun henki, vaikka se edustaakin 2000-luvun rakentamista.

Kaurialan lukion 1920 ja 30-luvun rakennus

Kaurialan lukion vanhan ja uuden osan liitos

Kaurialan koulun 1950-luvun laajennus ja uudisosa

Rakennuskannan säilyttämisen tarve:

Erityisesti koulun 20- ja 30-luvun osat ovat hienoja esimerkkejä aikakautensa suunnittelusta ja rakentamisesta ja ovat siten suojelun arvoisia. Koulun vanhimmat osat laajennuksineen ovat hyvin säilyttäneet piirteensä ja siksi ne tulisi suojella. Koulun 50-luvun osassa on vähän uuden karheaa leimaa johtuen sileästä rappauksesta, mutta on olennainen osa koulukokonaisuutta ja siinä on edelleen tyypillisiä 50-luvun tunnusmerkkejä.

Täydennysrakentaminen:

Tontilla on jonkin verran käyttämätöntä rakennusoikeutta, noin 480 k-m². Sitä ei ole mahdollista käyttää kokonaan uudisrakentamiseen, koska pienehkö tontti on rakennettu täyteen kun huomioidaan koulun tarvitsemat pysäköinti- ja muut pihatoiminnot.

Seminaarin koulu

Seminaarinkatu 2, 13130 Hämeenlinna

Kiinteistöt.: 109-8-1-3

Perustietoja:

Tontin pinta-ala: 38 300 m²

Rakennusoikeus: 19 150 k-m² (e=0,5)

Rakennusten käytetty rakennusoikeus:

Koulu 3 560 k-m² + 3 850 k-m² + 3 547 k-m²
+ 2 288 = 12 955 k-m²

Käyttämätön rakennusoikeus: n. 6 200 k-m²

Hämeenlinnan alakansakouluseminaari. valokuva 1930-luvulta. (Valokuva Lydia).

Rakennukset valmistuneet: Seminaari 1930, harjoituskoulu (normaalikoulu) 1953, Seminaarin laajennus 1979, harjoituskoulun laajennus 1984.

Seminaarin koulu muodostuu useista rakennuksista. Rakennukset omistaa Suomen yliopistokiinteistöt Oy. Hämeenlinnan kaupunki on vuokrannut ne opetuskäyttöön:

- vanha keltainen Seminaarin kivitalo vuodelta 1930
- edelliseen taloon sisäkäytävällä liittyvä lisärakennus liikuntasaleineen vuodelta 1979
- vanhempi vaaleankeltainen kivitalo vuodelta 1953
- harmaa lisärakennus vuodelta 1984

Hämeenlinnassa alkoi opettajankoulutus vuodesta 1890 lähtien. Hämeenlinnan alakansakouluseminaari perustettiin vuonna 1919 ja oma koulurakennus valmistui 1930 Yleisten rakennusten ylihallituksessa laadittujen piirustusten mukaan.

Aukusti Salon suunnittelemaa klassistista 30-luvun rakennusta on laajennettu 1950-luvulla arkkitehti Elsa Arokallion suunnitelman mukaan. Seminaarin koulun lisärakennus, joka liittyy yhdyskäytävällä vanhaa rakennukseen, on valmistunut vuonna 1979. 50-luvun koulun viereen rakennettiin lisärakennus vuonna 1984. Seminaarin koulussa on oppilaita noin 700. (Lähteet: Kyliä ja kortteleita ja Lydia)

Seminaarin koulu on rakennettua kulttuuriympäristöä koskeva inventointikohde:

Rakennettu Häme – Maakunnallisesti arvokas rakennusperintö (2003).

Maakunnallisesti arvokas rakennettu ympäristö tai rakennus, kohde 76.

Kyliä ja kortteleita: Hämeenlinnan ja ja Hattulan rakennuskulttuuriselvitys, 2003. kohde 111.

Valtioneuvoston päätöksellä (n:028/561/93) on suojeltu vuonna 1930 rakennettu Hämeenlinnan entisen seminaarirakennuksen julkisivut, porrashuoneet, aulat ja käytävät.

Ely-keskus on päättänyt (7.12.2017) suojella nykyisen Seminaarin koulun kaksi vanhinta rakennusta rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain perusteella. Ratkaisu koskee vuonna 1930 valmistunutta seminaarirakennusta ja vuonna 1953 valmistunutta normaalikoulua. Suojelupäätös ei ole vielä lainvoimainen ja asiaa käsittelee Ympäristöministeriön rakennetun ympäristön osasto / lähiympäristö ja asuminen –yksikkö. **Päätöksestä on valitettu ja se ei ole siten lainvoimainen.**

Kaavatilanne:

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 käyttötarkoituksmerkintä:

CP = Palvelu- ja hallintopainotteinen keskustatoimintojen alue.

P/A = Palveluiden ja hallinnonalue tai asuinalue. P -merkintä osoittaa julkisten ja yksityisten palveluiden ja hallinnon alueita. Alueelle ei saa sijoittaa kaupan suuryksikköä. **A -merkintä** tarkoittaa asuinaluetta. Korttelikohtainen pääkäyttötarkoitus ratkaistaan asemakaavoituksen yhteydessä.

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 koulu sijoittuu arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön.

Alueen suunnittelun lähtökohdaksi on otettava kulttuurihistoriallisesti merkittävä ympäristö, jonka arvot säilytetään. Asemakaavoitettavilla alueilla suojelu ratkaistaan tarkemmin asemakaavoituksen yhteydessä. Alueella tapahtuva uudis- ja korjausrakentaminen sekä muut suoritettavat toimenpiteet on sopeutettava rakennetun kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin, taajamakuvalisiin, kulttuurihistoriallisiin ja/tai maisemallisiin arvoihin. Erityistä huomiota tulee kiinnittää rakennusten sijoitteluun, mittakaavaan, mittasuhteisiin ja materiaalivalintoihin.

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 erillismerkintänä on **lailla** suojeltu rakennus. Sen ja muut alueella tehtävät toimenpiteet, korjaus- ja muutostyöt sekä täydennysrakentaminen, tulee olla sellaisia, että alueen rakennushistoriallisesti, kulttuurihistoriallisesti ja/tai maisemakuvallisesti arvokas luonne säilyy. Rakennuksia ei saa purkaa.

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 erillismerkintänä koulu on suojeltava rakennus. Koulurakennuksessa ja muut alueella tehtävät toimenpiteet, korjaus- ja muutostyöt sekä täydennysrakentaminen, tulee olla sellaisia, että alueen rakennushistoriallisesti, kulttuurihistoriallisesti ja/tai maisemakuvallisesti arvokas luonne säilyy.

Asemakaava 15.1.1986

YO

Opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue.

Ote ajantasa-asemakaavasta.

Nykytilanteen kuvaus

Seminaarin koulu muodostuu seuraavista rakennuksista:

- vanha keltainen Seminaarin kivitalo vuodelta 1930
- vanhempi vaaleankeltainen kivitalo (harjoituskoulu) vuodelta 1953
- Vuoden 1930-luvun taloon sisäkäytävällä liittyvä lisärakennus liikuntasaleineen vuodelta 1979
- harmaa lisärakennus vuodelta 1984

Vaihtelevan ikäinen rakennuskanta sijoittuu Seminaarinkadun ja Erottajankadun varrelle lukuun ottamatta vuoden 1984 lisärakennusta, joka on moottorien puoleisella tontin osalla. Tontilla rakennukset ovat u-muotoisesti muodostaen suljetun sisäpihan. Rakennusten keskelle jäävä piha-alue on väljä ja siellä sijaitsee runsaasti koululaisille tarkoitettuja välituntiaktiviteettejä. Seminaarin koulun 30-luvun rakennus tornineen muodostaa Erottajan- ja Seminaarinkadun kulmaan näyttävän maamerkin, joka näkyy mm. Kaivokadun suunnalta. Kirkkaan keltaiseksi rapatussa 30-luvun nelikerroksisessa klassistisessa rakennuksessa on runsaasti erilaisia yksityiskohtia mm. tornissa, parvekkeissa ja sisäänkäyntien kohdilla. Sitä jatkaa 50-luvun koulu Seminaarinkadun suuntaan. Pitkänomaisessa nelikerroksisessa koulurakennuksessa on oman aikansa tunnusomaiset piirteet hyvin esillä mm. ikkunoissa, parvekkeissa ja katoksissa. Muu 70- ja 80-luvun rakennuskanta pesubetonielementteineen on arkista laattikomaista arkkitehtuuria, joka ei ole lähellekään vanhan rakennuskannan veroista.

Seminaarin koulun kivitalo 1930-luvulta

Seminaarin koulun kivitalo 1950-luvulta

Koulun lisärakennukset 1979 ja 1984

Lisärakennus on vuodelta 1979.

Lisärakennus on vuodelta 1984.

Rakennuskannan säilyttämisen tarve:

Vanhimmat rakennukset, sekä seminaarirakennus että harjoituskoulurakennus, edustavat arvokkaasti oman aikakautensa tyypillistä koulurakentamista. Ne ovat hyvin säilyttäneet tunnusomaiset piirteensä

Seminaarirakennuksessa on nykyisin vielä paljon alkuperäisenä säilyneitä tiloja, pintamateriaaleja, rakennusosia ja jonkin verran kalusteita ja varusteitakin. Alkuperäisimmät osat keskittyvät kulkuväyliin ja porraskäytäviin. Museoluokka alkuperäisine raitisilmaritilöineen, komeroineen ja liitutauluineen on arvokas esimerkki. Seminaarirakennuksen

1970–80-lukujen vaihteessa tehtyä peruskorjausta valvottiin ja ohjeistettiin Museoviraston taholta. Suunnittelussa huomioitiin alkuperäisen arkkitehtuurin ominaispiirteet. Esimerkiksi porraskäytävien kattomaalaukset entisöitiin tuolloin ja urut haluttiin säilyttää, vaikka ne olivatkin tarpeettomat kirjastotiloissa. 2000-luvun korjauksissa rakennuksen ominaispiirteitä on etenkin liikuntasaliin osalta kadonnut. Alkuperäisestä värimaailmasta poikkeava väritys toimii tehokeinona, jolla korostetaan tilojen olevan 2000-luvulta. Harjoituskoulurakennuksen alkuperäinen tilallinen rakenne on erittäin hyvin säilynyt. Rakennuksessa on myös runsaasti alkuperäisiä rakennusosia, kuten lähes kaikki ulkoikkunat, parvekkeet ja välivet (lähde: Ihatsu & Ockenström).

Hämeen ELY-keskuksen 5.12.2017 antama rakennussuojelupäätös koskee entistä seminaaria (1930) sekä normaalikoulua (1953). Päätöksestä on valittu ja siten ko. päätös ei ole lainvoimainen. Niiden suojelumääräykset ovat:

Rakennusperintölain 10 §:n mukaan suojeltua rakennusta ei saa purkaa.

Suojelumääräykset koskevat rakennusten ulkoasua, ikkunoita, ovia, listoja ja tilajakoja sekä käytäviä, porras- ja aulatiloja sekä vanhan seminaarirakennuksen museoluokkaa.

1. Rakennusta tulee käyttää ja hoitaa niin, että sen kulttuurihistoriallinen arvo säilyy.
2. Korjaus- ja muutostöiden tulee perustua riittäviin selvityksiin rakennuksen historiasta ja kunnosta.
3. Korjaus- ja muutostyöt tulee suunnitella siten, että rakennuksen arkkitehtuuri, ominaisuudet ja erityispiirteet tulevat huomioon otetuiksi.
4. Rakennukseen lisättävät ja/tai korjattavat talotekniset laitteistot tulee sovittaa rakennuksen arkkitehtuuriin.
5. Muutoksissa ja rakentamis- ja korjaustöissä on asiantuntijana kuultava museovirastoa, joka voi antaa tarkempia ohjeita suojelumääräysten soveltamisesta.

ELY-keskuksen mukaan Hämeenlinnan entinen opettajakoulutuslaitos (1930) edustaa ulkoasultaan ja porrashuoneiden, käytävien sekä aulatilojen osalta hyvin säilynyttä 1920-luvun klassismia. Elsa Arokallion suunnittelema harjoituskoulu on erityisen hyvin säilynyt 1950-luvun laadukas koulurakennus. Sekä entisellä seminaarirakennuksella että harjoituskoululla on museoviraston lausunnon perusteella rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaista valtakunnallista merkitystä yhtenä Suomen vanhimmista opettajaseminaareista. Rakennuksilla on rakennusperintölain 8 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaista merkitystä edustavuuden kannalta, kohdan 4 mukaista merkitystä alkuperäisyyden, arkkitehtuurin ja tyylin ilmenemisen osalta sekä kohdan 6 mukaista merkitystä historiallisen kerroksellisuuden sekä hoidon ja käytön jatkuvuuden kannalta. Suojelun edellytykset täyttyvät ja kohteella on valtakunnallista merkitystä. Päätöksellä suojellaan myös kiinteää sisustusta, jonka yksityiskohtien säilymistä ei voitaisi riittävästi turvata maankäyttö- ja rakennuslain nojalla asemakaavassa.

Muu osa rakennuskannasta edustaa tavanomaista 1970-luvun lopun ja 1980-luvun alkupuolen harmaata betonielementtirakentamista. Isolle osalle rakennuskannasta, myös em. rakennussuojelupäätöksen kohteena oleville rakennuksille, on suunnitteilla laajoja peruskorjauksia lähivuosina.

Täydennysrakentaminen:

Nykyisellä koulutontilla on mielenkiintoinen kokoelma eri aikakausien koulurakennuksia 1930-luvulta 1980-luvulle. Rakennukset sijoittuvat tontille u-mallisesti. Erottajankadun varrelle Seminaarin koulun laajennuksen jatkoksi on parhaillaan suunnitteilla suurehkoa

päiväkotia, joka olisi toiminnassa ympäri vuorokauden. Koulukorttelin pihatoiminnot oleskelualueineen ja urheilukenttineen sekä pysäköinti ja saattoliikenteineen suunnitellaan suurelta osin uudestaan. Korttelin, nykyisten rakennusten, pohjoispuolelle on suunnitteilla mittavaa asuntorakentamista, joka jatkuu Brahenkadulle asti.

Keskuskoulu

Lukiokatu 8, 13100 Hämeenlinna

Perustietoja:

Kiinteistötunnus: 109-2-8-2

Tontin pinta-ala: 6 686 m²

Rakennusoikeus: 5 300 k-m² (e=0,8)

Rakennusten käytetty rakennusoikeus:

Koulu 5 716 k-m²,

Käyttämätön rakennusoikeus: ylitys 416 k-m²

Keskuskoulu on valmistunut vuonna 1937 ja Gaddin talo 1881.

Keskuskansakoulun rakentamisesta päätettiin vuonna 1935. Piirustukset hankittiin kutsukilpailulla kolmelta arkkitehdiltä. Kilvan voitti G. Taucher, mutta monien lausuntojen ja tarkastusten jälkeen talo rakennettiin kuitenkin Martti Välikankaan suunnitelmien mukaan.

Hämeenlinnan keskuskoulu edustaa funktionalistista arkkitehtuuria. Kokonsa ja tyyliinsä puolesta rakennus poikkeaa suuresti ympäristön vanhasta puutalomaisemasta. Tähän tyyliin kuuluu funktionalistisen arkkitehtuurin mukaan se, että talon ulkoasun määrää sen käyttötarkoitus. Suorat ja koruttomat ikkunarivit ovat tyypillisiä koulurakennuksen tunnusmerkkejä. Keskuskoulussa luokkahuoneet ovat neljässä kerroksessa. Talon kolmi-kerroksisessa osassa on juhlasali. Itäseinustan portaita lukuun ottamatta talo on säilynyt alkuperäisessä asussaan. Itsenäisyyden puistossa sijaitseva funktionalistinen muuntamorakennus on vuodelta 1935. Sen suunnitteli rakennusmestari Onni A. Puranen.

Entisen museorakennuksen puinen rakennusosa on rakennettu vuosina 1877-81 lehtori M. Gaddin toimesta. Suunnittelijana oli arkkitehti Alfred Caween. Vuosina 1882-84 talo oli 7. tarkka-ampujapataljoonan majoituspaikkana. Rakennuksen Linnankadun puoleinen tiiliosa on ilmeisesti tältä ajalta. Sekä puu- että tiilijulkisivut ovat tyyliinsä uusrenesanssia. Hämeenlinnan historiallinen museo perustettiin vuonna 1910. Näyttelyhuoneisto avattiin 1912 tiilirakennuksen alakerrassa ja 1931 museo sai myös puurakennuksen käyttöönsä. Taloa on lyhennetty Lukiokadun puolelta kun Keskuskoulu valmistui 1937. Koulukadun ja Linnankadun kulmauksessa on entinen kunnallinen kylpylaitos, joka valmistui vuonna 1912. Jugendtyylisen rakennuksen suunnitteli arkkitehti Birger Brunila. Se on nykyisin asuin- ja toimistokäytössä. (lähteet: Rakennettu Häme, Kyliä ja kortteileita ja Häme-Wiki, Lydia).

Keskuskoulu on rakennettua kulttuuriympäristöä koskeva inventointikohde:

Keskuskoulu kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY, 2009): Koilliskulman puutalokorttelit ja koulut

Rakennettu Häme – Maakunnallisesti arvokas rakennusperintö (2003).

Maakunnallisesti arvokas rakennettu ympäristö tai rakennus, kohde 28.

Kyliä ja kortteleita: Hämeenlinnan ja Hattulan rakennuskulttuuriselvitys, 2003. kohde 38.

Koulun kiinteistö on osa kansallista kaupunkipuistoa.

Kaavatilanne:

Yleiskaavassa 2035 käyttötarkoituksmerkintä:

CP = Palvelu- ja hallintopainotteinen keskustatoimintojen alue.

Tontin kautta on kevyen liikenteen yhteystarve välillä Koulukatu – Lukiokatu.

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 koulu sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön.

Aluetta koskevista merkittävistä suunnitelmista ja toimenpiteistä on varattava museoviranomaiselle tilaisuus lausunnon antamiseen.

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 koulu sijoittuu arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön.

Alueen suunnittelun lähtökohdaksi on otettava kulttuurihistoriallisesti merkittävä ympäristö, jonka arvot säilytetään. Asemakaavoitettavilla alueilla suojelu ratkaistaan tarkemmin asemakaavoituksen yhteydessä. Alueella tapahtuva uudis- ja korjausrakentaminen sekä muut suoritettavat toimenpiteet on sopeutettava rakennetun kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin, taajamakuvallesiin, kulttuurihistoriallisiin ja/tai maisemallisiin arvoihin. Erityistä huomiota tulee kiinnittää rakennusten sijoitteluun, mittakaavaan, mittasuhteisiin ja materiaalivalintoihin.

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 erillismerkintänä koulu on suojeltava rakennus. Koulurakennuksessa ja muut alueella tehtävät toimenpiteet, korjaus- ja muutostyöt sekä täydennysrakentaminen, tulee olla sellaisia, että alueen rakennushistoriallisesti, kulttuurihistoriallisesti ja/tai maisemakuvallesiesti arvokas luonne säilyy.

Asemakaava 9.3.2006

YO/s-1

Opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue, jolla ympäristö säilytetään. Alue on valtakunnallisesti arvokas rakennettu ympäristö ja osa kansallista kaupunkipuistoa, jossa rakennukset ja rakenteet sekä istutusten ja muiden osien ominaispiirteet on säilytettävä.

sr5-merkintä: suojeltava rakennus, jota ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä ja siinä suoritettavien korjaus- ja muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennustaiteellisesti arvokas ja kaupunkikuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.

Ote ajantasa-asemakaavasta.

Nykytilanteen kuvaus

Nelikerroksinen keskuskoulu on melko keskelle tonttia, joka sijoittuu rinnemaastoon. Koulun länsipuolella oleva piha-alue on tasattu ja se on porrastettu osiin. Koulun itäpuolella, samalla tontilla, on katutilaa rajaamassa Gaddin talo Lukiokadun ja Linnan kadun kulmassa sekä omalla tontillaan oleva kunnallissauna Koulukadun ja Linnankadun kulmassa. Samalla puolella sijaitsee myös koulun huoltopiha. Keskuskoulun asema kaupunkikuvassa on vahvimmillaan Koulukadun puolella. Muilta osin se jää joko kokonaan piiloon tai se ei korostu ympäristön muusta yksikerroksisesta rakennuskannasta, mikä johtuu maaston korkeuseroista ja koulun sijainnista tontilla. Sen sijaan keskuskoulun 1930-luvun lopun funktionalistinen tyyli erottuu ympäröivästä pääosin matalien puu- ja kivitalojen ympäristössä. Keskuskoulun länsipuolella on piha-alue hiekkakenttineen ja Itsenäisyydenpuisto, jossa on 30-luvulla rakennettu muuntamorakennus ja Summan muistomerkki (1964).

Keskuskoulun päämassa on nelikerroksinen ja siihen liittyy porrastetusti matalampi siipi-osa, joka on Lukiokadun puolella kaksikerroksinen ja pohjoispäädyssä suunnilleen 3,5 -kerroksinen. Keskuskoulussa on jonkin verran 30-luvun tehdasrakennuksen piirteitä, mm. päärakennuksen Lukiokadun puoleinen päätyjulkisivu ja takapihan puolipyöreä kulma ja pääty. Matalampi osa on rakennettu kiinni Gaddin taloon kaakkoispäädyssä. Keskuskoulu on ajalle tyypilliseen tapaan loivakattoinen, joka saa rakennuksen näyttämään tasakattoiselta. Koulun rapattu pinta kuuluu 30-luvun tyyliin, mutta nykyinen keltaiseksi rapattu pinta on paikoin heikossa kunnossa. Rakennuksen pyöristetty porrastorni ja osaltaan ikkuna-aukotuksen muodot henkivät 30-luvun funktionalismia. L-muoinen Gaddin talon talo koostuu kahdesta uusrenessanssia edustavista osista. Lukiokadun ja Linnankadun kulmauksessa on hirsirunkoinen yksikerroksista puutalo. Linnankadun varressa ko. rakennus jatkuu kaksikerroksisena punatiilirakennuksena. Rakennus ei edusta

yhtä koristeellista uusrenessanssia kuin sen ympärillä olevat saman aikakauden puurakennukset. Rakennuksen puu- ja tiiliosat ovat mittakaavaltaan ja aukotukseltaan samankaltaisia sekä koristeellisuuden tavoitteellisuudessa on myös samankaltaisuutta. Kyseisten osien materiaalin ja värin välinen kontrasti on kuitenkin silmiinpistävä. Katukuvassa osittain kolmen kerroksen korkuisen jugend-henkisen kunnallissaunan asema on vahva Koulukadun ja Linnankadun kulmassa. Kunnallissauna sijaitsee omalla tontilla, mutta se liitetty piharakennuksineen kiinteästi keskuskoulun takapihan alueeseen. Rakennusta on peruskorjattu laajasti. Sen keskeisimmät muotorikkaat 1900-luvun alun tyylin mukaiset ominaispiirteet ovat säilyneet. Koulun korttelissa olevat rakennukset, koulun funktionalismi ja Gaddin talon uusrenessanssi sekä kunnallissaunan jugend, muodostavat eri tyyliä käsittävän kerroksellisen kokonaisuuden.

Keskuskoulun funkkistalo 1930-luvulta

Keskuskoulun pihalle johtavat portaat, katos valaisimineen ja muun-
tamo

Gaddin talo ja kunnallissauna

Rakennuskannan säilyttämisen tarve:

Keskuskoulurakennus on säilyttänyt aikaan ja tyyliin sisältyvät alkuperäiset ominaispiirteensä julkisivuissa, piha-alueissa ja sisätiloissa erittäin hyvin. Julkisivujen ja sisätilojen geometrisuus, tilojen järjestely, niukka detaljointi on säilynyt hyvin, niin rakenteissa, aukotuksessa ja kiinteässä sisustuksessa. Näkyviä muutoksia ovat lähinnä rakennuksen julkisivun rappauksen pintatekstuuri ja väri. Hyvin säilyneet koulun julkisivut tulisi säilyttää ja niihin tulisi palauttaa alkuperäinen pinta ja väri. Alkuperäiset ovet ja ikkunat tulee kunnostaa ja säilyttää sekä niiden värit palauttaa. Ulkotiloista keskeinen, funktionalistiseen pääjulkisivuun ja sisääntuloon liittyvä tulo- ja ulkoilupiha tulisi säilyttää ja kunnostaa alkuperäiseen asuun. Sisätiloissa keskeisiä, funktionalismille tyypillisiä tiloja ja säilytettäviä tiloja ovat porrastilat ja suuriin päätyikkunoihin päättyvät keskikäytävät. Lisäksi sisätiloissa tulisi huomioida hyvin säilynyt kiinteä sisustus, ovet, lasiseinät, listat, lattiat, syvennykset, porrastilat. Gaddin talon julkisivut ja liittyminen kouluun tulee säilyttää. Gaddin talossa sisätilat ovat uudistuneet, niillä ei ole nykyisellään erityisiä arvoja. Jatkossa rakennuksen sisätilat tulisi palauttaa paremmin julkisivua vastaavaksi (lähde: Heiskanen & Luoto, Hämeenlinnan keskuskansakoulu – rakennushistoriaselvitys, 2018).

Keskuskoulun toiminta kouluna on päättynyt ja sen tilat ovat pääosin tyhjiillään, lukuun ottamatta museon tekstiilivarastoa ja -konservointia. Koulurakennusten soveltuvuutta toiseen käyttötarkoitukseen on tutkittu ja koulun kiinteistöllä on vireillä asemakaavan muutos.

Täydennysrakentaminen:

Rakennuksen, korttelin, akselin historialliset piirteet tulisi huomioida suunnittelussa. Uuden käyttötavan tulisi sopeutua nykyiseen rakennuskantaan, ollen mielellään julkista tai puolijulkista sekä paikallista. Mahdollisessa uudisrakentamisessa tulee huomioida korttelin nykytila, historia, mittakaava, rakennusten sijoittelu, materiaalit, ollen kuitenkin oman aikaansa, 2000-luvun kerrostumaa edustavia. Julkisivuista, ulkotiloista parhaiten kestää muutoksia itäpuolen talouspiha, jossa uudisrakentaminen voisi jatkaa nykyisen intiimin, tiiviin ja upeasti kerrostuneen pihatilan rakennuskerrostumia. Länsipuolen kenttäalue tulisi käyttää puistoalueen vahvistamiseen siten, että tilaan tulisi koulun funktionalistisia julkisivuja tukeva aukio. Mahdollinen uudisrakentaminen tulisi sijoittua kadun varteen, jossa mittakaava tulisi olla lähempänä puukaupungin mittakaavaa kuin koulun (lähde: Heiskanen & Luoto, Hämeenlinnan keskuskansakoulu – rakennushistoriaselvitys, 2018).

1950-luvun koulut

Vuosikymmenen koulurakennusten tyypillinen edustaja on 2–4-kerroksinen rapattu harjakattoinen kivikoulu. Koulurakennuksen tyypillinen jäsentely perustui luokkahuoneiden rivistölle. Luokkasiipi oli keski- tai sivukäytävällinen, ja siitä erillään oli voimistelusalisiipi. Maaston muodoista ja arkkitehtonisista tavoitteista riippuen siivet saatettiin sijoittaa peräkkäin porrastetusti tai toisiinsa nähden erisuuntaisesti. Siivistä tuli yleensä keskenään erikorkuisia, koska tilojen kerroskorkeudet ja -luvut poikkesivat toisistaan. Rakennuksen muodolla voitiin rajata ja suojata valoisaan ilmansuuntaan avautuvaa koulupihaa.

Tyypillisiä koulujulkisivujen piirteitä 1950-luvulla olivat rapatut julkisivut, liuskekivikorosteet tai -sokkelit, tiili- tai peltikatteiset harjakatot, joiden ullakot olivat varastokäytössä. Julkisivuissa käytettiin myös puhtaaksimuuratua tiilipintaa sekä erilaisten julkisivumateriaalien yhdistelmiä, mm. asbestisementtituotteet, kuten suorat tai aaltomineriittilevyt ja betonilaatat. Ikkuna-aukkojen rivistöt leimasivat monikerroksista luokkahuonesiipeä, voimistelusalisiiven tunnisti korkeista ikkunoista. Ikkunat olivat puurakenteisia, ja niissä käytettiin usein suhteellisen pieniä aukkokoja. Keskikäytäväkoulun päädyssä oli korkea lasipinta, sivukäytäväkoulun käytävän puoleisessa julkisivussa oli ikkuna-aukkoja eri tavoin. Sisäänkäyntien ja välituntikatosten yksityiskohdat suunniteltiin huolella. Ulkoseinät ja harjan suuntaiset väliseinät toimivat yleensä kantavina pystyrakenteina.

Monikerroksisissa rakennuksissa yhteiset tilat kuten ruokasali, käsityön tilat ja kerho-huone sijoitettiin yleensä ensimmäiseen tai pohjakerrokseen, ja ylemmissä kerroksissa oli luokkahuoneita. Keskikäytäväkouluja, joissa luokkahuoneet sijaitsevat peräkkäin käytävän molemmilla puolilla, rakennettiin erityisesti 1950-luvun alkupuolella. Kapeampi-runkoinen sivukäytäväkoulu, jossa luokat ovat käytävän toisella sivulla, oli tavoitellumpi, koska siinä luokkahuoneet voitiin suunnata paremmin valon ja ilmansuuntien mukaan. Isoissa kouluissa saattoi olla molempia käytäväratkaisuja.

Koulujen pintoihin ja rakennusosiin kohdistuu kova kulutus. Materiaalivalinnoissa korostui kestävyys, materiaalit olivat harkittuja ja luonteikkaita. Portaikoissa, auloissa ja käytävillä yleisin lattiamateriaali oli mosaiikkibetoni, jota saatettiin kuvioida. Aulatiloja, portaikkoja ja osin käytäviäkin korostettiin materiaalivalinnoilla tai erityisin yksityiskohdin: ovien pieliä päällystettiin keraamisilla laatoilla, rappauksen ja maalauksen rinnalle tehtiin puhtaaksimuuratuja tiilipintoja etenkin käytäville ja auloihin. Monikerroksisten koulujen portaikkojen pinnakaiteet detaljoitiin huolellisesti. Taidehankinnat elävöittivät osaa koulurakennuksista. Tyypillisimmin taide oli seinämaalaus aulassa tai portaikossa, toisinaan reliefi julkisivussa.

Opettajien ja talonmiehen asunnot olivat 1950-luvulla tyypillinen osa koulukokonaisuutta. Asunnot kuuluivat kansakoulun henkilökunnan luontoisetuihin ja vaihtelivat kooltaan huoneesta ja keittiöstä kolmioon. Asunnot sijoitettiin joko omaksi siivekseen koulurakennuksen jatkeeksi tai erilliseen asuinrakennukseen koulutontille.

Lähde: Museovirasto: Koulurakennus.fi

Hämeenlinnassa 1950-luvulla valmistuneet koulut

Luolajan koulu

Vesitie 14, 13500 Hämeenlinna

Perustietoja:

Kiinteistötunnus: 109-416-1-9

Tontin pinta-ala: kiinteistö 1:9, 10 000 m²

Rakennusoikeus: n. 1000 (e=0,1)

Rakennusten käytetty rakennusoikeus:

Koulurakennukset: kivi koulu (sis. asuinrakennuksen) 1 647 k-m² ja puukoulu valm. 1924 (peruskorjaus 1957): 307 k-m². yht 1 954 k-m²

Käyttämätön rakennusoikeus:

Rakennusoikeus on ylitetty.

Koulurakennus ja tontilla oleva asuinrakennus ovat valmistuneet vuonna 1951 ja vanha puukoulu 1924.

Koulu perustettiin 1920 osana Vanajan koululaitosta. Se aloitti toimintansa Voutilan sotilasvirkatalossa. Ensimmäinen koulurakennus valmistui 1924 Arvi Lampisen urakoimana. Maa-alue ostettiin maanviljelijä Tiitus Seppälältä. Uusi kivinen koulurakennus rakennettiin vuosina 1950-1952 arkkitehti Jaakko Ilveskosken piirustusten mukaan. Muutoksia vanhaan koulurakennukseen tehtiin 1957 rakennusmestari L. Niemisen johdolla (Lähde: Kyliä ja kortteleita).

Lukuvuonna 2018-2019 koulussa on kuusi perusopetusryhmää, noin 140 oppilasta.

Luolajan koulu on rakennettua kulttuuriympäristöä koskeva inventointikohde:

Rakennettu Häme – Maakunnallisesti arvokas rakennusperintö (2003).

Maakunnallisesti arvokas rakennettu ympäristö tai rakennus, kohde 87.

Kyliä ja kortteleita: Hämeenlinnan ja Hattulan rakennuskulttuuriselvitys, 2003. kohde 185.

Kaavatilanne:

Yleiskaavassa 2035 käyttötarkoituksmerkintä:

P = Palveluiden ja hallinnonalue. Merkintä osoittaa julkisten ja yksityisten palveluiden ja hallinnon alueita. Alueelle ei saa sijoittaa kaupan suuryksikköä.

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 koulu sijoittuu arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön.

Alueen suunnittelun lähtökohdaksi on otettava kulttuurihistoriallisesti merkittävä ympäristö, jonka arvot säilytetään. Asemakaavoitettavilla alueilla suojelu ratkaistaan tarkemmin asemakaavoituksen yhteydessä. Alueella tapahtuva uudis- ja korjausrakentaminen sekä muut suoritettavat toimenpiteet on sopeutettava rakennetun kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin, taajamakuvalisiin, kulttuurihistoriallisiin ja/tai maisemallisiin arvoihin. Erityistä huomiota tulee kiinnittää rakennusten sijoitteluun, mittakaavaan, mittasuhteisiin ja materiaalivalintoihin.

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 erillismerkintänä on suojeltava rakennus tai rakennusryhmä. Rakennuksissa tehtävät toimenpiteet, korjaus- ja muutostyöt sekä täydennysrakentaminen, tulee olla sellaisia, että alueen rakennushistoriallisesti, kulttuurihistoriallisesti ja/tai maisemakuvallisesti arvokas luonne säilyy.

(Sampo-Alajärven osayleiskaavassa 29.3.2016: suojeltava rakennus)

Kiinteistöllä ei ole asemakaavaa, mutta se rajoittuu asemakaavan mukaiseen puistoalueeseen.

Ote ajantasa-asemakaavasta.

Nykytilanteen kuvaus:

Luolajan koulu sijaitsee omassa rauhassa mäntymetsän ympäröimällä tontilla. Piha-alue ympäristöineen on maaseutuhenkinen miljö, jossa on alkuperäisyyden henki kivikoulu-rakennuksessa ja hiekkatieissä ja -kentässä. Kivikoulun ja puukoulun välinen kulkuyhteys

on laatoitettu. Luolajan koulu on kaksikerroksinen, tosin ajalle tyypilliseen tapaan kellari-kerros on osittain maan päällä. Koulun kylkeen samaan aikaan toteutettu kaksikerroksinen asuinrakennus on selvästi matalampi. Asuinrakennus korostuu tontille tultaessa ja koulu jää sen taakse. Rapattu kivikoulu on L-muotoinen mutta asuinrakennus huomioiden rakennusmassa on T-muotoinen. Massoittelusta johtuen rakennus näyttää pienemältä kuin se on todellisuudessa. Kiinteistön ajoneuvoliittymän oikealla puolella on vanha osittain 11/2-kerroksinen L-muotoinen koulurakennus 20-luvulta. Puukoulua on korjattu kovalla kädellä 50-luvulla ja rakennus on menettänyt 20-luvun klassismin piirteensä: mm. alkuperäiset ikkunat on vaihdettu 50-luvun tyyliksi, aukotuksia on muutettu, katoksia lisätty ja pystyverhous vaihdettu osittain vaakaverhoukseen sekä kulmapilasterit poistettu. Rakennus edustaakin pääpiirteissään 50-luvun lopun tyyliä.

Luolajan 50-luvun kivikoulu ja asuntosiipi:

Luolajan puukoulu:

Rakennuskannan säilyttämisen tarve:

Luolajan koulu poikkeaa muista Hämeenlinnan 50-luvun kouluista siinä, että asuinrakennus on rakennettu koulun päättyyn kiinni. Koulu- ja asuinrakennus ovat hyvin säilyttäneet alkuperäisen asunsa. Rakennuskompleksi on kaikin puolin edustava esimerkki 50-luvun rakentamisesta. Koulun ja asuinrakennuksen pääsisäänkäynnit ovat rakennuksen näyttävimpiä yksityiskohtia. Myös kevyen oloiset asuinrakennuksen funkkis-tyyliset ulokeelliset parvekkeet ovat edustavan näköiset. Etujulkisivu kokonaisuudessaan on hienoa 50-luvun tyyliä. Rakennuksen taakse jäävä siipiosa on vaatimattomampi. Häiritseviä tekijöitä ovat runsas vaalean harmaan pellin käyttö (pääsisäänkäynnissä on punaruskea) ja koulun päätty tehty katos, joka pursuaa yli talon molemmista reunoista. Asuinrakennuksen osalta sen 2. kerroksen huoneisto (3h + k +rt) on muutettu vuonna 1997 koulutiloiksi. Muutos ei ole vaikuttanut julkisivuihin, jotka ovat säilyneet yksinkertaisina ja selväpiirteisinä. Puukoulu on nykyisin tyyllisesti suhteellisen arkipäiväinen rakennus, jota on muutettu runsaasti 50-luvulla. Se on osa Luolajan koulun historiaa ja lähestyy iältään 100 vuotta. Luolajan koulu ympäristöineen on säilyttämisen arvoinen.

Täydennysrakentaminen:

Rakennukset sijoittuvat noin hehtaarin kokoiselle tontille. Kiinteistön ja lähiympäristön alueella on avaraa tilaa varsinkin olemassa olevien talojen luoteis- ja pohjoispuolella, jossa on hiekkakenttä kaukaloineen. Täydennysrakentaminen on mahdollista laatimalla alueelle asemakaava, sillä nykyinen rakennusoikeus on käytetty. Mahdollinen laajennus

voisi tulla kyseeseen 1920-luvulla rakennetun puurakennuksen pohjoispuolelle, tontin itäreunalle tai 50-luvun rakennuksen länsireunalle kentän eteläpuolelle.

Luolajan kansakoulun tyyppipiirustus, v. 1924 (tilapalveluiden piirustusarkisto).

Miemalan koulu

Alikyläntie 10 B, 13430 Hämeenlinna

Perustietoja:

Kiinteistötunnus: 109-21-4-1

Tontin pinta-ala: 10 824 m²

Rakennusoikeus: n. 4 330 k-m² (e=0,4)

Rakennusten käytetty rakennusoikeus:

Koulurakennus: 2 124 k-m² + asuinrakennus 550 = 2 674 k-m²

Käyttämätön rakennusoikeus: n. 1 656 k-m²

Koulu- ja asuinrakennukset ovat valmistuneet vuonna 1954.

Miemalan kansakoulu aloitti toimintansa jo 1902. Nykyinen kivinen koulu rakennettiin 1954. Vuotta myöhemmin samaa mallia noudatettiin Kirkonkulman koulussa. Suunnittelijoina olivat arkkitehdit Tauno Salo ja Georg Jägerroos. Koulun liittyä lisäksi erillinen pieni asuinkerrostalo samalta ajalta. Koulun ympäristösuunnitelman laati 1953 tampere-lainen Eero B. Hortamo (Lähde: Kyliä ja kortteleita).

Koulussa on noin 120 oppilasta ja se on peruskorjauksen tarpeessa.

Miemalan koulu on rakennettua kulttuuriympäristöä koskeva inventointikohde:

Rakennettu Häme – Maakunnallisesti arvokas rakennusperintö (2003).

Maakunnallisesti arvokas rakennettu ympäristö tai rakennus, kohde 114.

Kyliä ja kortteleita: Hämeenlinnan ja Hattulan rakennuskulttuuriselvitys, 2003. kohde 174.

Kaavatilanne:

Yleiskaavassa 2035 käyttötarkoituksmerkintä:

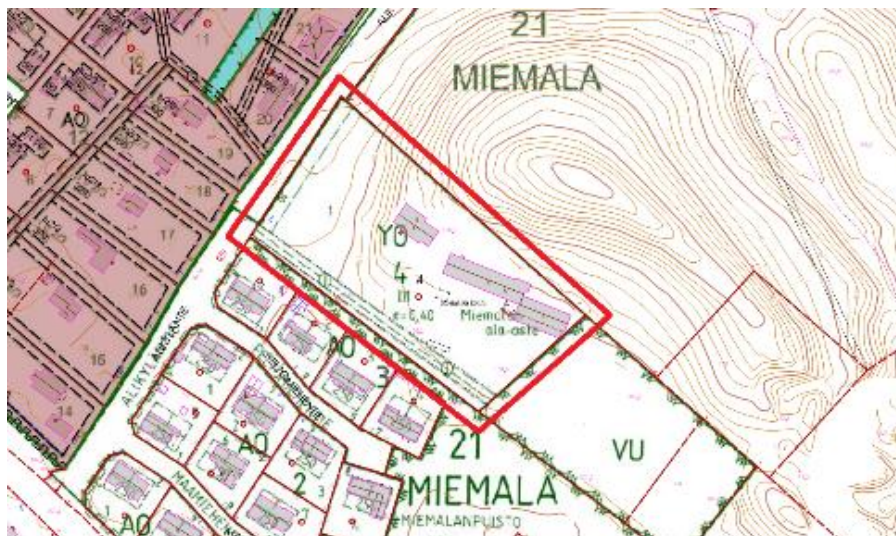
P = Palveluiden ja hallinnonalue. Merkintä osoittaa julkisten ja yksityisten palveluiden ja hallinnon alueita. Alueelle ei saa sijoittaa kaupan suuryksikköä.

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 erillismerkintänä on suojeltava rakennus tai rakennusryhmä. Rakennuksissa tehtävät toimenpiteet, korjaus- ja muutostyöt sekä täydennysrakentaminen, tulee olla sellaisia, että alueen rakennushistoriallisesti, kulttuurihistoriallisesti ja/tai maisemakuvallisesti arvokas luonne säilyy.

Asemakaava 27.10.1987

YO

Opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue.

Ote ajantasa-asemakaavasta.

Nykytilanteen kuvaus:

Miemalan koulun tontille saavutaan, kuten Kirkonkulman ja Luolajan kouluille, rinnettä pitkin nousten. Koulun edessä aukeaa sen piha-alue, joka on pääosin hiekkapintainen. Koripallokentän pintana on huonokuntoinen asfaltti. Koulurakennus ja erillinen asuinrakennus sijoittuvat luoteisrajalle, josta maasto lähtee jälleen nousemaan mäen ylintä kohtaa kohden. Koulun pääosa on kolmikerroksinen ja siihen liittyy kahdenkerroksenkorkeinen saliosa. Ajalle tyypilliseen tapaan koulu on rapattu. Koulun pääjulkisivu on lähes peilikuva Kirkonkulman koulun julkisivusta. Myös koulujen päätyjulkisivu on samanlai-

nen. Sen sijaan ero Kirkonkulman julkisivuun löytyy talon takaa. Koulun taakse kätkeytyy varsin vaihteleva julkisivu, joka toteutettu erilaisilla ikkuna-aukotuksilla. Erillinen asuintalo koulun luoteispuolella on kaksikerroksinen ja 50-luvun tyylin mukainen. Vastaavanlainen asuintalo on Kirkonkulman ja Vuorentaan koulun yhteydessä.

Miemalan koulu:

Miemalan koulu ja asuinrakennus:

Rakennuskannan säilyttämisen tarve:

Rakennuksen takajulkisivu on poikkeava verrattuna muihin Hämeenlinnan 50-luvun kouluihin. Sen vaihteleva ikkuna-aukotus, joka muodostuu erikokoisista ja vaihtelevan muotoisista ikkunoista, tuo elävyyttä julkisivuun. Matalan osan julkisivussa on rappauksella kehystetty ikkuna, joita on 50-luvulla toteutettu myös pientaloissa. Kapearunkoiset rakennuksen osat, porraskäytävätilat, isoine ikkunoineen korostavat rakennuksen vertikaalisuutta. Koulu on hienosti säilyttänyt alkuperäisen asunsa. Miemalan koulussa on näkyvissä arkkitehtien T. Salon ja G. Jägerroosin suunnitelman alkuperäinen takajulkisivu, joka Kirkonkulman koulusta puuttuu laajennuksen vuoksi. Asuinrakennuksen julkisivut ovat alkuperäisessä kunnossa. Rakennus on vastaavanlainen kuin Kirkonkulman asuinrakennus. Koulu ja asuinrakennus ympäristöineen ovat säilyttäneet hyvin 50-luvun ilmeen. Koulu edustaa Hämeenlinnan 50-luvun kouluarkkitehtuurin kärkipäätä.

Täydennysrakentaminen:

Tontilla on rakennusoikeutta jäljellä yli 1 500 k-m², jonka käyttäminen kokonaan on hankalaa. Tontti on varsin kapea ja sen länsiosa on rinnettä. Pienenkö lisärakentaminen on mahdollista nykyisten tontin rajojen sisällä joko tontin länsireunalle tai eteläosaan.

Hämeenlinnan Yhteiskoulu – HYK

Hämeenlinnan yhteiskoulu on kantakaupungin yhtenäinen peruskoulu Hätilässä. Koulussa opiskelee noin 700 oppilasta vuosiluokilla 1 - 9 ja kolmessa esiopetusryhmässä. Koulu käyttää kahta eri rakennuskokonaisuutta: Tuomelan yksikköä ja piha-alueelle pystytettyjä väistötiloja (lähde: www.Hämeenlinna.fi/palvelut/koulut).

Hätilän yläasteen koulu

Viertokatu 1

Perustietoja:

Kiinteistötunnus: 109-15-89-2477

Tontin pinta-ala: n. 6 315 m²

Rakennusoikeus: 7 579 k-m² (e=1,2)

Rakennusten käytetty rakennusoikeus: Koulu 5 758 k-m²

Käyttämätön rakennusoikeus: n. 1 820 k-m²

Koulurakennus on valmistunut 1955

Turuntien varressa sijaitsi empiretyylinen koulurakennus, joka oli ollut koulukäytössä vuodesta 1888 lähtien. Koulun käytyä ahtaaksi tuli tarve uudelle koulurakennukselle. Hätilänmäki todettiin parhaimmaksi vaihtoehdoksi uudelle koululle, johon oppilaat saatiin lähiympäristöstä. Hätilän uusi yhteiskoulu valmistui vuonna 1955. Sen on suunnitellut Annikki Virtanen. Koulusta tuli ajan tyylin mukainen koulurakennus. Toiminta yksityisenä kouluna päättyi vuonna 1976.

Vuonna 1998 koulurakennus remontoitiin ja lukiolaiset kävivät koulua Keskuskoulun tiloissa. Vuoden 1999 syksyllä Hätilänmäellä aloitti toimintansa uudelleen järjestetty Hämeenlinnan yhteiskoulu, johon kuului Tuomelan ala-aste (luokat 1-6) ja Hätilän yläaste (luokat 7-9). Ne muodostivat peruskoulun. Pitkään olemassaolostaan taistellut Yhteiskoulun lukio toimii vielä kesään 2012 asti. Koulussa toimi lisäksi Hykin teatteri ja koulukirjasto.

(Lähde: Häme-Wiki)

Kaavatilanne:

Yleiskaavassa 2035 käyttötarkoitusmerkintä:

P = Palveluiden ja hallinnonalue. Merkintä osoittaa julkisten ja yksityisten palveluiden ja hallinnon alueita. Alueelle ei saa sijoittaa kaupan suuryksikköä.

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 koulu sijoittuu arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön.

Alueen suunnittelun lähtökohdaksi on otettava kulttuurihistoriallisesti merkittävä ympäristö, jonka arvot säilytetään. Asemakaavoitettavilla alueilla suojelu ratkaistaan tarkemmin asemakaavoituksen yhteydessä. Alueella tapahtuva uudis- ja korjausrakentaminen sekä muut suoritettavat toimenpiteet on sopeutettava rakennetun kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin, taajamakuvalle, kulttuurihistoriallisiin ja/tai maisemallisiin arvoihin. Erityistä huomiota tulee kiinnittää rakennusten sijoitteluun, mittakaavaan, mittasuhteisiin ja materiaalivalintoihin.

Asemakaava 11.8.1980

YO

Opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue.

Hätilänmäen alueella on **vireillä asemakaavan muutos**, johon kuuluu Hämeenlinnan yhteiskoulu.

Ote ajantasa-asemakaavasta.

Nykytilanteen kuvaus:

Viertokadun varressa sijaitseva Hätilän yhteiskoulu on ympäristöstään erottuva varsin näyttävä 50-luvun koulurakennus. Se sijaitsee pienen rinteen päällä ja rajoittuu koillispuolelta Viertokadun katualueeseen. Se näyttää melko massiiviselta em. kadun varresta tarkasteltuna. Viertokadun puolella, Hätilän ja Tuomelan koulujen välissä, katukuvaa häiritsee matalat yksikerroksiset parakkimaiset viipalekoulut. Rakennus on L-muotoinen ja sijoittuu tontin pohjoiskulmaan. Rakennusmassa jakaantuu koilliseen ja luoteeseen. Koillisosa, Viertokadun suuntainen, on nelikerroksinen ja luoteisosa on kaksikerroksinen. Rakennuksen eteen jää miellyttävä eteläpiha, joka on oleskelun osalta laatoitettu ja pysäköinnin osalta asfalttipintainen. Pysäköinti- ja oleskelualueetta erottaa kapea puu- ja pensasistutusten vyöhyke. Tontin etelärajaa kiertää kapea puurivistö. Lisäksi koulun ympäristössä on näyttävää mäntypuustoa. Etelä laidassa on pitkä betonipilareille rakennettu katos, joka henkii 50-luvun tyyliä. Rakennus on 50-luvun kivi koulujen malliin harjakattoinen ja se on rapattu ruskean sävyyn. Ikkunarivistöt ja ikkunoiden vaaka- ja pystyjaot ovat ajalle tyypillisiä. Kuitenkin eri ikkunatyyppejä ja puitejakoja on käytetty vaihtelevasti. Koulurakennuksen yksityiskohtia ovat mm. tiilipintainen erkkeri ja pienet päätyparvekkeet. Rakennus on hyvin alkuperäisessä asussa, lukuun ottamatta pääsisäänkäynnin aularatkaisua, joka on toteutettu vuonna 1999. Se näyttää rakennuksen muuhun kokonaisuuteen verrattuna sekavalta: osittain uutta ja osittain matkittu vanhaa.

Hätilän yhteiskoulu:

Rakennuskannan säilyttämisen tarve:

Hättilän yhteiskoulu kuuluu julkisten rakennusten kokonaisuuteen, johon kuuluvat Tuomelan koulu sekä Mika Ernon suunnittelemaat Hättilän kirkko ja seurakuntatalo (1956). Yhteiskoulu ja Tuomelan koulu muodostavat Tuomelan kentän laidoilla ja Viertokadun varrella ajalle tyypillisen maiseman, jota hallitsevat koulujen monikerroksiset, rapatut ja eri siipiin eriytetyt toiminnot. Koulujen pihamännyt ja puistomaisuus ovat osa rakennusajan ominaispiirrettä.

Hättilän yhteiskoulu on Hämeenlinnan 1950-luvun kouluista edustavimmasta päästä ja liittyy em. 1950-luvulla rakennettujen rakennusten kokonaisuuteen. Hättilän yhteiskoulussa on käytetty tavanomaista enemmän julkisivuja elävöittäviä yksityiskohtia. Rakennuksen sokkelipinnan toteutuksessa on nähty aikanaan tavallista enemmän vaivaa: pystysuuntaan asetettu muottilaudoitus on limitetty vähän vinoon, jolloin sokkelin pinta on elävän näköinen. Julkisivuja elävöittävät perinteisten neliön ja suorakaiteen muotoisten ikkunoiden lisäksi kuusi- ja kahdensankulmaiset ikkunat. Muita yksityiskohtia ovat mm. punatiilipintainen erkkeri ruutuikkunoin ja pienet rakennusten päädyissä olevat parvekkeet. Erityisesti Viertokadun puolella on epätyypillinen 50-luvun parveke, jonka laatta on pyöristetty ja kaide on toteutettu pystysuuntaisesta lattaraudasta. Koulua on saneerattu 1990-luvun lopussa, jolloin sisätiloihin on kohdistunut muutoksia. Julkisivuissa tapahtuneet muutokset ovat kohdistuneet sisäpihan pääsisäänkäyntiin ja Viertokadun puoleiselle osalle, jossa lastaussilta ja jätekatos ovat 1980-luvun loppupuolelta.

Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy selvityksen mukaan yhteiskoulun sisätiloissa on säilynyt tunnistettavina ominaispiirteinä pääporras, juhlasali, voimistelusalisekä keskikäytäviin perustuva tilaratkaisu.

Hättilän yhteiskoulu on edustava esimerkki Hämeenlinnan 1950-luvun monumentaalisesta koulurakennuksesta. Koulun säilyttäminen, rakennetun kulttuuriympäristön näkökulmasta, olisi suotavaa aikakauden näyttävänä kouluarkkitehtuurin edustajana. **Koululle on haettu purkulupaa, josta on valitettu hallinto-oikeuteen. Hättilän koulun alueelle on laadittu asemakaavamuutoksen ehdotus, jossa Hättilän yhteiskoulun tilalle on osoitettu uutta liikuntahallia ja pysäköintiä. Kaavamuutoksen hyväksymisestä on valitettu hallinto-oikeuteen.**

Täydennysrakentaminen:

Tontilla on käyttämätöntä rakennusoikeutta noin 1 800 k-m². Tontti on kooltaan vain reilun 6 000 m² kokoinen. Koulukäytössä tarvittavat oleskelu- ja pysäköintitilat huomioon ottaen, jäljellä olevan rakennusoikeuden käyttäminen ei ole mahdollista rakentamalla uusia rakennuksia. Teoriassa rakennusoikeuden käyttö on mahdollista vain purkamalla tai korottamalla nykyisiä rakennuksia, mutta se ei ole suositeltavaa. Asemakaavan muutoksen (2019) toteuttaminen muuttaa yhteiskoulun ja lähiympäristön maisemaa merkittävästi.

Tuomelan ala-asteen koulu

Tuomelankatu 20

Perustietoja:

Kiinteistötunnus:109-15-47-413

Tontin pinta-ala: n. 10 617 m²

Rakennusoikeus: n. 6 400 k-m² (e=0,6)

Rakennusten käytetty rakennusoikeus:

Koulu 5 394 k-m² + laajennus 781 k-m² = 6 175 k-m² (+ jätekatos 17 k-m²)

Käyttämätön rakennusoikeus: n. 200 k-m²

Koulurakennus on valmistunut 1955/2017

Hämeenlinnan Hättilässä sijaitsevan Tuomelan kansakoulun suunnitelmat laadittiin kaupunginarkkitehti Olavi Sahlbergin johdolla 1952. Toisen vaiheen alakoulu ja voimistelusaliipi valmistuivat 1950-luvun puolivälissä. Hättilän koulut, Tuomela ja yhteiskoulu, muodostavat yhdessä vieressä sijaitsevien Mika Ernon suunnitteleman, vuonna 1956 val-

mistuneen Hätilän kirkon ja seurakuntatalon sekä vuonna 1955 valmistuneen yhteiskoulun kanssa laadukkaan 1950-luvun julkista rakentamista edustavan, kulttuurihistoriallisesti merkittävän kokonaisuuden (lähde: Kyliä ja kortteleita).

Tuomelan koulu peruskorjattiin vuonna 2017. Rakennuksen huonon kunnon takia alkuperäisestä rakennuksesta jäi laajan korjauksen yhteydessä vain runko jäljelle. Koulun yhteyteen suunniteltu laajennus mahdollistaa yhtenäiskoulun, jossa olisi oppilaita enimmillään noin 900. Laajennusmahdollisuus on osoitettu asemakaavamuutoksessa, jonka hyväksymisestä on valitettu hallinto-oikeuteen.

Tuomelan koulu on rakennettua kulttuuriympäristöä koskeva inventointikohde:

Rakennettu Häme – Maakunnallisesti arvokas rakennusperintö (2003).

Maakunnallisesti arvokas rakennettu ympäristö tai rakennus, kohde 97.

Kyliä ja kortteleita: Hämeenlinnan ja ja Hattulan rakennuskulttuuriselvitys, 2003. kohde 148.

Kaavatilanne:

Yleiskaavassa 2035 käyttötarkoituksmerkintä:

P = Palveluiden ja hallinnon alue. Merkintä osoittaa julkisten ja yksityisten palveluiden ja hallinnon alueita. Alueelle ei saa sijoittaa kaupan suuryksikköä.

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 koulu sijoittuu arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön.

Alueen suunnittelun lähtökohdaksi on otettava kulttuurihistoriallisesti merkittävä ympäristö, jonka arvot säilytetään. Asemakaavoitettavilla alueilla suojelu ratkaistaan tarkemmin asemakaavoituksen yhteydessä. Alueella tapahtuva uudis- ja korjausrakentaminen sekä muut suoritettavat toimenpiteet on sopeutettava rakennetun kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin, taajamakuvalisiin, kulttuurihistoriallisiin ja/tai maisemallisiin arvoihin. Erityistä huomiota tulee kiinnittää rakennusten sijoitteluun, mittakaavaan, mittasuhteisiin ja materiaalivalintoihin.

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 erillismerkintänä koulu on suojeltava rakennus. Rakennuksessa tehtävät toimenpiteet, korjaus- ja muutostyöt sekä täydennysrakentaminen, tulee olla sellaisia, että alueen rakennushistoriallisesti, kulttuurihistoriallisesti ja/tai maisemakuvallisesti arvokas luonne säilyy.

Asemakaava 8.12.1970

Y

Opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue.

Hätilänmäen alueella on laadittu **asemakaavan muutos**, johon kuuluu Tuomelan koulu. Asemakaavan muutoksen hyväksymisestä on valitettu hallinto-oikeuteen.

Ote ajantasa-asemakaavasta.

Nykytilanteen kuvaus:

Tuomelan koulun tontti sijoittuu Tuomelantien varteen. T-muotoinen rakennus on nykyisen tontin keskellä jakaen sen kahtia. Tuomelantien puolella koulu on kolmekerroksinen ja rakennuksen puiston puoleinen osa on neljäkerroksinen. Tontin kadun puoleinen piha on tasainen ja siellä sijaitsevat pysäköinti ja leikkikenttä. Takapihalla maasto nousee etelään päin ja on luonteeltaan puistomainen. Tuomelan koulu on peruskorjattu kokonaisuudessaan niin, että alkuperäisestä rakennuksesta on jäljellä vain tiilirunko. Rakennusta on korotettu ja siihen on rakennettu uusi poikkipääty. Julkisivut ja sisätilat on uudistettu kokonaan. Sisätiloissa on säilynyt jollain tavalla pääportaikko. Keskikäytäviä ei ole enää, vaan tilat on yhdistelty laajoiksi avoimiksi opetustiloiksi. Nykyinen koulurakennus vastaa uudisrakennusta.

Hättilän yhteiskoulu:

Rakennuksen ominaispiirteet ja suojelun tarve:

Tuomelan koulu on jouduttu heikon kunnon takia peruskorjaamaan uutta vastaavaan kuntoon. Rakennus muistuttaa etäältä katsottuna edelleen piirteiltään 50-luvun koulurakennusta. Rakennuksen julkisivuihin on myös jouduttu tekemään muutoksia käytännön syistä. Rakennuksella itsellään ei ole enää rakennustaiteellista ja kulttuurihistoriallista arvoa, mutta 50-luvun koulun kopiona se voidaan nähdä edelleen osana merkittävää kulttuurihistoriallista kokonaisuutta, johon kuuluu, Mika Ernon suunnittelema, vuonna 1956 valmistunut Hätilän kirkko ja seurakuntatalo sekä vuonna 1955 valmistunut yhteiskoulu.

Täydennysrakentaminen:

Koulu on juuri peruskorjattu ja laajennettu. **Kouluun on suunniteltu uutta isohkoa laajennusosaa.** Voimassa olevan asemakaavan mukaan tontin rakennusoikeudesta on jäljellä noin 200 k-m².

Kirkonkulman koulu

Vanhanpappilantie 133, 13300 Hämeenlinna

Perustietoja:

Kiinteistötunnus: 109-40-111-1

Tontin pinta-ala: n. 26 655 m²

Rakennusoikeus: 5 500 k-m² (e=0,2)

Rakennusten käytetty rakennusoikeus:

Koulun vanha osa 2 153 k-m² + laajennus 1 725 k-m² + asuinrakennus 550 k-m² = 4 428 k-m²

Käyttämätön rakennusoikeus: n. 1 050 k-m²

Koulurakennus ja asuinrakennus ovat valmistuneet vuonna 1955 ja laajennus on vuodelta 1993 ja 2011.

Kirkonkulman 1955 valmistunut kivinen kansakoulu, sijaitsee honkia kasvavan harjun laella. Se on peilikuva Miemalaan edellisenä vuonna valmistuneesta koulusta. Suunnitelijoina olivat arkkitehdit Tauno Salo ja Georg Jägerroos (Lähde: Kyliä ja kortteleita).

Kirkonkulman koulua on laajennettu vuonna 1993 ja viimeisin laajennus on valmistunut vuonna 2011. Koulun on muuttunut yksisarjaisesta kaksisarjaiseksi ja siellä on noin 335 oppilasta.

Kirkonkulman koulu on rakennettua kulttuuriympäristöä koskeva inventointikohde:

Rakennettu Häme – Maakunnallisesti arvokas rakennusperintö (2003).

Maakunnallisesti arvokas rakennettu ympäristö tai rakennus, kohde 108.

Kyliä ja kortteleita: Hämeenlinnan ja Hattulan rakennuskulttuuriselvitys, 2003. kohde 212.

Kaavatilanne:

Yleiskaavassa 2035 käyttötarkoituksmerkintä:

P = Palveluiden ja hallinnonalue. Merkintä osoittaa julkisten ja yksityisten palveluiden ja hallinnon alueita. Alueelle ei saa sijoittaa kaupan suuryksikköä.

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 erillismerkintänä on suojeltava rakennus tai rakennusryhmä. Rakennuksissa tehtävät toimenpiteet, korjaus- ja muutostyöt sekä täydennysrakentaminen, tulee olla sellaisia, että alueen rakennushistoriallisesti, kulttuurihistoriallisesti ja/tai maisemakuvallisesti arvokas luonne säilyy.

Asemakaava 25.6.2009

YO

Opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue.

Koulun kortteli kuuluu Paikkalan teollisuusalueen asemakaavamuutokseen, josta on laadittu luonnos 22.1.2018. Asemakaavan muutos valmistuu vuoden 2020 aikana.

Ote ajantasa-asemakaavasta.

Nykytilanteen kuvaus:

Kirkonkulman rakennukset sijaitsevat lounaisrinteessä ja tonttia ympäröi vahva havupuuvaltainen puusto. Koulurakennuksen laajennus sijaitsee tontin koillisrajalla. Piha-alue hiekkakenttineen on lounaispuolella. Piha-alueella on leikkialue ja huonokuntainen asfaltoitu koripallokenttä. Liikennöinti tontille tapahtuu itäpuolelta. Tontille tultaessa ajoneuvoliittymän oikealla puolella on kaksikerroksinen 50-luvulla valmistunut pienehkö asuin-kerrostalo, jossa oli alun perin neljä asuntoa. Nykyisin se on koulun käytössä. Vaalean ruskeaksi rapattu asuinrakennus on säilyttänyt alkuperäisen asunsa. Asuinrakennuksen takana on 50-luvun koulurakennus, jonka pohjoisjulkisivun kylkeen on rakennettu suurrehko laajennus vuonna 2011. Samassa yhteydessä on tehty muitakin muutoksia rakennukseen, mm. päädyssä oleva tuulikaappi katoksineen. Alkuperäinen kapearunkoinen kivikoulu on kolmikerroksinen, jonka jatkeena on kahden kerroksen korkuinen liikuntasali. Ajalle tyypilliseen tapaan Kirkonkulman koulun ruskean sävyinen rappaus on karkeapintainen. Omaa aikakauttaan kuvastavat hyvin pitkä ja kevytrakenteinen katos, ikkunauukotus ja materiaalinen käyttö, mm. luonnonkivi.

Kirkonkulman koulu:

Kirkonkulman koulun katos ja piha sekä asuinrakennus:

Rakennuskannan säilyttämisen tarve:

Kirkonkulman koulu on tyypillinen aikakautensa edustaja. Rakennus on peilikuva Miemalan koulusta, joka on rakennettu vuotta aiemmin. Erityisesti koulurakennuksessa korostuvat hienoina kohtina pääsisäänkäynnin portaat ja kaiteet. Alkuperäiset betoniset kaatokset, pääsisäänkäynnin kohdalla ja liikuntasalin vieressä, edustavat myös suunniteluajankohtansa tyypillistä toteutusta. Miinuksena ovat urheilusalin päädyssä oleva kömpelö teräs-/puukatos ja hiukan liian korkea laajennusosa. Laajennusosa vei mukanaan koulun mielenkiintoisen takajulkisivun, joka tosin on nähtävissä vielä Miemalan koulurakennuksessa. Osa alkuperäisistä ikkunoista on vaihdettu uusiin ja vesikate on uusittu. Koulurakennus edustaa Hämeenlinnan 50-luvun koulun rakennuskannassa isokoisen laajennuksen vuoksi vain keskitasoa. Asuinrakennus ilmentää 50-luvun perustaloa hyvin alkuperäisessä asussaan, lukuun ottamatta kierreportaita ja ilmastointiputkea ja sen laitteita, jotka heikentävät rakennuksen kokonaiskuvaa.

Täydennysrakentaminen:

Tontilla käyttämätöntä rakennusoikeutta noin 2 500 k-m². Tontti on isohko, yli 2,5 hehtaaria, mutta sen luonnontilaisilla osilla mm. etelälaidassa on noin 10 metrin korkeusero. Parhaiten mahdollinen pienehkö täydennysrakentaminen sopii tontin länsipäättyyn.

Vuorentaan koulu

Marssitie 90, 13 500 Hämeenlinna

Perustietoja:

Kiinteistötunnus: 109-28-32-1

Tontin pinta-ala: 12 476 m²

Rakennusoikeus: 3 743 k-m² (e=0,3)

Rakennusten käytetty rakennusoikeus:

Koulu 1 887 k-m² + 525 k-m² = 2 412 k-m²

Käyttämätön rakennusoikeus: n. 1 330 k-m²

Koulurakennus valmistui 1956 ja asuinrakennus 1957

Vuorentaan koulun on suunnitellut Georg Jägerroos vuonna 1953 ja se valmistui muutamaa vuotta myöhemmin, vuonna 1956. Sen viereen rakennettiin opettajille asuinrakennus, joka valmistui vuonna 1957. Rakennuksessa oli viisi asuntoa (lähde kaupunginarkisto, pääpiirustukset).

Vuorentaan koulu on ollut 1.-6. luokkien alakoulu, jossa oli noin 130 oppilasta. Sisäilma-ongelmien takia, tontin taakse on suunnitteilla uusi koulurakennus.

Vuorentaan koulu on rakennettua kulttuuriympäristöä koskeva inventointikohde:

Kyliä ja kortteleita: Hämeenlinnan ja Hattulan rakennuskulttuuriselvitys, 2003. kohde 193.

Kaavatilanne:

Yleiskaavassa 2035 käyttötarkoituksmerkintä:

P = Palveluiden ja hallinnonalue. Merkintä osoittaa julkisten ja yksityisten palveluiden ja hallinnon alueita. Alueelle ei saa sijoittaa kaupan suuryksikköä.

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 koulu sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle.

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 erillismerkintänä koulu on suojeltava rakennus. Rakennuksessa ja muut alueella tehtävät toimenpiteet, korjaus- ja muutostyöt sekä täydennysrakentaminen, tulee olla sellaisia, että alueen rakennushistoriallisesti, kulttuurihistoriallisesti ja/tai maisemakuvallisesti arvokas luonne säilyy.

Asemakaava 19.9.1989

YO

Opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue.

Ote ajantasa-asemakaavasta.

Nykytilanteen kuvaus:

Vuorentaan koulu sijaitsee hyvin avoimella paikalla Marssitien varrella. Koulun edustalla on laaja ja tasainen hiekkapintainen kenttäalue. Ympäristön avoimuutta korostaa vielä

viereinen hiekkapintainen jalkapallokenttä. Koulun takana on metsäinen vyöhyke, joka antaa vehreyttä ympäristöön ja hiukan jäsentää koulun aluetta. Vuorentaan koulu on kaksikerroksinen harjakattoinen rakennus, jonka julkisivut ovat osittain valkoisen sävyistä aaltolevyä, mineriittiä, (etujulkisivu) ja karkeaa vaalean ruskeaa rappaista. Koulun etujulkisivu on lähes symmetrinen suurine ikkunoineen. Pitkä julkisivu on kuitenkin ikkuna-aukotukseltaan hyvin monotoninen. Julkisivussa korostuu levytetyt betonipilarit. Pientä ja varsin pimeää pääsisäänkäyntiä korostaa taitettu vino katos. Koulun runkosyvyys vaihtelee ja koulua porrastettu päädyissä pienillä siipiosilla. Koulun takajulkisivu on vaihtelevampi kuin etujulkisivu ja muistuttaa enemmän Hämeenlinnan muiden 50-luvun koulujen ulkoasua. Koulun oikealla puolella sijaitsee tyypillinen kaksikerroksinen 50-luvun asuinrakennus. Muihin Hämeenlinnan vastaaviin 50-luvun koulun yhteydessä oleviin asuinrakennuksiin verrattuna taloon liittyy kaksikerroksinen lyhyt porrastettu siipiosa.

Vuorentaan koulu:

Vuorentaan koulun asuinrakennus:

Rakennuskannan säilyttämisen tarve:

Vuorentaan koulun etujulkisivu on käsitelty eri tavalla kuin monessa muussa Hämeenlinnan 50-luvun koulussa: aaltolevytys ja voimakas pystysuuntainen julkisivun jako pilastreilla. Koulun muut julkisivut ovat tyypillistä 50-luvua rappauksen ja ikkuna-aukotuksen ja -tyyppien osalta. Koulu on hyvin säilyttänyt alkuperäiset piirteensä. Asuinrakennus on julkisivuiltaan pääpiirteissään hyvin säilynyt. Sen sijaan sisätiloja on muutettu runsaasti. Joitakin pienehköjä muutoksia rakennuksen julkisivuihin on tehty kuten ikkunat vaihdettu ja tikkaat sekä muuta uutta tekniikkaa lisätty ulkoseiniin. Koulun ja asuinrakennuksen sekä niiden muodostamassa ympäristössä on kehitettävää, sillä se on liian avara ja jäsentymätön. Koulu on tavanomaisuudessaan arkipäiväinen ja siinä ei ole mitään erityisiä piirteitä, jolla se erottuisi muista Hämeenlinnan 50-luvun kouluista. Vuorentaan koulu ei edusta ulkoisten piirteidensä puolesta Hämeenlinna 50-luvun koulujen parhaimmista. Asuinrakennus on kunnostettu ja edustaa hyvin 50-luvun asuntorakentamista.

Täydennysrakentaminen:

Kiinteistöllä on toistatuhatta neliötä rakennusoikeutta jäljellä. Rakennus sijoittuu lähes keskelle 1,2 hehtaarin tonttia. Sille on kohtuullisen helppo sijoittaa täydennysrakentamista joko tontin etu- tai takaosaan. Tontin etuosan täydennysrakentamisella saisi kiinteistön aluetta rajattua niin, että uudisrakennus jäsentäisi nykyään turhan avaraa katu-kuvaa. Tontin takaosaan sijoittuvalle lisärakentamiselle on enemmän tilaa, mutta maa-perä on mahdollisesti etuosaa huonompi.

Koulurakennukset 1950-luvun lopulta 2000-luvulle

1950-luvulla alkanut matalien koulurakennusten rakentaminen jatkui 1960-luvulla. Nii-
den ulkoasussa näkyi teollinen rakennustuotanto. Kouluissa oli yleisimmin kaksi kerrosta
ja tasakatto. Julkisivujen yleisilme oli horisontaali ja tiukan graafinen sekä nauhaikkunat
yleistyivät. Betoni sekä kalkkihiekka- ja punatiili olivat yleisimmät julkisivumateriaalit.
Sisätiloissakin saatettiin betonipinnat jättää näkyviin. Tilojen muunneltavuus ja laajen-
nettavuus olivat suunnittelua hallitsevia tekijöitä. Arkkitehdit saattoivat käyttää moduuli-
mitoitusta suunnitellessaan rakennuksia. Sisätilojen suunnitteluun vaikutti jatkuvasti li-
sääntyvien audiovisuaalisten opetusvälineiden sijoittelu. 1960-luvulla kokeiltiin vapaasti
erilaisia pohjaratkaisuja. Joissakin kouluissa toiminnat sijoitettiin kokonaan erillisiin ra-
kennuksiin; tätä tyyppiä kutsuttiin paviljonkikouluksi.

Perinteinen koulutyyppi ei enää soveltunut uuteen järjestelmään ja vanhoja kouluja ryh-
dyttiinkin korjaamaan peruskoululle sopiviksi. Uusiin kouluihin rakennettiin kirjastot lu-
kusaleineen sekä auditoriot, joissa koko koulu saattoi kokoontua yhtä aikaa. Uutuus oli
maisemaluokka, joka voitiin jakaa liikuteltavilla väliseinillä pienempiin osiin. Aineluokka
eli kiertojärjestelmä yleistyi yläasteen kouluissa ja lukioissa. Eri oppiaineilla oli omat
opetustilansa, joihin oppilaat välituntien aikana siirtyivät. Tiloista tehtiin avoimia: luok-
kahuoneet liitettiin lasiseinin käytäviin. Pienryhmät saivat omat soppensa tai ”pilt-
tuunsa”. Solujärjestelmään perustuva rakennus yleistyi 1970-luvulla. Yhdysvalloista
omaksutun avotilakoulun keskeisen tilan muodosti opiskeluhalli, jonka ympärille ryhmi-
teltiin erikokoiset tilat yksilöllistä opiskelua varten. Tällainen ratkaisu johti usein suuriin
runkosyvyyyksiin. Rakennuksen keskelle jäivät tilat jouduttiin valaisemaan kattoikku-
noilla. Näitä tiloja oli vaikeampi hahmottaa, koska näköyhteyttä ulos ei ollut. Varhainen
esimerkki tällaisesta syvärunkoisesta koulusta on Aarno Ruusuvuoren 1964–67 suunnit-
telema Roihuvuoren kansakoulu. Samaa tyyppiä edustaa myös Kaija ja Heikki Sirénin
1968–72 suunnittelema Suomalainen yhteiskoulu Helsingin Haagassa. 1970-luvulla ra-
kennusten suunnittelua hallitsivat tarkat määräykset ja mitoitus, jotka jättivät suun-
nittelijoiden mielikuvitukselle vain vähän tilaa. Koulujen julkisivut jaettiin esimerkiksi
kenttiin, joiden mukaan ikkunat sitten ryhmiteltiin. Tästä oli seurauksena, että rakennus-
ten ilme muuttui anonyymiksi. Useimmiten kalkkihiekkatiilellä verhoillut koulut ovat arki-
sen näköisiä matalia rakennuksia, jotka tuovat mieleen lähinnä valtion virastot. 1970-
luvulla alettiin myös rakentaa monitoimitaloja, joissa koulu oli vain yhtenä osana. Varsi-
naisten koulurakennusten kohdalla suositeltiin monikäyttöisyyttä, jotta niistä saataisiin
irti mahdollisimman suuri taloudellinen hyöty

2000-luvun koulurakennusten suunnittelun lähtökohtia ovat olleet mm. tarkoituksenmu-
kainen tilojen mitoitus, kustannustehokkuus, kestävä kehityksen mukainen toteutus
(mm. pitkäikäisten materiaalien käyttö), tilojen muuntojoustavuus ja tilojen avoimuus.
Koulurakennuksista on tehty entistä suurempi yksiköitä, joissa on suuret oppilasmäärät.
Lisäksi niistä on pyritty luomaan monipuolisia toiminta- ja kulttuurikeskuksia. Tämä sei-
kat ovat johtaneet entistä laajempiin ja suurempiin koulurakennuksiin. Arkkitehtuuriltaan
koulut ovat hyvin yksilöllisiä massoitteiltaan ja materiaali- sekä värivalinnoiltaan.

Lähteet: Museovirasto: Koulurakennus.fi ja Arkkitehtuurimuseo: [http://www.mfa.fi/kou-
lurakentaminen](http://www.mfa.fi/kou-
lurakentaminen) ja Rakennustietosäätiön RT-ohjekortti: koulurakennusten yleissuunnit-
telu

Hämeenlinnassa valmistuneet koulut 1960-2010-luvulla

Ahveniston koulu

Turuntie 33, 13130 Hämeenlinna

Perustietoja:

Kiinteistöt.: 109-9-23-1

Tontin pinta-ala: 24 566m²

Rakennusoikeus: 24 566 k-m² (e=1,0)

Rakennusten käytetty rakennusoikeus:

Koulu 8 831 k-m²,

Käyttämätön rakennusoikeus: 15 735k-m²

Ahveniston koulun 1. vaiheen rakennukset valmistuneet vuosien 1959-63 aikana.

Poltinahon koulu, myöhemmin Ahveniston koulu, rakennettiin useassa vaiheessa: 1. vaihe vuosina 1959 – 63, 2. vaihe vuosina 1963 -65 ja 3. vaihe vuosina 1966 – 1968. Koulun on toteutettu Olavi Sahlbergin suunnitelmien mukaan. Vuosina 2003 - 2007 toteutettiin mittava koulun peruskorjaus ja laajennus, jossa yhdistettiin kaksi vanhaa pitkänomaista rakennusta uudisrakennuksella. Uuteen rakennukseen tuli tilat koulun kirjastolle, ruokasalin laajennukselle ja juhlasalille näyttämöineen (Lähde: Häme-Wiki).

Kaavatilanne:

Yleiskaavassa 2035 käyttötarkoituksmerkintä:

P = Palveluiden ja hallinnonalue. Merkintä osoittaa julkisten ja yksityisten palveluiden ja hallinnon alueita. Alueelle ei saa sijoittaa kaupan suuryksikköä.

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 erillismerkintänä koulu on suojeltava rakennus. Rakennuksessa ja muut alueella tehtävät toimenpiteet, korjaus- ja muutostyöt sekä täydennysrakentaminen, tulee olla sellaisia, että alueen rakennushistoriallisesti, kulttuurihistoriallisesti ja/tai maisemakuvallisesti arvokas luonne säilyy.

Asemakaava 18.6.1969

YO

Opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue.

Ote ajantasakaavasta.

Nykytilanteen kuvaus:

Ahveniston koulu sijoittuu Turuntien varteen. Koulun edustalla on laaja pysäköintialue. Ahveniston koulu käsittää useita rakennuksia, joita on myöhemmin yhdistelty laajennusosilla. Loivakattoiset koulurakennukset ovat pääosin yksikerroksisia, lukuun ottamatta tontin pohjoisreunalla olevaa 21/2-kerroksista rakennusta, joka tontin rakennusten näkyvin osa Turuntien suuntaan. Kyseinen rakennus poikkeaa muista tontin koulurakennuksista korkeutensa lisäksi eri kerrosten sisäänvedoilla ja poikkeavalla ikkuna-aukotuksella sekä osittaisella rappauspinnalla. Pitkänomaisten ja matalien rakennusten julkisivuissa korostuvat isot ikkunarivistöt. Rakennusten räystäät ovat pääsääntöisesti lyhyet. Kaikkien rakennusten päädyt ovat punatiilestä ja monet niistä ovat muurimaisia. Vaikka pitkät rakennukset tuntuvat jossain määrin monotonisen oloisilta, niin rakennusten mitataava suhteessa pihatiloihin on miellyttävä. Rakennusten sijoittelun ansiosta selkeästi rajatut sisäpihat ovat suojaisia.

Ahveniston koulun edusta Turuntien puolella:

Ahveniston koulun 21/2-kerroksinen osa:

Takapihan matalaa kouluosaa ja matalia osia yhdistävä uudisrakennus:

Ahveniston koulun 1-kerroksista pitkää rakennusmassaa:

Rakennuskannan säilyttämisen tarve:

Ahveniston koulussa näkyy hyvin 50-luvulla muuttuneet koulun suunnitteluperiaatteet, mm. yksikerroksisuus, kevyet kattorakenteet, aiempaa loivempi harjakatto, nauhaikkunat ja punatiilen runsaampi käyttö sekä rakennusten päätyjen räystäättömyys. Ahveniston koulun rakennuskannasta erottuu 21/2-kerroksinen liikuntasalirakennus. Sen muoto, sisäänvetoineen ja pilaririveineen, poikkeaa täysin muista Hämeenlinnan 50-luvun kouluista. Rakennusmassat on ryhmitelty niin, että talojen väliin syntyy erilaisia ja erisuuruisia tiloja. Vuonna 2007 toteutettujen laajennusten johdosta sisäpihojen alueista muodostuu suljetumpia. Laajennuksilla on yhdistetty eri rakennusmassoja toisiinsa. Laajennuksista huolimatta vanha rakennuskanta dominoi maisemaa ja uudisosat jäävät taustalle.

Laajoista remonteista huolimatta rakennusten säilyminen on suotavaa, sillä Ahveniston koulun rakennuskanta edustaa tietyiltä em. piirteiltään ainoana Hämeenlinnan kouluista kantakaupungin alueella 50- ja 60-luvun taitteen kouluarkkitehtuuria. **Koulun oppilaat ovat siirtyneet Nummen uuteen palvelukeskukseen syksyllä 2018. Kaikki Ahveniston koulun rakennukset jäivät tyhjilleen. Selvityksessä on väistötilatarve ennen purkamispäätöstä.**

Täydennysrakentaminen:

Tontilla on runsaasti käyttämätöntä rakennusoikeutta. Siitä on osa mahdollista käyttää tontin itäpäässä. Koko noin 15 000 k-m² rakennusoikeuden käyttö vaatii uudisrakennukselta useita kerroksia ja mahdollisesti purkamista.

Kaurialan koulu (purettu)

Brahenkatu 14, 13100 Hämeenlinna

Kiinteistöt.: 109-8-67-3244

Perustietoja:

Tontin pinta-ala: 34 411 m²

Rakennusoikeus: 25 808 k-m² (e=0,75)

Rakennusten käytetty rakennusoikeus:

Keskuskeittiö 1 330 km² + päiväkotia 530 k-m² =yht. 1 860 km²

Käyttämätön rakennusoikeus: 23 948 k-m²

Rakennukset ovat valmistuneet kokonaisuudessaan 1965 ja ne on purettu syksyllä 2018.

Arkkitehti Viljo Rewell voitti koulun suunnittelusta julistetun kilpailun vuonna 1956. Koulu valmistui kolmen rakennusvaiheen jälkeen 1965. Koulun päärakennuksessa on suurin osa luokkatiloista. Aulan kautta on kulkuyhteys juhla- ja liikuntasaliin. Erillisessä matalassa rakennuksessa sijaitsevat erikoisluokat.

Rewellin suunnitteleman rakennuksen erityisiä tyylipiirteitä ovat jalopuiset ovet ja tuuletusikkunoiden puiset ritilät. Näitä piirteitä on löydettävissä useissa Rewellin suunnittelemissa rakennuksissa. Rakennuksen julkisivuissa on käytetty sekä betonielementtejä että lämmintä punatiiltä. Osa katosta on funktionalismille ominaista tasakattotyyliä, jota toteuttavat myös nauhamaiset ikkunarivistöt. Maanpinnan tasalla olevan kerroksen ikkunat ulottuvat katosta alas maahan asti ja ruudut on jaettu erikokoisiin osiin alumiinilistoin. Näin luonnonvalo pääsee esteettä sisätiloihin.

Päärakennuksessa kulku yläkerrokseen tapahtuu kierreportaiden kautta. Koulun arkkitehtuurissa on onnistuttu välttämään laitospäätien tuntua, koska rakennuksessa ei ole ollenkaan pitkiä kaikkia käytäviä joista kuljettaisiin luokkatiloihin.

Syksyllä 1996 valmistui koulun viereen kaupungin uusi keskuskeittiö, ja ruokala. Vanha ruokala saneerattiin kirjastoksi ja oleskelutilaksi. Kaurialan koulun pihan tuntumassa on nuorisopuisto, joka on tarkoitettu alueen nuorten oleskelutilaksi ulkoilmassa.

Keskusaulan kierreportaat, Kaurialan koulun päärakennus ja sisäpiha sekä valoisa pää-aula.

Kaurialan koulu kärsi sisäilmaongelmista, mistä syystä ympäristö- ja rakennuslautakunta päätti 14.4.2015 antaa purkuluvan, josta Hämeen Ely-keskus valittiin asia eteni hallinto-oikeuden ratkaistavaksi.

LaNuLa päätti 9.6.2015, että kantakaupungin lukiot (Kauriala ja Lyseo) yhdistetään jättilukioksi ja sijoitetaan samaiseen Lahdensivun kampusalueeseen, sen jälkeen kun Kaurialan yläkoulun evakko tiloissa päättyy. Päätöksen mukaan siinä vaiheessa Kaurialan yläkoulu siirtyy nykyiseen Kaurialan lukion tiloihin, jonne on suunnitelmassa tehdä tarvittavat erikoislukion tilat. (Teksti + kuvat, Lähde: hameenlinna.fi/Palvelut/Koulut-ja-opetus/Koulut-7-9/Kaurialan-koulu/Historia/)

Kaurialan koulu oli rakennettua kulttuuriympäristöä koskeva inventointikohde:

Rakennettu Häme – Maakunnallisesti arvokas rakennusperintö (2003).

Maakunnallisesti arvokas rakennettu ympäristö tai rakennus, kohde 76.

Kyliä ja kortteleita: Hämeenlinnan ja Hattulan rakennuskulttuuriselvitys, 2003. kohde 115.

Kaavatilanne:

Yleiskaavassa 2035 käyttötarkoituksmerkintä:

P = Palveluiden ja hallinnon alue. Merkintä osoittaa julkisten ja yksityisten palveluiden ja hallinnon alueita. Alueelle ei saa sijoittaa kaupan suuryksikköä.

Kantakaupungin yleiskaavassa 2035 koulu sijoittuu arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön.

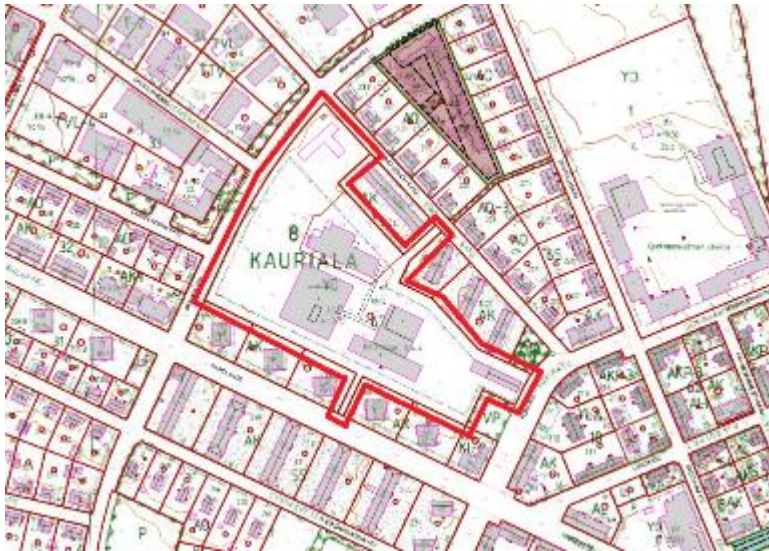
Alueen suunnittelun lähtökohdaksi on otettava kulttuurihistoriallisesti merkittävä ympäristö, jonka arvot säilytetään. Asemakaavoitettavilla alueilla suojelu ratkaistaan tarkemmin asemakaavoituksen yhteydessä. Alueella tapahtuva uudis- ja korjausrakentaminen

sekä muut suoritettavat toimenpiteet on sopeutettava rakennetun kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin, taajamakuvaallisiin, kulttuurihistoriallisiin ja/tai maisemallisiin arvoihin. Erityistä huomiota tulee kiinnittää rakennusten sijoitteluun, mittakaavaan, mittasuhteisiin ja materiaalivalintoihin.

Asemakaava 1.6.1981

YO

Opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue.

Ote ajantasa-kaavasta,

Nykytilanteen kuvaus:

Kaurialan koulu sijoittui Eino Leinon kadun ja Parolantien väliin sijoittuvan korttelin keskelle ja kerrostalorivien väliin. Yleisvaikutelma koulun ympäristössä oli väljyys. Torikadun puolella, entisen päiväkodin kohdalla, on ensiksi puisto nurmialueineen ja koulun umpinaisen päädyn edustalla oli laaja asfalttikenttä. Kenttämaisyys leimasi myös koulun Brahenkadun puoleista osaa. Koulun sisäpiha muodosti suljetun tilan, jossa oli selkeästi rajatut pienet istutusalueet ja laaja asfalttipiha oleskeluun. Piha-alueen halkaisi kevyt rakenteinen katos, joka yhdisti matalat rakennusosat toisiinsa.

Koulu oli pääosin suunniteltu 50-luvun loppupuolella ja osa rakentamisesta sijoittui lähelle 1960-luvun puoliväliä. Koulurakennusten yksikerroksisuus tuli suunnitteluperiaatteeksi 50-luvulla ja se korostuu niin Ahveniston kuin Kaurialan koulukiinteistöissä. 1950-luvun ja -60 taitteen arkkitehtuurin muutos näkyi koulurakennusten laatikkomaisuutena ja pitkinä nauhaikkunarivistöinä. Matalien rakennusten neliömäisyys ja syvärunkoisuus kuvastavat koulutilojen suunnittelutavoitteiden muutosta. Rakennuskannan matalat osat edustivat jo selvemmin 60-luvun tyyliä. Parhaiten tämä näkyi raskaan oloisissa katto- ja räystäsrakenteissa, jotka olivat koteloituja. Edellistä vuosikymmentä edusti kolmikerroksinen ja loivalla harjakatolla varustettu päärakennus. Rakennuksen päädyt olivat Ahveniston tapaan räystäättömiä ja muurimaisia.

Keskuskeittiö ja ruokala sijoituivat Kaurialan koulun pohjoispuolelle. Siellä se rajasi sisäpihaa niin, että pihasta muodostui suljettu ja selkeä rajainen sekä varsin urbaaninen oloinen. Keskuskeittiö on selvästi 90-luvun suunnittelun tuote. Se sopi mittakaavaltaan

ja sijoitukseltaan hyvin koulun ympäristöön. Keskuskeittiö jatkaa toimintaansa kyseisessä rakennuksessa.

Koulusta hieman irrallaan sijaitsevassa entisessä päiväkodissa näkyi 1960-luvun rakentamisen tyyli. Rakennuksen raskaat räystäärakenteet koteloiteineen ja tiilen ja mineritilevyjen käyttö julkisivuissa olivat ajalle tyypillistä rakentamista. Tontin pohjoiskulmassa on tällä hetkellä toiminnassa tilapäinen päiväkotirakennus.

Kaurialan koulu:

Kaurialan koulun matalaa julkisivua ja sisäpihaa:

Kaurialan päiväkoti:

Kaurialan keskuskeittiö ja tilapäinen päiväkoti:

Rakennuskannan säilyttämisen tarve:

Kaurialan koulun rakennuskannan matalat rakennukset edustivat jo tyyliinsä puolesta 60-luvun rakentamista. Kolmikerroksisessa rakennuksessa on samoja piirteitä kuin Ahveniston koulun liikuntasalirakennuksessa. Koulun rakennuskanta oli säilyttänyt hyvin alkupe-
räiset ominaispiirteensä. 60-luvun kategoriaan kuuluvana kouluna Hämeenlinnan kanta-
kaupungin alueelta ei löydy enää vastaavaa, tosin vielä Ahveniston koulua voi jossain
mielessä verrata Kaurialan kouluun.

Kaurialan koulurakennuksille on myönnetty purkulupa kesällä 2017 ja ne on purettu syksyllä 2018.

Täydennysrakentaminen:

Tontilla on runsaasti käyttämätöntä rakennusoikeutta, vajaat 24 000 k-m². Rakennus-
kannan purkaminen antaa mahdollisuuden rakentaa uusi koulurakennus vapaasti laajaa
tonttia hyödyntäen, vaikkakin keskuskeittiö ja tontin kiilamainen muoto rajoittavat suun-
nittelua. Tontin koosta johtuen nykyiselle tontille on mahdollista sijoittaa muitakin kuin
koulutoimintoja. Tämä saattaa vaatia asemakaavan muuttamista. Tontille on suunniteltu
vuoden 2019 aikana uutta koulurakennusta.

Jukolan koulu

Liivuorentie 24, 13500 Hämeenlinna

Perustietoja:

Kiinteistötunnus: 109-25-17-3

Tontin pinta-ala: n. 36 424 m²

Rakennusoikeus: 15 000 k-m² (e=0,4)

Rakennusten käytetty rakennusoikeus:

Koulu 4 930 k-m² + päiväkotia 2 175 k-m² + varastot (22+ 24) 46 k-m² = 7 151 k-m²

Käyttämätön rakennusoikeus: n. 7 850 k-m²

Koulurakennus on valmistunut 1984 ja päiväkotirakennus 2015 (Liivuoren päiväkotia)

Jukolan koulu sijaitsee Ahveniston harjun juurella hienojen metsä ja harjualueiden ympäröimänä. Koulu on rakennettu vuonna 1984. Samalla tontilla sijaitsee 5-osastoinen päiväkotia, joka on valmistunut vuonna 2015. Sen on suunnitellut arkkitehti Anne Ranta-Eskola. Jukolan koululla on noin 225 oppilasta ja päiväkodissa on noin 240 paikkaa. Koulun peruskorjaus on alkanut vuonna 2018.

Kaavatilanne:

Yleiskaavassa 2035 käyttötarkoituksmerkintä:

P = Palveluiden ja hallinnonalue. Merkintä osoittaa julkisten ja yksityisten palveluiden ja hallinnon alueita. Alueelle ei saa sijoittaa kaupan suuryksikköä.

Asemakaava 12.10.2015

YL-3

Julkisten lähipalvelurakennusten korttelialue koulua ja lasten päiväkotia varten.

Ote ajantasa-asemakaavasta.

Nykytilanteen kuvaus:

Koulukiinteistön edustalla, pohjoiskulmassa, on laaja pysäköintialue, joka palvelee koulua ja päiväkotia. Vuonna 1984 valmistuneessa 1-kerroksisessa ruskehtavassa tiiliverhoilussa koulurakennuksessa toimii Jukolan ala-aste. Tontin sisäpihan puolella sijaitsee leikki- ja oleskelualueet sekä myös urheilukenttä, jonka vieressä kulkee Jukolanraitti. Tontin oikealla puolella sijaitsee päiväkotia. Koulun näyttää matalalta ja sitä korostaa aumakattoisuus ja syvärunkoisuus. Todellisuudessa koulun harja nousee varsin korkealla ja tämä on nähtävissä ja koettavissa koulun voimistelusalissa. Osa rakennuksen pihan puoleisesta osasta on tasakattoinen. Koulun julkisivun materiaalit, värit sekä aumakattoisuus olivat suosiossa 80-luvun alkupuolella. Koulurakennuksen pitkää ja matalaa julkisivua elävöittävät muutamia sisäänvedot, jotka muodostavat piha- ja viheralueita, ja vähän irralliset katosratkaisut. Vuonna 2015 valmistunut päiväkotia on liitetty koulun kylkeen kiinni. Päiväkotia on isohko yksikkö, jota on paloitetu polveilevasti erivärisin osiin.

Jukolan koulu:

Päiväkoti:

Rakennuskannan säilyttämisen tarve:

Koulu kuvastaa hyvin 80-luvun suunnittelutavoitteita. Koulun ruskeat sävyt, tiili julkisivumateriaalina ja aumakatto olivat suosiossa erityisesti 80-luvun alkupuolella. Syvärunkoinen rakennus on sisennyksillä ja katoksilla jaettu pienempiin osiin. Hämeenlinnassa ei ole vastaavia 80-luvun koulurakennuksia, joten koulu kuuluu säilytettävien rakennusten listalle.

Täydennysrakentaminen:

Tontille on rakennettu päiväkotivuonna 2015 ja koulu on peruskorjauksen kohteena, joten välitöntä lisärakentamisen tarvetta ei ole. Tontilla on jäljellä runsaasti rakennusoikeutta, jota on vaikea käyttää kokonaisuudessaan. Jäljellä olevan rakennusoikeuden käyttö vaatisi useampaan kerrokseen rakentamista.

Nummen yhtenäiskoulu

Kylätie 24, Hämeenlinna

Perustiedot:

Kiinteistötunnus: 109-25-107-1

Tontin pinta-ala: 23 870 m²

Rakennusoikeus: 12 000 k-m² (e=0,5)

Rakennusten käytetty rakennusoikeus:

9 806 k-m², tal.rak 28 + 24 k-m², yht.9 858 k-m²

Käyttämätön rakennusoikeus: n. 2 140 k-m²

Ahveniston ja Nummen koulut yhdistyivät hallinnollisesti 1.8.2016 yhdeksi uudeksi kouluksi, Nummen yhtenäiskouluksi (Nummikeskus). Nummen uusi koulu on otettu käyttöön elokuussa 2018.

Vuosiluokkien 1-6 oppilasmäärä on noin 500 ja vuosiluokkien 7-9 oppilasmäärä noin 400 oppilasta. Rakennus yhdistää saman katon alle koulun, kirjaston nuorisopalvelun ja neuvolan. Nummikeskuksen on suunnitellut Linja arkkitehdit.

Nummen yhtenäiskoulu.

Kaavatilanne:

Yleiskaavassa 2035 käyttötarkoituserkintä:

P = Palveluiden ja hallinnonalue. Merkintä osoittaa julkisten ja yksityisten palveluiden ja hallinnon alueita. Alueelle ei saa sijoittaa kaupan suuryksikköä.

Asemakaava 1.12.2016

YL

Julkisten lähipalvelurakennusten korttelialue.

Ote ajantasa-asemakaavasta.

Nykytilanteen kuvaus:

Nummen uusi kolmikerroksinen tasakattoinen koulu on varsin massiivinen ja nyky-ympäristöstään erottuva. Pääosin vaaleita julkisivuja on korostettu voimakkaan keltaisen tai oranssin värisillä laajoilla pinnoilla. Koulu sijoittuu Kylätien päähän. Rakennuksessa on saman katon alla koulu, kirjasto ja neuvola. Koulun näyttävimmät julkisivut ovat juuri Kylätien suuntaan. Talon umpinaiset ja laajat takajulkisivut eivät juuri eroa teollisuusrakennusten julkisivuista. Koulun piha-alueet on suunniteltu siten, että ne toimivat keskeisenä osana avointa oppimisympäristöä. Lisäksi piha-alue on lähiliikuntapaikka, jota käyttävät myös alueen asukkaat. Koulun lähiliikunta- ja leikkipaikka onkin varsin laaja ja värikäs. Se mahdollistaa monenlaista toimintaa.

Nummen yhtenäiskoulu:

Rakennuskannan säilyttämisen tarve:

Koulurakennus on uusi ja sen arvioinnille ei ole tarvetta.

Täydennysrakentaminen:

Täydennysrakentamiselle ei ole tarvetta.

Pitäjien koulut

Iittalan yhtenäiskoulu

Hollaajantie 2, 14500 Iittala

Perustietoja:

Kiinteistötunnus: 109-497-3-63

Tontin pinta-ala: n. 25 600 m²

Rakennusoikeus: 10 000 k-m² (e=0,4)

Rakennusten käytetty rakennusoikeus:

Koulu 3 409 k-m² + 409 k-m² + päiväkotia 1 494 k-m²

Käyttämätön rakennusoikeus:

n. 4 800 k-m²

Tontille rakennettiin ensin punainen hirsinen koulurakennus, jossa aloitettiin koulunkäynti vuonna 1872. Rakennus purettiin vuonna 1965. 1910 -luvulla tontille rakennettiin toinen keltainen puukoulu, jossa oli luokkien lisäksi opettajien perheiden asuntoja. Iittalan vanhassa keltaisessa puukoulussa toimii nykyään Naivistit Iittalassa-kuvataidenäyttely. Vuonna 1953 valmistui keskuskansakoulun ensimmäinen vaihe, komea keltainen kivikoulu. Nykyisen Iittalan yhtenäiskoulun vihkiäiset pidettiin 19.4.2007. Kiinteistö on alun perin suunniteltu yhdeksi kokonaisuudeksi, vaikka se koostuu useammasta osasta. Kokonaisuuden on suunnitellut arkkitehtitoimisto Perko Oy. Koulukeskuksen yhteyteen valmistui vuonna 2005 täysimittainen liikuntahalli, Iittala-Halli. Koulurakennukseen valmistui 2006 uudisosa yläkoululaisia varten. Samalla peruskorjattiin vanha 50-luvun koulurakennus. Nykyisin Iittalan yhtenäiskoulu on vuosiluokkien 1.-9. yhtenäinen peruskoulu ja oppilaita siellä on noin 365. Tontin eteläpuolelle on vuonna 2013 valmistunut uusi moderni päiväkotia, joka on suunniteltu arkkitehtitoimisto Perko Oy:ssä (lähteet: kaupunginarkisto, pääpiirustukset ja Häme-Wiki).

Kaavatilanne:

Asemakaava 17.10.2001

YL-2

Julkisten lähipalveluiden korttelialue.

Uudisrakennusten muotokieli massoittelu, materiaalit ja värit on sovittava olemassa olevaan kulttuurimaisemaan ja rakentamiseen.

sr-4 (vanha puukoulu)

Suojeltava rakennus, jota ei saa purkaa. Korjaus- ja muutostyöt on tehtävä niin, että rakennuksen kulttuurihistoriallinen arvo säilyy.

Ote ajantasakaavasta.

Nykytilanteen kuvaus:

Iittalan yhtenäiskoulu sijoittuu näkyvälle paikalla pienen mäen päälle Iittalantien varseen. Kivikoulu ja siihen liitetyt uudet laajennukset muodostavat varsin massiivisen kokonaisuuden. Kuitenkin 1950-luvun harjakattoinen kivikoulu korostuu hienosti rakennuskannasta ja ympäristöstään, lukuun ottamatta länsisuuntaa. Se on nelikerroksinen keltaiseksi rapattu koulu, jossa on ajalle tyypillisiä yksityiskohtia, mm. luonnonkiven käyttö ja ikkuna-aukotus sekä massaltaan. Laajennukset erottuvat tyyliltään em. kivikoulusta. Suoraan kivikouluun liittyvät osat ovat väriltään mustia ja puuverhottuja sekä tasakattoisia. Laajennus ovat paloiteltu osiin niin, että ne huomioivat pääosin hyvin 50-luvun koulun dominoivan aseman, joka sillä on ollut rakentamisajankohdastaan lähtien. Vanha L-muotoinen puurakenteinen koulu sijoittuu Iittalan keskustan suunnasta tultaessa kyseisen kiinteistön etualalle. Se jää kuitenkin kivikoulun ja sen laajennusten sekä päiväkodin varjoon. Puukoulu on niihin nähden pieni rakennus. Tontin takaosassa sijaitsee uusi moderni päiväkotirakennus. Pysäköintialue on tontin Iittalantien puoleisella osalla ja oleskelu- ja leikialueet lounais- ja eteläpuolella rakennusten ympäröimänä.

1950-luvun koulu:

Keltainen puukoulu ja päiväkoti:

Yksityiskohta 50-luvun koulusta:

Rakennuskannan säilyttämisen tarve:

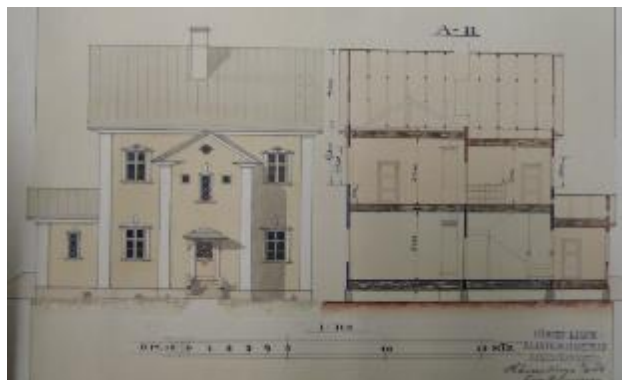
Vanha puukoulu on asemakaavalla suojeltu. Se on ulkoisilta puitteiltaan hyväkuntoinen ja oman aikakautensa tuotteena suojelun arvoinen. 1950-luvun kivikoulussa on ajalle tyypillisiä piirteitä. Näitä ovat mm. kevytrakenteiset katokset ja parvekkeet (kaiteet), luonnonkiven ja punatiilen käyttö ja ikkuna-aukotus sekä pääosin rapatut julkisivut. Vaikka kivikouluun liitetyt laajennukset peittävät osan sen julkisivuista, on se edelleen tyylikäs aikakautensa edustaja. Laajennusosat ovat pääasiassa 50-luvun koulun länsi- ja pohjoispuolella ja ne erottuvat vanhasta kivikoulusta modernimpina osina. Tontin takaosassa sijaitseva uusi päiväkotiedustaa hienosti 2010-luvun arkkitehtuuria.

Täydennysrakentaminen:

Kiinteistö on jokseenkin rakennettu jo täyteen. Koulun laajennukset ja peruskorjaukset on uusia. Päiväkoti on myös vain muutaman vuoden vanha. Nykytilanteeseen ei ole odotettavissa suuria muutoksia, kun myös tarvittavat pihatoiminnot on toteutettu oleskelu- ja leikkialueineen ja huolto- sekä pysäköintitarpeineen.

Alvettulan koulu

(Alvettulantie 183, 14680 Alvettula)

Alvettulan muutospirustuksia vuodelta 1927 (Kaupungin arkisto).

Perustietoja:

Kiinteistötunnus: 109-435-4-1

Tontin pinta-ala: 4 615 m²

Rakennusoikeus: 461 k-m² (e=0,1)

Rakennusten käytetty rakennusoikeus:

Koulu 325 k-m², talousrakennus 185 k-m² yht. 510 k-m²

Käyttämätön rakennusoikeus: ylitetty n. 50 k-m²

Koulurakennus on valmistunut 1887, merkittävä laajennus ja muutos sekä talousrakennus 1926.

Vuonna 1885 kunta päätti rakennuttaa Alvettulan kylään oman koulutalon. Rakennusmestari Matti Estlin teki koulun piirustukset ja urakoi rakennuksen valmiiksi asti. Koulutyö uudessa koulussa alkoi lokakuussa 1887. Alvettulan koulua on vuosisadan aikana korjattu ja laajennettu. Suurin laajennus tehtiin vuonna 1926, jolloin talo korotettiin kaksikerroksiseksi, siihen rakennettiin käsityösali, keittola ja asunto alakouluopettajalle. Rakennus on peruskorjattu vuonna 1980. Se käsitti mm. muutoksia sisätiloihin ja julkisivuihin. Nykyisen klassisen ilmeen on suunnitellut rakennusmestari Toivo E. Survo. Koulun vieressä on samanikäinen eristämätön hirsirakennus.

Alvettulan koulu on 48 oppilaan alakoulu. Koulu on maaseutumaisessa kylämiljöössä. Koulun tiloissa toimii myös esikoulu ja iltapäiväkerho.

Lähteet:

Hauhon, Luopioisten, Tuuloksen historia I. Toim. Y.S.Koskimies. Hämeenlinna 1985 ja kaupunginarkiston piirustusmateriaali.

Alvettulan koulu on rakennettua kulttuuriympäristöä koskeva inventointikohde:

Rakennettu Häme – Maakunnallisesti arvokas rakennusperintö (2003).

Maakunnallisesti arvokas rakennettu ympäristö tai rakennus, kohde 33 (Hauho).

Kaavatilanne:

Osayleiskaava 21.6.1999

Y/s

Yleisten rakennusten korttelialue, jolla ympäristö säilytetään.

Ei asemakaavaa, rajoittuu länsipuolella olevaan asema-alueeseen.

Ote kantakartasta.

Nykytilanteen kuvaus:

Alvettulan koulu sijoittuu pienen mäen päälle. Koulu on näkyvällä paikalla Alvettulantien maisemassa. Se on osa arvokasta kylätaajamaa. Koulun ympäristö on avaraa avointa tilaa. Koulun edustalla sepelipäällysteinen pysäköintialue ja muu osa tontista on pääosin nurmikkoa. Pallokenttä on koulun takana. Alvettulan koulu on kaksikerroksinen puuverhoiltu harjakattoinen rakennus, jossa on lisäksi kylmä ullakkotila. Vaaleanruskean rakennuksen julkisivussa on monia klassismiin viittavia piirteitä, toisaalta rakennuksen korkeimpaan keskiosaan liittyvät matalammat siipiosat ovat epäsymmetriset muodoiltaan ja korkeussuhteiltaan. Piha-alueella oleva isohko suorakaiteen muotoinen ja harjakattoinen talousrakennus vastaa muotokieleltään päärakennusta.

Alvettulan koulu:

Alvettulan koulun piharakennus:

Rakennuskannan säilyttämisen tarve:

Rakennus on säilyttänyt kohtuullisen hyvin vuoden 1926 klassismia edustavan ilmeensä. Rakennuksen epäsymmetriset osat viittaavat 20-lukua vanhempaan aikaan. Sisätiloja on muutettu runsaasti ja siellä ei ole säilyttämisen arvoisia tiloja tai muuta säilyttämisen arvoista kiinteää sisustusta. Hirsinen talousrakennus on myös piirteiltään lähellä alkupe-
räistä. Molemmat rakennukset ovat myös alueen maiseman kannalta säilytettäviä.

Täydennysrakentaminen:

Tontin rakennusoikeus on käytetty. Kiinteistön alueelle olisi muutoin mahdollistaa sijoittaa pienimuotoista rakentamista, jossa nykyisen koulurakennuksen keskeinen asema säilyisi.

Eteläisten koulu

Hauhontie 1585, 14770 Eteläinen

Perustietoja:

Kiinteistötunnus: Tyynelä 109-437-2-1, Tyynelä II 109-437-2-23, Lisämaa 109-437-2-37, Lepomäki 109-437-3-52

Tontin pinta-ala: n. 21 000 m²

Rakennusoikeus: 6 300 k-m² (e=0,3)

Rakennusten käytetty rakennusoikeus:

Koulu 1 034 k-m² + 310 k-m² + 445 k-m² + päiväkotia 1 120 k-m² + var. 29 k-m² = yht. 2 938 k-m²

Käyttämätön rakennusoikeus: n. 3 360 k-m²

Koulurakennukset ovat valmistuneet 1957 ja 2002, liikuntahalli 1997 sekä päiväkotia 2009

Eteläisten koulun aloitti toimintansa 9.11.1869 Antilan talossa. Oma koulurakennus vihittiin käyttöön vasta seitsemän vuotta myöhemmin eli vuonna 1876. Tämä rakennus paloi vuonna 2001. Kyseiselle tontille valmistui vuonna 1957 Eteläisten kansakoulu, jonka suunnitteli rakennusmestari Ensio Kaipainen. Tontilla oleva liikuntahalli valmistui vuonna 1997 ja se suunniteltiin Arkkitehtitoimisto Lehtiluoto Ky:ssä. Uusi nykyinen kivikoulu otettiin käyttöön 2002. Se on suunniteltu Arkkitehtitoimisto Rantanen & Co Oy:ssä. Eteläisten koulu on yksisarjainen alakoulu, jossa on noin 100 oppilasta ja seitsemän päätoimista opettajaa. Tontin takaosaan valmistui päiväkotia vuonna 2009, joka suunniteltiin em. arkkitehtitoimisto RCo Oy:ssä (Lähteet: kaupunginarkisto, pääpiirustukset ja Häme-Wiki).

Kaavatilanne:

Asemakaavaa 2.2.2009

YOS

Opetustoimintaa ja sosiaalitoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue.

s-1 merkintä: säilytettävä rakennus. Julkisivuja saneerattaessa tulee ottaa huomioon alkuperäinen rakennustyyli. Merkintä on osoitettu 50-luvun koulun kohdalle.

Koulun alue kuuluu maakunnallisesti arvokkaaseen maisemakokonaisuuteen. Alueen rakentamisessa on huomioitava uuden rakennuskannan sovittaminen olemassa oleviin rakennuksiin ja kylämaisemaan.

Ote ajantasakaavasta.

Nykytilanteen kuvaus:

Eteläisten koulu sijoittuu metsäiseen ympäristöön Hauhontien varrelle. Tosin koulun lähiympäristö voi muuttua tulevaisuudessa vähitellen, sillä se on kaavoitettu asumiselle. Koulukiinteistöön kuuluu 50-luvulla rakennettu pienehkö vaaleaksi rapattu osin kaksikerroksinen ja harjakattoinen rakennus. Vuonna 1996 valmistuneen liikuntahallin eteen on rakennettu yksikerroksinen elementtirakenteinen koulurakennus 2000-luvun alussa. L-muotoisen koulun edustalla on pitkä katos, jonka taakse jää koulun etujulkisivu. Se muodostaa liikuntahallin kanssa levottoman kokonaisuuden monine kattotasoinen. Koulun yhteyteen, sen taakse, on valmistunut uusi pitkänomainen yksikerroksinen päiväkotirakennus. Koulun kiinteistön rakennukset ovat ilmeeltään ja massoitteeltaan hyvin erilaisia, joten yhtenäistä kokonaisuutta ne eivät muodosta. Koulun pysäköintialue sijoittuu tontin etuosaan. Sen ja uuden koulurakennuksen välissä on leikki- ja oleskelualueet. Koulun kenttä on tontin eteläkulmassa. Iso osa koulun alueesta on pinnaltaan sepelipäällystettyä.

Kivikoulu v. 2002:

Liikuntahalli ja päiväkoti:

50-luvun koulu:

Rakennuskannan säilyttämisen tarve:

Suurin osa rakennuskannasta on melko uutta, lukuun ottamatta 50-luvun rapattua kansakoulua, jota voi pitää säilyttämisen arvoisena. Rakennuksen julkisivuissa on säilynyt 50-luvulle tyypilliset piirteet. Rakennus on nykyisellään hyvässä kunnossa. Uudemmissa kivikoulussa ja päiväkodissa ei ole mitään erityistä, vaan ne edustavat hyvin arkista koulu- ja päiväkotiarkkitehtuuria.

Täydennysrakentaminen:

Tontilla on käyttämätöntä rakennusoikeutta yli 3 000 k-m². Osa siitä on tarvittaessa käytettävissä nykyisen tontin alueella, esim. Hauhontien varressa.

Hauhon Yhtenäiskoulu

Tanhuantie 2

Perustietoja:

Kiinteistötunnus: 109-449-6-140

Tontin pinta-ala: n. 22 550 m²

Rakennusoikeus: n. 9 020 k-m² (e=0,4)

Rakennusten käytetty rakennusoikeus:

Koulu 5 844 k-m²

Käyttämätön rakennusoikeus:

n. 3 150 k-m²

Koulu valmistunut vuonna 1968 ja laajennus 2007

Vuonna 1968 valmistunutta koulua laajennettiin vuonna 2007 laajennusosalla ja samalla peruskorjattiin vanha osa. Hauhon Yhtenäiskoulun peruskorjauksen ja laajennuksen on suunnitellut arkkitehti Juha Laine vuonna 2005. Koulu sijaitsee Hauhon kirkonkylässä. Yhtenäiskoulun muodostivat aiemmat Hauhon yläaste, Kirkonkylän koulu ja Hankalan koulu. Koulussa toimivat vuosiluokat 1-9. Oppilaita on noin 230. Koulun yhteydessä on liikuntahalli jota käytetään myös harrastustoimintaan. Koulun piha-alueella on peliareena ja leikkittelineitä pienemmille (lähteet: kaupunginarkisto, pääpiirustukset, Häme-Wiki).

Kaavatilanne:

Asemakaavaa 1.12.1989

YO

Opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue.

Ote ajantasa-asemakaavasta.

Nykytilanteen kuvaus:

Hauhon yhtenäiskoulu sijoittuu kirkonkylän reunalle Hauhontien varrelle. Koulun ympäristö on pohjois- ja itäsuunnassa avointa peltoaluetta. Koulu sijoittuu tontille vinosti siten, että sen pitkä Hauhontien puoleinen julkisivu on kirkonkylän suuntaan. Pysäköintipaikat ovat koulun takana ja sen kadun puoleisella osalla. Eteläpuolella on peli- ja oleskelualueet. Punatiilinen rakennus on osittain yksi- ja osittain kaksikerroksinen. Rakennuksen kadun puoleista pitkä julkisivua korostaa nauhaikkunat ja kevytrakenteinen katos. 2000-luvun laajennuksista erityisesti erottuvat katolla olevat hopeanharmaat peltiset osat. Tiiliverhoillut laajennukset on sovitettu suhteellisen huomaamattomasti vanhaan kouluosaan.

Hauhon yhtenäiskoulu:

Rakennuskannan säilyttämisen tarve:

Punatiilisen rakennuksen varsin merkittävistä laajennuksista huolimatta vanha 60-luvun osa hahmottuu hyvin Hauhontien suuntaan. Rakennuksen laajennukset ovat korottaneet vanhaa rakennusta. Erityisesti erottuu koulun katolle rakennetut hopeanharmaat LVI-

osat. Uusi liikuntasali on rakennettu punatiilestä ja se erottuu vanhasta rakennuksesta uudemman tiilen ansiosta samoin kuin muut koulun takapihan puolelle rakennetut punatiiliset uudisosat. Koulussa on edelleen nähtävissä kohtuullisen hyvin 1960-luvun koulusuunnittelun periaatteiden tunnusomaisia piirteitä, mm. materiaalin käyttö, rakennusmassan horisontaalisuus ja 2. kerroksen porrastaminen sekä nauhaikkunarivistöt.

Täydennysrakentaminen:

Tontilla on yli 3 000 k-m² rakennusoikeutta käyttämättä. Nykyiset piha-alueet ovat avoimia ja tilavia, joten jäljellä olevaa rakennusoikeutta on mahdollista käyttää nykyisellä tontilla. Lisäksi ympäristössä on kaupungin omistamaa kaavoittamatonta peltoaluetta, jota voi tarvittaessa hyödyntää esim. koulun laajennusalueena kaavoittamalla siitä osan koulun käyttöön.

Hakkalan koulukeskus

Lamminraitti 35, 16900 Lammi

Perustietoja:

Kiinteistöt.: Opinalho 109-512-3-335, Hakkala 109-512-3-380

Tontin pinta-ala: n. 29 000 m²

Rakennusoikeus: 11 600 k-m² (e=0,4)

Rakennusten käytetty rakennusoikeus ja rakennusten valmistumisvuodet:

Koulurakennus v. 2006: 2 758 k-m²

Koulurakennus, Pasaapeli v. 1969: 3 333 k-m²

Monitoimiurheiluhalli v. 2009: 2 612 k-m²

Talousrakennus v. 2009: 15 k-m²

yhteensä 8 718 m²

Käyttämätön rakennusoikeus:

n. 2 880 k-m²

Hakkalan koulu ja Lammin lukio aloittivat toimintansa Lammin yhteiskouluna vuonna 1928. Ensimmäiset vuotensa koulu toimi erilaisissa vuokratiloissa ja vasta vuonna 1937 sille valmistui oma, arkkitehti Toivo Salervon suunnittelema koulurakennus. Kun koulun oppilasmäärät kasvoivat voimakkaasti, tarvittiin isompi koulurakennus. Lammin lukio on yleislukio ja se aloitti toimintansa uudessa koulurakennuksessa vuonna 1961 arkkiteh-

tien K. Strömin ja O. Tuomiston suunnittelemassa rakennuksessa. Se purettiin 2000-luvun alussa ja sen tilalle rakennettiin uusi koulu, joka otettiin käyttöön vuonna 2007. Se on suunniteltu arkkitehtitoimisto Satu Päivärinne Oy:ssä. Lukio on kaksisarjainen, opiskelijoita on n. 140. Opettajia on 16, joista osa opettaa samassa rakennuksessa toimivassa Hakkalan yläkoulussa (lähteet: kaupunginarkisto, rakennuspiirustukset ja Häme-Wiki).

Hakkalan koulussa annetaan yleisopetusta vuosiluokilla 7-9, pienryhmäopetusta sekä joustavaa perusopetusta. Oppilaita koulussa on noin 260 ja opetushenkilöstöä yhdessä Lammin lukion kanssa nelisenkymmentä. Opetustiloina toimivat Hakkalan koulurakennuksen lisäksi Pasaapelin koulu ja Lammin liikuntahalli. Vuonna 1969 valmistunut Pasaapeli on suunniteltu arkkitehtitoimisto Arto Rautavirta Oy:ssä (lähteet: kaupunginarkisto, pääpiirustukset ja Hämeenlinnan kaupungin kotisivut: hameenlinna.fi/Palvelut/Koulut-ja-opetus).

Hakkalan koulun 1960-luvun osa on rakennettua kulttuuriympäristöä koskeva inventointikohde:

Rakennettu Häme – Maakunnallisesti arvokas rakennusperintö (2003).

Maakunnallisesti arvokas rakennettu ympäristö tai rakennus, kohde 3 (Lammi). Kohteessa on mukana Pasaapelin koulu, Yhteiskoulu (purettu) ja Lammin kunnantalo.

Kaavatilanne:

Asemakaava 14.3.2005

YOU

Opetus- ja urheilutoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue, suurin sallittu kerros-luku III (kolme), osa-alue p-1; rakennusala, jolle voidaan sijoittaa julkisten tai yksityisten palveluiden toimintoja (uimahallin ympäristö).

sk-merkintä: taajamakuvallisesti tärkeä julkisten rakennusten alue, jolla uudis- ja korjausrakentaminen sekä muut ympäristöä muuttavat toimenpiteet tulee sopeuttaa korttelin ominaispiirteisiin.

Ote voimassa olevasta kaavasta.

Nykytilanteen kuvaus:

Hakkalan koulun rakennukset levittäytyvät varsin laajalle alueelle. Niitä täydentää pohjoispuolella olevat julkiset rakennukset eli entinen kunnantalo ja sen työtekijöiden asuinrakennus. Rakennukset ryhmittyvät u-mallisesti niin, että niiden väliin jää laaja ja suojaisa sisäpiha liikuntamahdollisuuksineen oppilaiden käyttöön. Lamminraitin puolella koulurakennukset ovat kaksikerroksisia vaaleiksi rapattuja. 1960-luvun tiilirakenteinen koulu, Pasaapeli, on Pasaapelintien puolella kaksikerroksinen ja pihan puolelle kääntyvä osuus yksikerroksinen. 1960-lukua edustavat myös vaaleat tiiliverhoillut kunnantalo ja sen työtekijöiden entinen asuinrakennus. Erityisesti rakennuskannan 60-luvun osuus muodostaa viherympäristönsä kanssa miellyttävän kokonaisuuden. Uusi 2000-luvun koulurakennus on arkkitehtuuriltaan hillitty tämän aikakauden tuote.

Hakkalan koulu, uusi:

Hakkalan koulu, Pasaapeli:

1960-luvun kokonaisuuteen kuuluvat Pasaapeli ja entinen kunnantalo sekä :

Rakennuskannan säilyttämisen tarve:

1960-luvun virasto-, asuin- ja koulurakennukset muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden, joka olisi säilyttämisen arvoinen. Niissä on hyvin näkyvissä 60-luvun rakentamisen tyyli: matalat ja pitkänomaiset tasakattoiset rakennukset, joiden julkisivuissa korostuvat isot nauhaikkunat. Uusi rakennuskanta vaaleine sävyineen ja ikkunarivistöineen soveltuu ympäristöönsä. Lammin koulujärjestelyt ovat tarveselvitysvaiheessa, jossa ratkaistaan mm. Pasaapelin säilyminen tai purkaminen. Kunnantalo on ollut tyhjiällään usean vuoden ajan.

Täydennysrakentaminen:

Nykyinen ympäristö huomioiden kovin merkittävää täydennysrakentamista alueelle ei mahdu. Rakennusoikeutta on vielä jäljellä noin 1 600 k-m². Täydennysrakentamista voi mahdollisesti sijoittaa YOU-korttelialueen länsireunaan, jossa asemakaavan mukaiselle rakennusalueelle on sijoitettavissa noin 850 k-m² yhteen tasoon. Mahdollisia lisäautopaikkoja voi sijoittaa em. alueen eteläpuolelle.

Konnarin koulu

Mommilantie 21, 16900 Lammi

Perustietoja:

Kiinteistunnus: Konnari 109-556-1-78, Konnarinkulma 109-556-1-256, Soverinmaa 109-556-1-272

Tontin pinta-ala: Pinta-ala n. 3,9 ha (YO-tontti), ison kentän pohjoisosa ja puistoalue n. 1,2 ha (P- ja ULP merkinnät) ja asemakaavoittamaton koulun alue n. 3 ha (eteläosa)

Rakennusoikeus: n. 23 400 k-m² (e=0,6: Rakennusjärjestys 2.2.1966)

Rakennusten käytetty rakennusoikeus:

Koulurakennukset 3 844 k-m² (sis. liikuntasalin 1 907 k-m²) + päiväkotit 1 895 k-m² + tal.rak. 99 k-m² = yht. 5 838

Käyttämätön rakennusoikeus:

n. 17 560 k-m²

Koulurakennukset valmistuneet 1957 ja laajennus 1980-lopulla, urheiluhalli 1995, päiväkotit 2011

Kirkonkylän kansakoulu perustettiin vuonna 1873. Aluksi Kirkonkylän kansakoulu sijaitsi pitäjätuvan yhteydessä vastapäätä Lammin keskiaikaista kivikirkkoa. Vuonna 1918 palloivat sekä kirkko että Kirkonkylän kansakoulu. Uusi koulurakennus valmistui vuonna 1921 Konnarin mäelle ja koulua on myöhemmin alettu nimittää Konnarin kouluksi. 1920-luvulla rakennettu koulurakennus kävi kuitenkin varsin pian pieneksi ja vuonna 1957 valmistui uusi koulu. 1980-luvun loppupuolella Konnarin koulu remontoitiin täysin ja uuden koulurakennuksen jatkoksi valmistui urheiluhalli vuonna 1995. Vuoden 1921 koulurakennus purettiin 1970. Sisäpihalle on valmistunut päiväkotit vuonna 2011 ja se on suunniteltu arkkitehtitoimisto RCo Oy:ssä (lähteet: kaupunginarkisto, pääpiirustukset ja Häme-Wiki).

Konnarin koulu on pääosin kaksisarjainen perusopetuksen luokat 1 - 6 käsittävä koulu Lammin kirkonkylän taajamassa. Perusopetusryhmiä koulussa on lukuvuonna 2017-2018 kaikkiaan 15. Lisäksi koulussa on kaksi erityisopetuksen pienluokkaa. Koulun oppilasmäärä kokonaisuudessaan on tällä hetkellä noin 335. (lähde: Hämeenlinnan kaupungin kotisivut: hameenlinna.fi/Palvelut/Koulut-ja-opetus).

Kaavatilanne:

Asemakaava 4.2.1966

YO

Opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue.

Huom! Pelikenttien ympäristö asemakaavoittamatonta. Huoltorakennus ja osa koulurakennuksesta asemakaavan ulkopuolella. Kaavan virkistysalueilla (P=puisto ja ULP=lii-kunta/pallokenttä) ei rakennusoikeutta.

Ote ajantasakaavasta.

Nykytilanteen kuvaus:

Konnarin koulun tontille on muodostunut eriaikoina rakennettu koulurakennusten muodostama rivi. Lisäksi sisäpihan puolella on päiväkotirakennus. Koulun alueelle saavuttaessa näkyy ensimmäisenä koulun 80-luvun lopun remontin jäljet. Perusteellinen korjaus on johtanut tyyliään sekaviin julkisivuihin, joihin on sotkettu piirteitä 80-luvun lopulla vallinneesta postmodernismista, mm. kaari- ja torniaiheet. Koulun alkuperäisiä jäljellä olevia piirteitä edustavat ajalle tyypilliset aiheet, kuten ikkunajako ja niiden ulokkeelliset kehykset ja betoniset katosrakenteet. Koulun edustalla korostuu urheiluhallin koko ja umpinaiset julkisivuelementit. Sisäpihalla on uudehko puurakenteinen yksikerroksinen päiväkotirakennus, joka yhdistyy kouluun. Kyseiset rakennukset tuntuvat irrallisilta, koska ne ovat tyyliään ja mittakaavaltaan sekä muodoltaan täysin erilaiset. Sisäpihasta muodostuu v-mallinen ja se tuntuu varsin ahtaalta.

Konnarin koulun 50-luvun koulu:

Konnarin koulun laajennus:

Päiväkoti ja sisäpiha sekä urheiluhalli:

Rakennuskannan säilyttämisen tarve:

Alkuperäinen 50-luvun koulurakennus on pilattu 80 -luvun lopun remontin yhteydessä. Koulun uusitut julkisivut osittain jäljittelevät 50-luvun tyyliä, mutta niissä on paljon vieraita elementtejä 80-lopulla vallinneesta postmodernismista. 90-luvulla rakennettu urheiluhalli ja uusi päiväkoti puristavat vanhan koulun ahtaalle. Nämä uudisrakennukset eivät huomioi koulurakennusta, vaan ovat täysin irrallisia suhteessa kouluun. 50- ja 80-luvun lopun kouluosilla ei ole niiden säilyttämistä vaativia arvoja.

Täydennysrakentaminen:

Tontti on iso, lähes neljä hehtaaria. Tontille on mahdollista sijoittaa tarvittaessa lisärakentamista maaston korkeuserot huomioiden.

Tuuloksen koulu

Suolijärventie 15, 14820 Tuulos

Perustietoja:

Kiinteistötunnus: 109-596-3-155

Tontin pinta-ala: 11 160 m²

Rakennusoikeus: 1 116 k-m² (e=0,1)

Rakennusten käytetty rakennusoikeus:

Koulu 959 k-m² + monitoimihalli 1 011 k-m² = yht. 1 970 k-m²

Käyttämätön rakennusoikeus: ylitetty 850 k-m²

Koulurakennus on valmistunut vuonna 2006 ja monitoimihalli 1990.

Tuuloksen koulu sijaitsee Suolijärven läheisyydessä, hämäläisessä kulttuurimaisemassa, Lahti-Tampere-tien varrella. Alun perin paikalla on sijainnut Syrjäntaan koulu, joka aloitti toimintansa jo vuonna 1869. Silloinen koulurakennus oli Johan Nikanderin käsialaa. Koulua muutettiin vuonna 1885 ja rakennettiin lisäosia vuonna 1922. Nykyinen koulurakennus on otettu käyttöön v. 2006 ja sen on suunnitellut arkkitehti Satu Päivärinne. Vuonna 1990 valmistuneen monitoimihallin on suunniteltu arkkitehtitoimisto Rantanen & Miettunen Oy:ssä (lähde: kaupunginarkisto, pääpiirustukset ja Häme-Wiki).

Kaavatilanne:

Ei asemakaavaa eikä yleiskaavaa: koulun kiinteistö rajoittuu sekä yleiskaava-että asemakaava-alueeseen

Ote kantakartasta.

Nykytilanteen kuvaus:

Tuuloksen koulu sijoittuu mäen päälle Suolijärventien varrelle. Koulun länsipuolella on koulun pallokenttä ja Tampereen valtatie. Varsinainen koulurakennus on tontin keskellä ja monitoimihalli sen luoteispuolella rinteessä. Oleskelu- ja leikkialueet ovat em. rakennusten välissä ja koulun eteläpuolella. Koulun pysäköintialue sijoittuu koulun eteläpuolelle Suolijärventien varrelle. Piha-alueet ovat selkeästi rajattuja ja viimeistelyjä. Koulu on yksikerroksinen, harjakattoinen ja L-muotoinen rakennus. Sen rungon keskiosassa on kattolyhty, joka tuo valoa koulun tilojen keskiosiin. Tontilla on myös tiiliverhoiltu monitoimitila, joka koulun suunnasta näyttää varsin matalalta ja pieneltä. Se sijoittuu jyrkkään rinteeseen, joten rakennuksen koko paljastuu rinteiden puolelta. Tuuloksen koulun rakennukset muodostavat pienen huomaamattoman koulukeskuksen maantien varteen.

Tuuloksen koulu:

Rakennuskannan säilyttämisen tarve:

Monitoimirakennus ja varsinkin koulu edustavat uudehkoa rakennuskantaa, joten niiden säilyttämiseen liittyvä tarkastelua ei ole tarpeen tehdä tässä vaiheessa.

Täydennysrakentamisen mahdollisuudet:

Tontti on vain reilun hehtaarin kokoinen ja sen rakennusoikeus on jo reilusti ylitetty. Tontille ei ole sijoitettavissa merkittävää lisärakentamista. Tonttia on vaikea laajentaa mm. maaston korkeuserojen ja Tampereen valtatie melun takia.

Rengon koulu

Urheilutie 2, 14300 Renko

Perustietoja:

Kiinteistötunnus: Opinkulma 109-580-2-18, Tuikko 109-580-13-1

Tontin pinta-ala: 23 898 m²

Rakennusoikeus: 4 780 k-m² (e=0,2)

Rakennusten käytetty rakennusoikeus:

Koulu 3 661 k-m² ja päiväkoti 1 350 k-m² = 5 011 k-m²

Käyttämätön rakennusoikeus: ylitetty n. 200 k-m²

Koulurakennus on valmistunut 1979 ja sen laajennus 2006 ja 2010 sekä päivä-koti 2006

Rengon vuona 1979 valmistuneeseen noin 1 100 neliön kouluun tehtiin ensimmäinen laajennus vuonna 2006. Se oli vain n. 200 m² suuruinen. Rengon koulun laaja peruskorjaus ja mittava laajennus on toteutettu muutamaan vuoteen myöhemmin, vuonna 2009-10. Tällöin koulua laajennettiin itä- ja pohjoissiivellä sekä sen yhteyteen, eteläpuolelle, rakennettiin uusi liikuntasali. Koulun koko kasvoi noin 2,5 kertaiseksi. Molemmista em. laajennusten ja peruskorjausten suunnittelusta on vastannut arkkitehtitoimisto Rco Oy. Rengon koulussa toimii alakoulu eli luokat 1 – 6. Koulun yhteyteen on rakennettu päivä-koti, jossa on neljä lapsiryhmää. Rengon koulussa oli lukuvuonna 2018 - 2019 seitsemän perusopetusryhmää ja noin 130 oppilasta (lähteet: kaupunginarkisto, pääpiirustukset ja Häme-Wiki sekä Hämeenlinnan kaupungin kotisivut: hameenlinna.fi/Palvelut/Koulut-ja-opetus).

Kaavatilanne:

Asemakaava 9.12.2009

YOS

Opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue.

Ote ajantasa-asemakaavasta.

Nykytilanteen kuvaus:

Rengon koulu ja päiväkoti sijoittuvat Rengon kylän itälaidalle Rengonraitin eteläpuolelle. Sen lähiympäristössä on pientaloasutusta. Kiinteistön kaakkois- ja eteläpuolella on pallokenttä ja jääkiekkokaukalo. Koulun oleskelualue on Rengonraitin ja koulurakennuksen välissä. Päiväkodin piha on sen eteläpuolella, jossa on myös koulun ja päiväkodin yhteinen huoltopiha. Koulu ja päiväkoti muodostavat hyvin monimuotoisen rakennuskompleksin. Koulu on L-muotoinen rakennus, jonka pitkään sivuun liittyy liikuntahalli. Päiväkoti on koulun em. pitkän sivun päädyssä muodostaen kokonaisuudesta pitkänomaisen rakennusmassan Rengonraitin suuntaan. Koulu ja päiväkoti muodostavat pääosin matalan yksikerroksisen kokonaisuuden, jossa liikuntahalli ja päiväkodin sisääntulohalli kohoavat muita rakennusosia korkeammalle. Koulun etujulkisivut ovat pääosin punatiiltä. Sen takaosassa ja liikuntahallin alaosassa on punainen vaakasuuntainen kuitusementtinen julkisivulevytyk. Hallin yläosa on samaa materiaalia ja väriltään harmaa. Puuverhoiltu päiväkoti on paloitettu erivärisiin ja korkuisiin osiin.

Rengon koulu etu- ja takaosaa :

Rengon koulu takaosaa ja päiväkotia:

Rakennuskannan säilyttämisen tarve

Koulu ja päiväkotirakennukset ovat hyväkuntoisia 2000-luvun rakennuksia ja niiden ominaispiirteiden arviointia säilyttämisen näkökulmasta ei ole tarve tehdä. Alkuperäinen koulurakennus vuodelta 1979 on jäänyt laajennuksen ja peruskorjauksen alle.

Täydennysrakentaminen:

Nykyinen kiinteistö on rakennettu täyteen ja olemassa oleva rakennusoikeus on käytetty. Vähäinen, mittakaavaltaan talousrakennuksen, rakentaminen voi olla vielä mahdollista. Rengon koulun lähitulevaisuuden tarpeet on kuitenkin toteutettu, joten täydennysrakentamiseen ei ole tällä hetkellä tarvetta. Mahdollinen täydennysrakentaminen vaatii nykyisen kiinteistön laajentamisen, mikä voisi olla mahdollisista nykyisten kenttien suuntaan.

Esimerkkejä vanhan ja uuden rakentamisen yhteensovittamisen ongelmista:

Täydennys- ja lisärakentaminen

Vanhojen rakennusten tai niiden ympärille sijoittuvassa täydennysrakentamisessa on suositeltavaa, että uudet rakennukset tai rakennusosat myös edustavat nykyajan suunnittelua ja toteutusta. Näin eri aikakauden rakentamisen kerrostumat ovat selvästi havaittavissa ympäristössään. Toteutuksen tulee kuitenkin sopia vanhan rakennuksen tyyliin. Täydennysrakentamisessa voidaan käyttää ympäristössä vallitsevia muotoaiheita, jolloin uusi rakennus alistuu alueen yleisilmeeseen, olematta kuitenkaan vanhan jäljitelmä. Täydennysrakentamisen tapa vaatii kuitenkin tapauskohtaista tarkastelua. Joskus saattaa täydennysrakentamisen oikea tapa olla vanhan rakennuksen kopioiminen. Täydennysrakentamisen toteuttamistapaan vaikuttaa myös ympäröivä rakennuskanta ja muu miljöö sekä mm. tontin ja maaston muoto.

Muutamissa Hämeenlinnan koulurakennuksiin liittyvissä täydennysrakentamiskohteissa uudet osat on sijoitettu niin, että vanha rakennus jää täydennysosien puristuksiin tai ne vievät massiivisuudellaan huomion vanhasta rakennuksesta: esimerkiksi Konnarin 1950-luvun koulu. Paras tapa toteuttaa tontille mittavaa lisärakentamista on usein se, että uudisrakennus toteutetaan selvästi vanhasta rakennuksesta irrallisina rakennuksena. Mikäli suurikoinen uudisosa liitetään kiinni vanhaan rakennukseen, voi käyttää matalaa ns. nivelosaa erottamaan vanhaa ja uutta rakennusta.

Lisäosat

Yhtenä hankaluutena koulukiinteistöjen rakennuskannassa on pienempien lisäosien, kuten esim. katosten ja tai taloteknisten laitteiden yhteensovittaminen vanhaan rakennukseen niin, että ne eivät korostuisi liikaa julkisivuissa. Monen koulun tai siihen liittyvän muu rakennuksen kohdalla tekniset laitteet tai varusteet on kuitenkin asennettu siten, että ne ovat poistettavissa ilman rakennuksen vaurioitumista merkittäväällä tavalla. Lisäksi olisi kiinnitettävä huomiota materiaalien ja värien käyttöön sekä viimeistelyyn. Esimerkiksi rakennuksen katolla on saatettu käyttää eriväristä kattopeltiä (Luolajan koulu: ruskeaa ja vaalean harmaata) tai käyttää vaihtelevalla väriskaalalla muita taloon kiinnitettäviä varusteita (Myllymäen 50-luvun koulu). Seuraavassa on muutamia esimerkkejä em. uuden ja vanhan osan yhteensovittamisen haasteista liittyen koulu- tai sen alueella oleviin rakennuksiin.

Kirkonkulman 50-luvun asuinrakennuksen poistumistie järjestely ja talotekniikkaa julkisivussa sekä Luolajan koulun katosratkaisu pellityksi-neen ja sähköveto katolle:

Kirkonkulman asuinrakennus ja Ahveniston koulu, ilmanvaihtoputket

Ortelan koulun 2. kerroksen poistumistie ja Eteläisten 50-luvun koulun talovarusteiden värimaailmaa:

Lyseon päärakennuksen katoksen jatko ja Myllymäen 50-luvun koulun talovarusteiden sekava värimaailma:

Iittalan 50-luvun koulun julkisivuun liitettyjä teknisten laitteiden suojia ja Seminaarin 30-luvun koulun tuuletusputki:

Koulujen sisätiloista:

Koulujen sisätilat eivät ole tämän selvityksen kohteena, mutta niiden tiloissa on yleisesti ottaen selkeät painopisteet, joihin tulee kiinnittää huomiota rakennusten korjaus- ja muutossuunnittelun yhteydessä. Erityisesti tämä koskee tilannetta, kun koulun alkupe-
räiselle käytölle ei ole enää tarvetta ja tulee ajankohtaiseksi miettiä koulun tiloille muun-
laista käyttöä. Tällöin tilojen uudet tarpeet johtavat merkittäviin muutoksiin sisätiloissa. Tärkeää on, että rakennus säilyy käytössä. Käyttämättömänä se rapistuu helposti ja on ajan kuluessa kalliimpi ja vaativampi korjattava. Kouluissa oleellisia tiloja, joihin tulee kiinnittää huomiota, kun rakennuksen ominaispiirteitä selvitetään, ovat ennen kaikkea sisääntuloaulat, porrashuoneet ja liikunta-/juhlasalit. Mahdollisesti toimistotiloissa voi olla sellaista alkuperäistä kiinteää sisustusta, jotka voivat olla säilyttämisen arvoisia, kuten seinäkaapistot, kaakeliuunit, seinäpaneloinnit yms. Sisääntuloauloissa on huomioitava kohtia ovat mm. ovet, kattojen ja lattioiden koristeet ja listat, valaisimet sekä mahdollisesti seinä- ja kattomaalaukset. Porrashuoneissa korostuvat erityisesti kaiteet ja mahdolliset lattiakuviointit. Juhlasaleissa huomionarvoisia asioita ovat seinä- ja kattomateriaalit ja niiden rakenteet. Kaikissa em. tiloissa tulee tarkastella itse tila: miten se hahmottuu eri pinnoista, aukoista ja rakenteista. Esimerkiksi porrashuoneen portaat, välitasanteet, valoaukot ja ikkunat voivat muodostaa vaikuttavan tilallisen kokonaisuuden, joka tulisi säilyttää. Se on oleellinen osa rakennuksen ominaispiirrettä. Alla on muutamia esimerkkejä koulujen sisätiloista, jotka ovat alkuperäisyydessään edustavia.

Konnarin koulun 1950-luvun koulun kuvioitua mosaiikkilattiaa ja on Jukolan koulun liikuntasalin näyttävä puurakenteinen katto:

Seminaarin 30-luvun koulun porras- ja aulatila:

50-luvun koulujen porrastiloja (Eteläinen koulu, Keskuskoulu ja HYK):

Yhteenveto

Koulurakennukset suunnitellaan aikansa oppimiskäsitysten ja –metodien mukaan. Käyt-täjäsukupolvet ja tilanteet kuitenkin muuttuvat, joten tiloilla tulisi olla yleispäteviä oimi-naisuuksia, jotta rakennukset voisivat elää muuttuvien tarpeiden ja tulevaisuuden vaati-musten mukaan. Vanhojen koulurakennusten muuntaminen toiseen käyttötarkoitukseen on usein haastavaa ja tämä helposti johtaa siihen, että rakennukset jäävät tyhjiilleen ja rapistuvat ajan kuluessa. Tärkeintä rakennusten säilymisen kannalta onkin, että ne ovat käytössä riippumatta käyttötarkoituksesta. Tämä näkökanta on huomioitava, kun arvioi-daan mitä muutoksia voi ja kannattaa suunnitella vanhaan koulurakennukseen.

Koulut 1800-luvun lopusta 50-luvulle

Hämeenlinnassa on useita 1900-luvun vaihteen molemmin puolin olevia koulurakennuk-sia, joista osa on ajan saatossa muutettu toiseen käyttötarkoitukseen. Periaatteessa kaikki tässä selvityksessä mukana olevat koulut 1800-luvun lopulta 1940-luvulle ovat merkittäviä rakennetun kulttuuriympäristön näkökulmasta. Lisäksi useimmat edustavat tyyliltään eri aikakautta. Tyylillisesti samaa aikakautta edustavat **Kaurialan lukio ja Se-minaarin 30 -luvun koulu**. Niiden piirteet ovat 20-30 -lukujen karsitussa klassismissa. **Lyseon lukion** 1800-luvun lopun uusrenessanssiseen päärakennukseen on liitetty 30-luvulla merkittävät laajennukset sen molemmin puolin. Päärakennukseen liitetyt siipiosat edustavat 20-30 -luvun klassismia. Uudet osat erottuvat vanhasta päärakennuksesta parhaiten yksinkertaisimmista ikkunoista. Kaikki em. koulut ovat hyvin säilyneitä ja hy-vin aikakauttaan edustavia koulurakennuksia. **Keskuskoulu** edustaa suomalaista 30-lu-vun funktionalismia. Selkeän funktionalistisen tyylinsä ja alkuperäisyytensä vuoksi koulu on suojelun arvoinen. Se on Hämeenlinnan kantakaupungin alueella ainoa kouluna toimi-nut funkkisrakennus. Koulujen puuarkkitehtuuria edustavat **Saaristen koulun raken-nukset, Ruununmyllyn puukoulu, Myllymäen puukoulu ja Ortelan kouluraken-nukset**, lukuun ottamatta, 30-luvun kiviosaa ja uusinta käsityörakennusta. Näistä kou-luista arvokkaimmat ovat uusrenessanssia edustavat Saaristen koulun puurakennukset ja kansallisromanttisia piirteitä omaavat Ortelan koulun puurakennukset.

1950-luvulla valmistuneet koulut

Sodan jälkeinen jälleenrakennuskausi suurine ikäluokkineen on ollut Hämeenlinnassa, kuten monessa muussakin kaupungissa, merkittävä uudisrakentamisen ajanjakso. Tämä näkyy myös koulurakennusten rakentamisen määrässä. Hämeenlinnassa rakennettiin 1950-luvulla kuusi koulua sitä varten muodostetulle kiinteistölle. Niiden lisäksi seitse-mälle jo olevalle koulukiinteistölle rakennettiin 40- ja 50-luvun alun suunnitteluperiaat-teita noudattaen lisärakennus: Ruununmylly, Myllymäki, Kauriala (lukio), Seminaari, Konnarin koulu (Lammi) ja Eteläisten koulu (Hauho) sekä Iittalan entinen keskuskansa-koulu. Edellä mainittujen lisäksi 50-luvun koulurakennuksena voidaan pitää myös Risto-Pekka Luukkosen suunnittelemaa ns. Ainolaa, entistä Etelä-Hämeen ammattikoulua, jota tässä selvityksessä ei ole käsitelty.

Hyvin edustavia 50-luvun kouluja ovat **Hämeenlinnan yhteiskoulu eli HYK, Miema-lan ja Luolajan** koulut, jotka ovat säilyttäneet alkuperäiset piirteensä hyvin. Ne ovat hyviä esimerkkejä 50-luvun kouluarkkitehtuurista. Kouluilla on edelleen keskeinen

asema kiinteistöllä ja lähiympäristössä. Pihapiirien yleisilme on pääosin 50-lukulainen, etenkin Luojalan koulun kiinteistössä. Luolajan kivikoulu on hyvin säilynyt kokonaisuus, jossa erityisesti korostuvat hieno pääsisäänkäynti yksityiskohtineen ja esim. monet alku-peräiset ulko-ovet. Lisäksi Luolajan kouluun liittyvä asuinrakennus sisältää 50-luvun suunnittelun tunnusomaisia piirteitä muita vastaavanlaisia koulujen yhteyteen sijoitettuja, asuinrakennuksia enemmän: mm. porraskäytävän laajat ikkunapinnat. **Hämeenlinnan yhteiskoulu eli HYK** on näyttävä koulurakennus omassa ympäristössään, jossa se toimii maisemallisena maamerkinä. Se edustaa alkuperäisyydessään hyvin aikansa suunnitteluihanteita. Rakennuksessa on runsaasti 50-luvulle ominaisia yksityiskohtia. Yhteiskoulu ja Tuomelan koulu muodostavat Tuomelan kentän laidoilla ja Viertokadun varrella ajalle tyypillisen ja kaupunkikuvallisesti merkittävän maiseman, johon kokonaisuuteen kuuluu lisäksi Hätilän kirkko seurakuntataloineen. **Miemalan koulu** kuuluu samaan sarjaan kuin edelliset eli se on säilyttänyt hyvin tunnusomaiset alkuperäiset ominaisuutensa. Sen yksityiskohdista voi mainita esimerkiksi koko takajulkisivu ikkuna-aukotuksineen, päätyjen porrashuoneet ja pääsisäänkäynti: kaiteet, katos ja luonnonkiviset portaat.

Miemalan koulun peilikuvana rakennettu **Kirkonkulman koulu** on pääosin hyvä esimerkki 50-luvun koulurakentamisesta, mutta siihen liittyvä isohko laajennus peittää suuren osan 50-luvun takajulkisivusta, joka on nähtävissä Miemalan koulussa. **Vuorentaan** pienehkö koulu on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan, mutta on muuten piirteiltään vaatimattomampi kuin em. koulurakennukset. Tämä näkyy mm. vaatimattomassa sisäänkäynnissä, jota usein korostettiin ko. aikakauden kouluissa materiaalein ja näyttävin katoksin. Vuorentaan koulussa sisäänkäynti on pieni syvennys, jossa on pieni taittuva betonikatos. Sen pääjulkisivu on monotoninen johtuen tasavälisistä pilarikorosteista ja harmaasta mineriittisestä aaltolevyypinnastaan. Nämä seikat saavat rakennuksen näyttämään vaatimattomalta ja arkiselta. **Tuomelan ala-aste** on peruskorjattu lähes uutta vastaavalla tavalla. Sen uudistetuissa julkisivuissa on kuitenkin otettu huomioon 50-luvun rakennukselle tyypilliset piirteet.

Koulujen yhteyteen toteutettiin **50-luvulla myös lisärakennuksia**. Ruununmyllyn puukoulun lisäksi Ruununmyllyntien varteen rakennettiin opettajille kaksikerroksinen asuinrakennus ja sen kylkeen pieni koulutilojen laajennus. Rakennus edustaa nykyisessä asussaan hyvin 50-luvun rakentamista, mutta varsinaisen alkuperäisen koulun osuus on pieni. Se on piilossa em. asuinrakennusosan ja 90-luvun laajennuksen välissä. Myllymäen puukoulun viereen, Ahokadun varteen rinteeseen, sijoittuu 50-luvulla rakennettu koulu, joka on näyttävä aikansa edustaja erityisesti Turuntien suunnasta. Kaurialan lukion jatkeeksi on liitetty laajennus 50-luvulla ja toinen laajennus 2000-luvun alussa. 50-luvun osa jää nykyisin sisäpihan puolelle ja uudemman laajennuksen varjoon. Seminaarin 30-luvun koulua täydentää Seminaarinkadun puolella 50-luvulla rakennettu pitkänomainen 3-4 kerroksinen koulurakennus. Se on hyvin säilyttänyt julkisivujen alkuperäiset piirteensä ja se on merkittävin ko. aikakauden koulujen lisärakennuksista. Tosin koulun sisätilat ovat kokeneet runsaasti muutoksia.

Koulut 50-luvun lopusta nykypäivään

Ahveniston ja Kaurialan koulut edustivat jo seuraavan vuosikymmenen koulusuunnittelun ihanteita ja siten ne poikkeavat muista aiemmin 50-luvulla valmistuneista kouluista. Näistä kouluista Kauriala on purettu syksyllä 2018 ja sen tilalle suunnitellaan parhaillaan uutta koulua. 1950-luvun edetessä koulurakennukset suunniteltiin niin, että pääosa niiden tiloista on sijoitettu yhteen tasoon. Yksi korkeampi massa, liikuntasali, liitettiin koulurakennusten kokonaisuuteen. Loivakattoisten rakennusten nauhaikkunat korostuivat julkisivuissa. Kaurialan yksikerroksissa osissa painottuvat 60-luvulle tyypilliset rakat räystäsrakenteet. Ahveniston koulun osalta ne olivat kevyemmät, kuten 50-luvulle

oli tyypillistä. Ahveniston koulun korkeampi liikuntasalirakennus on tyyliältään ja massoiteltultaan erilainen kuin muut edellisten vuosikymmenten koulurakennukset: mm. alin ja ylin kerros ovat sisäänpäin vedettyjä ja maantason kerroksessa pilaririvistö. Ahveniston koulun yksikerrokset osat ovat varsin vaatimattomia julkisivuiltaan, mutta vastaavaa ajankohtansa matalaa koulurakentamista ei ole enää jäljellä Hämeenlinnassa. Ajallisen kerroksellisuuden näkökulmasta Ahveniston koulurakennusten säilymiselle olisi perusteita.

Uusien koulujen rakentaminen hiipui Hämeenlinnassa 50-luvun jälkeen. 1960- ja 1970-luvulla on rakennettu vain kolme koulua, lukuun ottamatta lisärakennuksia (Nummikeskuksen tieltä on purettu 60-luvun koulu). 80-luvun alkupuolella on rakennettu **Jukolan koulu**, joka erottuu 60-lopun ja 70-luvun kouluista lähinnä aumakattoisuudella ja julkisivun värien osalta. Neliönmallinen koulu on jo aiemman vuosikymmenen tapaan hyvin syvärunkoinen. Joitakin koulujen suurehkoja laajennuksia tai erillisiä lisärakennuksia on rakennettu edellisten vuosikymmenten aikana, kuten Ruununmyllyn koulun laajennukset 90-luvun taitteessa, Kaurialan lukio laajennus 2000-luvulla, Lyseon 60-luvun alun lisärakennus ja 1980-lopulla rakennettu Janne-Sali sekä Seminaarin koulun myöhemmät 80-luvun taitteet lisärakennukset. Uusin kantakaupungin kouluista on **Nummen yhtenäiskoulu**, joka aloitti toimintansa 2018. Se edustaa modernia monitoimista koulukeskusta, jossa suuren oppilasmäärän lisäksi on sijoitettu kirjasto, kerhotoimintaa, neuvola ja lasten ja nuorten kulttuuripalveluja.

Pitäjien koulut

Monet pitäjien kouluista on varsin uusia tai niitä on lähiaikoina peruskorjattu ja laajennettu. Vanhinta käytössä olevaa koulurakennuskantaa edustaa **Alvettulan koulu ja Eteläisten koulun 50-luvun rakennus**. Alvettulan koululla on pitkä, yli satavuotinen, historia koulurakennuksena ja se on osa arvokasta kylätaajamaa. Iittalan yhtenäiskoulun tontilla on 1910-luvulla rakennettu koulurakennus, mutta se on nykyisin muussa käytössä. Kyseisen kiinteistön **50-luvun kouluun** liittyy mittava laajennusosa, mutta siitä huolimatta se on edelleen varsin edustava aikakautensa rakennus. Rakennuksessa on paljon 50-luvulle tyypillisiä yksityiskohtia. **Konnarin koulun** 50-luvun rakennus on jäänyt myöhemmin rakennettujen laajennusosien puristuksiin. 50-luvun osan pienestä koosta johtuen, sen asema tontilla ja ympäristössä on nykyään olematon. Pitäjien kouluista mielenkiintoisampia ovat **Hauhon yhteiskoulu** ja erityisesti **Lammin 60-luvun koulu, Pasaapeli**, sekä sen vieressä olevat saman aikakauden entiset kunnantalo ja virkailijoiden asuintalo. Näiden koulujen arvoa nostaa 60-luvulla suunniteltujen koulujen vähyys Hämeenlinnan seudulla. **Tuuloksen, Rengon ja Hakkalan koulut** ovat 2000-luvun kouluarkkitehtuuria, joiden käyttöikä ja peruskorjaustarpeen voidaan olettaa olevan varsin kaukana. Niiden ominaispiirteiden tai muiden arvojen tarkastelu on aiheellista ehkä muutaman vuosikymmenen päästä.

Uudisrakentamisesta ja korjaus- ja muutostöistä

Yleisesti ottaen täydennysrakentamista ei tulisi tehdä siten, että olemassa olevan rakennuksen muoto ja piirteet kopioidaan suoraan uudisosaan. Myöskään vanhan rakennuksen suora jatkaminen ei tule kyseeseen. Täydennysrakentamisessa ensi sijaisena tavoitteena on, että uudet erilliset massat tulevat vanhan rakennuksen yhteyteen tai sen ympärille siten, että vanhan rakennuksen identiteetti säilyy. Koulurakennuksille tyypilliset materiaalivalinnat ja detaljit tulisi säilyttää. Korjaukset ja vanhan osan uusimiset tulisi tehdä niin, että korvataan vastaavilla. Mikäli ulkokatoksia joudutaan uusimaan, tulisi ne toteut-

taa ulokkeina alkuperäisten katosten tapaan ja mahdolliset uudet katokset selvästi erotuvana uutena rakenteena, mutta kuitenkin vanhaan yhteensopivana. Sama pätee muuhun olemassa olevaan rakennukseen liittyvä pieni lisärakentaminen.

Koulurakennusten suojele

Nykyään rakennusten suojele toteutetaan pääasiassa asemakaavalla. Joissakin poikkeustapauksissa rakennusten suojele tehdään rakennusperinnön suojelemista koskevan lain perusteella tai muun erityislain perusteella (esim. kirkkolain ja asetusten nojalla, johon liittyy sopimus, voidaan suojella rakennus). Selvityksessä mukana olevista koulurakennuksista, jotka on rakennettu ennen 50-lukua, on vielä muutamia ilman minkäänlaista suojele. Näitä kouluja ovat Ortelan koulu, Ruununmyllyn puukoulu, Kaurialan lukio ja Alvettulan koulu. Myllymäen puukoulu (koskee myös tontilla olevaa ns. Tapolan taloa) on suojeltu asemakaavalla, mutta kaavamääräys on suojelelun osalta varsin kevyt ja se mahdollistaa purkamisen tietyin ehdoin. Hämeenlinnassa ei ole suojeltu asemakaavalla tai muulla em. keinolla yhtään 50-luvulla tai sen jälkeen rakennettua koulua, lukuun ottamatta vaatimaton suojelemerkintää Eteläisten koulun 50-luvun rakennuksen kohdalla.

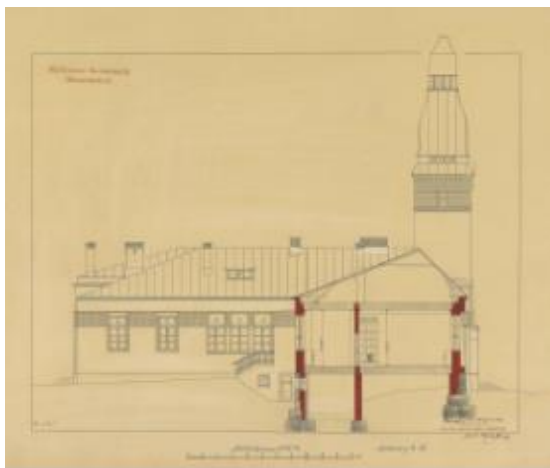
Asemakaavalla suojellut rakennukset:

- Saaristen koulu (puurakennukset)
- Lyseon lukion päärakennus
- Myllymäen koulurakennukset (kevyt suojelemerkintä)
- Keskuskoulu
- Eteläisten 50-luvun koulun osa (kevyt suojelemerkintä)

Seminaarin koulun 30- ja 50-luvun rakennusten suojele: rakennusperinnön suojelemista koskevan lain perusteella: Ely-keskuksen päätös (7.12.2017), josta on valitettu. Päätös siis ei ole vielä lainvoimainen.

Suojeltujen koulujen ulkopuolella on useita koulurakennuksia, jotka ovat rakennusperintöön kuuluvien arvojen ja ajallisen kerroksellisuuden vuoksi säilyttämisen arvoisia. Alla on lueteltu koulut, joihin on kiinnitettävä huomiota kyseisten arvojen perusteella peruskorjausten ja muutos- sekä purkutöiden tai asemakaavamuutoksen laadinnan yhteydessä:

- Kaurialan lukio
- Ortelan koulun rakennukset, lukuun ottamatta teknisen työn rakennusta.
- HYK:n koulu
- Luolajan koulu
- Miemalan koulu
- Jukolan koulu
- Iittalan 50-luvun koulu
- Pasaapeli (Lammi)
- Alvettulan koulu

Vuonna 1907 järjestettiin Hämeenlinnan ensimmäinen rakennussuunnittelukilpailu ja se koski Myllymäen koulun uudisrakennusta. Kilpailun voitti Walter Jungin ehdotus, jota ei toteutettu (Kuva:Lydia).

Käytetyt lähteet ja muu lähdeaineisto:

1. Arkkitehtuurimuseo: <http://www.mfa.fi/koulurakentaminen>.
2. Hauhon, Luopioisten, Tuuloksen historia I. Toim. Y.S.Koskimies.
3. Heiskanen & Luoto, Hämeenlinnan keskuskansakoulu – rakennushistoriaselvitys, 2018.
4. Heiskanen & Luoto, Hämeenlinnan yhteiskoulu – rakennushistoriaselvitys, 2016.
5. Hämeenlinnan kaupungin kotisivut: hameenlinna.fi/Palvelut/Koulut-ja-opetus.
6. Hämeenlinnan kaupungin tilapalveluiden piirustusarkisto: koulujen pääpiirustukset.
7. Hämeenlinnan kaupunginarkiston piirustusarkisto: koulujen pääpiirustukset.
8. Hämeenlinnan Lydia: <https://lydia.hameenlinna.fi>
9. Hämeen ympäristökeskuksen moniste, rakennusinventointi – Tuulos, Teija Ahola, 42/2002.
10. Hämeen ympäristökeskuksen moniste, rakennusinventointi – Hauho, Teija Ahola, 43/2002.
11. Hämeen ympäristökeskuksen moniste, rakennusinventointi – Lammi, Teija Ahola, 44/2002.

12. Hämeen ympäristökeskuksen moniste, rakennusinventointi – Kalvola, Teija Ahola, 99/2005.
13. Häme-Wiki: www.hamewiki.fi.
14. Ihatsu & Ockenström, Hämeenlinnan Seminaarin koulun rakennushistoriaselvitys, 2014.
15. Kiinteistöomaisuuden toimenpideohjelma 1/2019. Hämeenlinnan kaupunki: Tila-palvelut.
16. Kyliä ja kortteleita – Hämeenlinnan ja Hattulan rakennuskulttuuriselvitys, 2003.
17. Museovirasto: koulurakennus.fi
18. Rakennustietosäätiön RT-ohjekortti: koulurakennusten yleissuunnittelu, 2006.
19. Rakennettu Häme - Maakunnallisesti arvokas rakennusperintö, Hämeen liitto, 2003.
20. Sivistys- ja hyvinvointitoimialan ja lukiokoulutuksen palveluverkko, Hämeenlinnan kaupunki, 2018.